

LAS BARJE Z ZALEDJEM

**STRATEGIJA LOKALNEGA RAZVOJA ZA
LOKALNO AKCIJSKO
SKUPINO BARJE Z ZALEDJEM**

Kazalo

3	<i>Osebna izkaznica LAS</i>	4
4.	<i>Povzetek SLR</i>	5
5.1	Splošne geografske značilnosti območja LAS	6
5.2	Strukturne danosti območja	8
5.3	Gospodarski položaj območja LAS	14
5.4	Demografske in sociološke značilnosti na območju LAS	20
5.5	Izkušnje z izvajanjem programa LEADER v programskem obdobju 2007-2013	24
6.	<i>Analiza razvojnih potreb in možnosti območja LAS, vključno z analizo prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnost</i>	31
6.1	Rezultati analize in delavnic	31
6.2	Razprava ob SWOT analizi	32
6.3	Projekti sodelovanja	34
7.	<i>Podroben opis tematskih področij ukrepanja</i>	37
8.	<i>Opis in način doseganja ter zasledovanja horizontalnih ciljev Evropske unije</i>	42
9.	<i>Opis SLR in njenih ciljev, vključno z določitvijo mejnikov in ciljnih vrednosti kazalnikov</i>	44
9.1	Razvojna vizija območja LAS	44
9.2	Celovitost in inovativnost	44
9.3	Ključni cilji razvoja	44
9.4	Usklajenost ciljev SLR s cilji operativnih programov in drugih razvojnih usmeritev območja.	46
10.	<i>Opis postopka vključitve skupnosti v pripravo SLR</i>	52
10.1	<i>Partnerstvo v programskem obdobju 2007-2013 in priprava poziva za oblikovanje partnerstva v obdobju 2015-2020</i>	52
10.2	<i>Vključevanje lokalnih akterjev v pripravo SLR</i>	52
10.3	<i>Postopek priprave SLR</i>	53
11	<i>Akcijski načrt, iz katerega izhaja opis prenosa ciljev v ukrepe, odgovornost za izvajanje ukrepov, vključno s časovno opredelitvijo letnih aktivnosti</i>	54
11.1	Prenos ciljev v ukrepe	54
11.2	Dejavnosti sodelovanja LAS	59
12	<i>Opis sistema spremljanja in vrednotenja SLR</i>	60
12.1	Teme in aktivnosti vrednotenja	60
12.2	Sistem zagotavljanja podatkov	62
12.3	Terminski načrt vrednotenja	63
12.4	Uporabljeni viri podatkov	63
13	<i>Opis postopka določitve vodilnega partnerja LAS in opis kadrovskih kapacitet, finančni viri, izkušnje in znanje</i>	65
13.1	<i>Opis postopka določitve vodilnega partnerja LAS</i>	65

13.2	Opis kadrovskih kapacitet, izkušenj in znanj ter finančnega stanja vodilnega partnerja	65
14.	<i>Opis nalog, odgovornosti in postopkov sprejemanja odločitev organov LAS</i>	69
14.1	Skupščina LAS	69
14.2	Organ upravljanja LAS	70
14.3	Predsednik	70
14.4	Podpredsednik	71
14.5	Nadzorni odbor	71
15	<i>Merila za izbor operacij in opis postopka izbora operacij</i>	73
15.1	Zbiranje predlogov operacij	73
15.2	Preveritev popolnosti in ustreznosti operacij	73
15.3	Ocenjevanje in razvrščanje in izbor operacij	75
15.4	Pogoji upravičenosti vlog in merila za izbor operacij	75
16	<i>Finančni načrt, vključno s finančno razdelitvijo po zadevnih skladih iz te uredbe v skladu s finančnim okvirjem</i>	81
16.1	Določitev finančnega okvira po skladu	81
16.2	Določitev finančnega okvira za ESRR	82
16.3	Določitev glavnega sklada	82
16.4	Razdelitev sredstev podukrepov po posameznem skladu	83
16.5	Načrtovana dinamika črpanja sredstev za posamezne podukrepe po letih	84
16.6	Načrtovana razdelitev sredstev po posameznih tematskih področjih ukrepanja	85
16.7	Stopnja sofinanciranja po posameznih podukrepih	85
17	<i>Priloge</i>	86
17.1	Seznam članov LAS	86
17.2	Pogodba o ustanovitvi LAS	87
17.3	Osnutek javnega poziva za izbor operacij iz naslova podukrepa »Podpora za izvajanje operacij v okviru strategije lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost«	88
17.4	Pogodba z vodilnim partnerjem LAS	89
17.5	Indikativna lista operacij sodelovanja LAS, ki bodo sofinancirane s sredstvi ESRR	90
17.6	Elektronska verzija SLR	91
17.7	Ostale priloge	92

3 Osebna izkaznica LAS

Naziv LAS	Lokalna akcijska skupina Barje z zaledjem		
Naslov LAS	Rakitna 46, 1352 Preserje		
Naslov varnega elektronskega predala	cerpok@poslovna.posta.si		
Spletna stran LAS	http://lasbarje.si		
Predsednik LAS	Miran Stanovnik		
Vodilni partner LAS	Zavod CERPOK		
Naslov vodilnega partnerja LAS	Rakitna 46, 1352 Preserje		
Številka transakcijskega računa LAS	SI56 0201 8025 7626 627		
Velikost območja LAS	410,1 km ²		
Število prebivalcev LAS	46.762 prebivalcev (vir SURS 1.7.2014)		
Število občin	6		
Vključene občine (naštejte)	Brezovica, Borovnica, Dobrova-Polhov Gradec, Horjul, Log-Dragomer, Vrhnika		
Problemsko območje ali območje ZTNP-1 (označi)	DA <u>NE</u>		
Kohezijska regija	Zahodna kohezijska regija		
SLR bo financirana (označi)	<u>EKSRP</u>	<u>ESRR</u>	ESPR
Glavni sklad (označi)	<u>EKSRP</u>	ESRR	ESPR
Datum ustanovitve lokalnega partnerstva	21.1.2016		
Število članov LAS	33		

4. Povzetek SLR

Območje LAS Barje z zaledjem obsega šest občin Osrednjeslovenske regije južno od glavnega mesta Ljubljane in sicer občine: Borovnica, Brezovica, Dobrova-Polhov Gradec, Horjul, Log-Dragomer in Vrhnika. Gre sicer za dva geomorfološko in pedološko povsem različna segmenta kulturne krajine (južni del Ljubljanskega barja in okoliško hribovje), ki pa na področju gospodarstva, prometne povezanosti, migracijskih tokov prebivalstva in tudi na področju kulturnih in družbenih dejavnosti tvorita enoten življenjski prostor. Tako predstavlja homogeno in zaokroženo prostorsko enoto. Območje obsega 410,1 km² površine in je imelo na presečni datum (1.7.2014) 46.762 prebivalcev. Območje v znatnem obsegu ohranja ruralni značaj, ob ključnih prometnicah pa se naselja in s tem način življenja postopno urbanizirajo in predstavljajo urbana območja.

Območje označuje kvalitetna kulturna krajina s številnimi naravnimi vrednotami in bogato kulturno in zgodovinsko dediščino. Na območju delujeta Krajinski park Barje in Krajinski park Polhograjski Dolomiti. Obsežen del območja je vključen v »Natura 2000«. Gospodarski dejavnosti, ki zavzemata največ prostora sta kmetijstvo in gozdarstvo, industrijska dejavnost je v nazadovanju, razvija se drobno gospodarstvo zlasti na področju storitvenih dejavnosti. Velik turistični potencial območja je še slabo izkoriščen. Območje se sooča z dokaj visoko stopnjo brezposelnosti.

LAS je na podlagi kadrovske in upravne usposobljenosti izmed svojih članov za vodilnega partnerja izbrala zasebni zavod CERPOK (Center za razvoj podeželja in kmetijstva).

Pri oblikovanju Strategije lokalnega razvoja je lokalno partnerstvo izhajalo iz štirih tematskih področij ukrepanja: (1) ustvarjanje delovnih mest, (2) razvoj osnovnih storitev, (3) varstvo okolja in ohranjanje narave, (4) večja vključenost mladih in drugih ranljivih skupin. Osnova za analizo razvojnih problemov in možnosti (SWOT) je bilo gradivo 5 delavnic in posveta, ki so pokrivali naslednja področja: narava, kultura, kmetijstvo in podjetništvo, turizem in infrastruktura.

Na tej osnovi je opredeljena razvojna vizija Las in določeni ključni cilji razvoja ter ukrepi za njihovo uresničitev.

SLR se bo financirala iz dveh skladov: iz sklada EKSRP višini 1.038.175,00 EUR in iz ESRR v višini 852.800,00 EUR. Glavni sklad LAS Barje z zaledjem je tako EKSRP.

5 Opredelitev območja in prebivalstva zajetega v SLR

5.1 Splošne geografske značilnosti območja LAS

Utemeljitev geografske zaokroženosti območja

Območje LAS »Barje z zaledjem« vključuje območje šestih občin južno in jugozahodno od Ljubljane in sicer občine: Borovnica, Brezovica pri Ljubljani, Dobrova-Polhov Gradec, Horjul, Log-Dragomer in Vrhnika. Osrednjo geografsko enoto predstavlja jugozahodni del Ljubljanskega Barja, kjer sta umeščena pretežni del prebivalstva in gospodarskih ter družbenih dejavnosti. Območje pa zajema tudi okoliško hribovje s planotami in dolinami (Krimsko hribovje, Rakitniška planota, Pokojiška planota, Polhograjsko hribovje). Gre sicer za dva geomorfološko in pedološko povsem različna segmenta kulturne krajine, ki pa na področju gospodarstva, prometne povezanosti, migracijskih tokov prebivalstva in tudi na področju kulturnih in družbenih dejavnosti tvorita enoten življenjski prostor. S tem je **utemeljena zaokroženost območja LAS. Velikost območja** je predstavljena v tabeli 1.

Tabela 1: Ključni podatki o velikosti območja na dan 1.7.2014

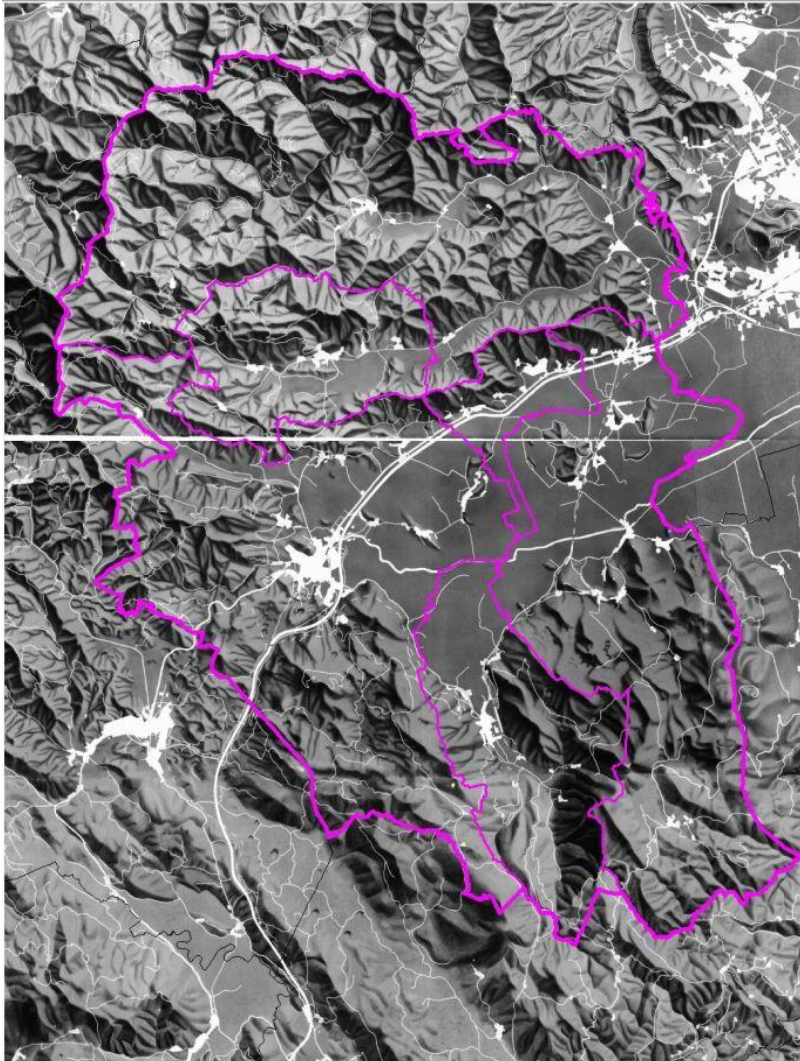
Občina	Površina km ²	Število prebivalcev	Število naselij	Gostota poselitve
		na dan 1.7.2014		Preb./km ²
Borovnica	42,3	4.211	12	99,6
Brezovica	91,2	11.827	16	129,7
Dobrova-Polhov Gradec	117,5	7.535	33	64,1
Horjul	32,5	2.952	9	90,8
Log-Dragomer	11	3.610	3	328,2
Vrhnika	115,6	16.627	25	143,8
SKUPAJ	410,1	46762	98	114,0

Vir: SURS, 1.7.2014, <http://www.stat.si/obcine/Vsebina.aspx?leto=2015&id=200>,

Od celotne površine območja 410,1 km² je 184 km² (45%) na nadmorski višini nad 550 m, mokrišča obsegajo 70,0 km² (17%), širši varstveni pasovi vodnih virov 121 km² (29,5%) in 246 km² (60%) je območje NATURE 2000.

Območje LAS se nahaja v Zahodni kohezijski regiji, spada v Ljubljansko urbano regijo in meji neposredno na Mestno občino Ljubljana, kar vse odločilno določa njegove **razvojne možnosti (determinante)**. Iz slike1 je razvidno, da najbolj oddaljena naselja niso oddaljena več kot 20 km od Ljubljane. Območje torej predstavlja **podeželsko zaledje glavnega mesta države**, katero pa obratno predstavlja močno gospodarsko in potrošniško zaledje območja LAS. Nadaljnji razvoj območja bo zato tudi v prihodnje močno odvisen od tega ali bo uspelo vzpostaviti primerno sožitje oziroma dopolnjevanje z Ljubljano ter ohraniti naravno in kulturno dediščino območja kot dobrino, ki je v interesu tako lokalnega prebivalstva kot prebivalstva mesta Ljubljane in njegovih obiskovalcev.

Slika1: Območje LAS Barje z zaledjem z geografskimi značilnostmi.

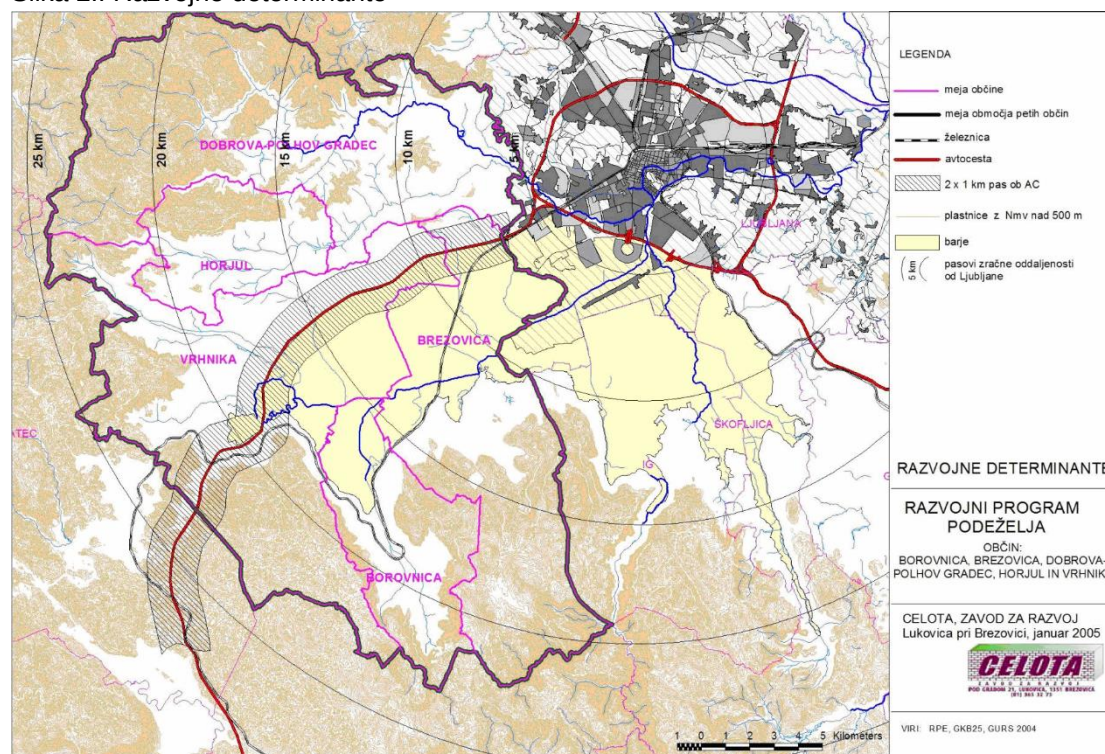

Vir: Razvojni program občin Borovnica, Brezovica, Dobrova-Polhov Gradec, Horjul in Vrhnika, Celota Zavod za razvoj Podeželja, Lukovica, 2004

Območje ima pretežno agrarni značaj zaradi prevladujoče kmetijske in gozdarske rabe prostora. Ljubljansko barje je razmeroma redko poseljeno, prav tako izrazito hriboviti prostor. Večina naselij leži na obrobju Ljubljanskega barja. Tako primarna gospodarska dejavnost teh naselij vključuje tako barjanski svet kot tudi hriboviti svet njegovega zaledja. Pa tudi naselja, ki so locirana bodisi na samem Barju (Bevke, Blatna Brezovica...), bodisi v hribovitem območju (Pokojišče, Zaplana, Podlipa, Šentjošt, Črni Vrh, Koreno,...) se s svojimi dejavnostmi navezujejo na urbana naselja območja, ki so uveljavljena v metodologiji izračuna finančnega okvira ESRR (Vrhnika, Dobrova - Polhov Gradec, Horjul, Brezovica pri Ljubljani, Borovnica, Verd, Jezero, Notranje Gorice, Dragomer, Log pri Brezovici, Rakitna, Vnanje Gorice), oziroma preko teh na Ljubljano. Prav tako ta naselja v tej smeri zadovoljujejo tiste svoje potrebe, ki presegajo lokalne zmogljivosti (šolstvo, zdravstveno varstvo, komunalne storitve itd.). Nadaljnji močan element povezanosti tega območja je njegova lega v mednarodnem prometnem koridorju, ki povezuje Ljubljano in preko nje srednjo Evropo s Tržaškim in Koprskim pristaniščem. Ta odpira posebne razvojne možnosti tudi na področju turizma. Zaradi neposredne bližine Ljubljane, zelo pestrih in dragocenih naravnih danosti Ljubljanskega barja, Polhograjskega in Krimskega hribovja ter drugih hribovitih območij je LAS Barje z zaledjem tesno povezano z vizijo nadaljnjega razvoja jugozahodnega dela zaledja Ljubljane, kar bo narekovalo sodelovanje s sosednjimi LAS na območju osrednjeslovenske in notranjske regije.

Na območju so na podlagi metodologije izračuna finančnega okvira ESRR, prepoznana naslednja urbana naselja: medobčinsko središče (Vrhnika), dve funkcionalni urbani območji Dobrova-Polhov Gradec in Horjul in ostala urbana območja (Brezovica, Borovnica, Verd, Jezero, Notranje Gorice, Vnanje Gorice, Dragomer, Log in Rakitna). Poleg pripoznanih urbanih območij, se naselja predvsem ob glavnih prometnicah hitro urbanizirajo (Drenov Grič, Lesno Brdo, Sinja Gorica, Bevke ipd).

Slika 2.: Razvojne determinante

Vir: Razvojni program občin Borovnica, Brezovica, Dobrova-Polhov Gradec, Horjul in Vrhnika, Celota Zavod za razvoj Podeželja, Lukovica, 2004

5.2 Strukturne danosti območja

5.2.1 Krajinske značilnosti

Ljubljansko barje je značilen močvirski habitat. Prevladuje kmetijska raba prostora, od poljščin pridelava koruze ter pridelava krme na travnikih. Manjši del površin je namenjen sadjarstvu (ameriške borovnice), vrtnarstvu in cvetličarstvu. V hribovitem predelu območja prevladuje gozd na reliefno zelo razčlenjenem in težje dostopnem terenu, kar otežuje gozdarsko dejavnost in zahteva znatna vlaganja v gozdarsko prometno infrastrukturo. Kmetijska zemljišča tu predstavlja predvsem travnat svet, ki je podlaga živinoreji. Na celotnem območju je v teku intenziven proces zaraščanja mejnih kmetijskih zemljišč (vir: Razvojni program občin Borovnica, Brezovica, Dobrova-Polhov Gradec, Horjul in Vrhnika, Celota Zavod za razvoj Podeželja, Lukovica, 2004).

Območje je še **razmeroma bogato s specifičnimi naravnimi habitatmi** tako na območju Ljubljanskega barja kot v hribovitem območju. Je pa **ruralna podoba kulturne krajine** že precej načeta, zlasti v ravninskem barjanskem predelu, kjer je **prisotna intenzivna urbanizacija** nekdanjih ruralnih naselij po predmestnih ali celo izrazito urbanih arhitekturnih vzorcih, predvsem to velja za naselja: Vrhnika, Dobrova - Polhov Gradec, Horjul, Brezovica pri Ljubljani, Borovnica, Verd, Jezero, Notranje Gorice, Dragomer, Log pri Brezovici, Rakitna, Vnanje Gorice, ki so uveljavljena v metodologiji izračuna finančnega okvira ESRR, izjema pa niso tudi ostala naselja (Sinja Gorica, Drenov Grič, Bevke, Šujica, Hruševo, itd.) . Pri tem je poseben problem razmeroma obsežno in ekstenzivno pozidavanje najboljših kmetijskih zemljišč.

5.2.2 Hidrološke značilnosti

Celotno območje sodi v porečje reke Ljubljanice. Smeri površinskih voda in podzemnih tokov porečja nakazujejo prepletene hidrološke razmere. Vse to ustvarja nujno potrebo po celovitem interdisciplinarnem pristopu k urejanju celotnega območja. Že sam hidrografski sistem na Ljubljanskem barju kaže kako zapleteno je vprašanje urejanja sistema jarkov in nivoja podtalnice. S hidrološkimi vprašanji porečja Ljubljanice je ključno povezana vse bolj pereča problematika poplavnih območij v jugozahodnem zaledju Ljubljane.

Območje je razmeroma bogato z vodnimi viri, vendar zaradi poplavne ogroženosti in razmeroma visoke onesnaženosti površinski vodni viri za zajemanje pitne vode niso primerni, zlasti ne na ravninskem območju. Nujni so ukrepi za zmanjševanje onesnaževanja vodnih virov s čiščenjem odpadnih voda. Razpršena poselitev območja na pretežno kraškem terenu zahteva sistematičen in specifičen pristop k čiščenju odpadnih voda tudi za manjša naselja (Razvojni program občin Borovnica, Brezovica, Dobrova-Polhov Gradec, Horjul in Vrhnika, Celota Zavod za razvoj Podeželja, Lukovica, 2004)

5.2.3 Stanje infrastrukture in opremljenosti z osnovnimi storitvami

Prometna infrastruktura in povezanost sta razmeroma dobri. Območje prečkata primorski krak avtoceste in tržaška deželna cesta, ki sta dobro urejeni in vzdrževani. Druga pomembna cestna povezava je regionalna cesta Brezovica (Ig) – Rakitna – Cerknica, ki predstavlja alternativno prometno povezavo med Dolenjsko in Notranjsko oz. Primorsko. Ta cesta na odseku Dolnja Brezovica – Podpeč še ni v primerno urejena vendar trenutno še ustreza lokalnim potrebam. Zlasti za občino Borovnica je pomembna državna cesta Vrhnika-Borovnica – Podpeč (z nadaljevanjem preko Iga do Škofljice), ki je v zelo slabem stanju, poleg vse bolj številnih motornih vozil jo v toplejšem delu leta ob vikendih uporablja tudi vedno več rekreativnih in turističnih kolesarjev. Zelo pomembna cestna povezava povezuje območje s Poljansko dolino oz. Gorenjsko, preko Vrhnike in Horjula oz. Dobrove in Polhovega Gradca do Gorenje vasi. Vendar so zaradi vedno gostejšega prometa tudi turističnega in poseljenosti na tem območju ob prometnih konicah ceste slabo prepustne, kar zmanjšuje prometno varnost na območju. Zato je **nujna ureditev varnih kolesarskih poti** na celotnem območju LAS, ki omogočajo varne in hitre povezave in razvoj trajnostno mobilnost.(vir: občine).

Zato občina Brezovica načrtuje na svojem območju še en priključek na avtocesto. Pomembno prometno povezavo seveda predstavlja južna železnica, ki pa je za lokalne transportne potrebe – z izjemo občine Borovnica - premalo izkoriščena, tudi z vidika razvoja turizma in razvoja okolju prijazne (trajnostne mobilnosti). Drug problem se pojavlja na hribovitem območju, ki ima zaradi redke in razpršene poseljenosti razmeroma slabo prometno infrastrukturo, brez postajališč za avtobuse in druge prometne infrastrukture, ki omogočajo varnost v prometu (vir: Občine na območju LAS).

Še slabše je stanje na hribovitem območju v pogledu javnih prometnih povezav, zato morajo prebivalci teh krajev uporabljati pretežno osebna prevozna sredstva. Z uvedbo integriranih avtobusnih linij Ljubljanskega potniškega prometa, v letu 2013, se je na območju občine Brezovica in Dobrova-Polhov Gradec prometna povezava bistveno izboljšala. Integracija zagotavlja povečano število odhodov avtobusov in enotno plačilno sredstvo, ki omogoča prestopanje na mestne linije LPP ter nižje cene prevoza (vir: Občine na območju LAS).

V urbanih naseljih je za kakovostno bivanje le ta potrebno urediti in opremiti z različno v naselju **poenoteno urbano opremo** (klopi, koši za odpadke, avtobusne postaje, ekološki otoki, otroška igrišča...). Na podoben način je potrebno urediti tudi bivalne pogoje v **vaških naseljih**.

Komunalna infrastruktura: Vodovodna omrežja pokrivajo praktično celotno območje LAS. Brez javnega vodovodnega omrežja so manjši zaselki. Večja omrežja se napajajo bodisi preko črpalnih postaj iz podtalnice, bodisi iz zajetij močnejših izvirov, manjša pa iz manjših lokalnih zajetij. Pri teh se ponekod – npr. v zgornjem delu Borovniške kotline, pojavljajo težave s kakovostjo oskrbe, prav tako večji del območja potrebuje dodatne rezervne vire za oskrbo s pitno vodo. Povsod je potrebno zmanjšati tudi izgube na vodovodnih omrežjih (vir: Občine na območju LAS).

Kanalizacijski sistemi so v večjih urbanih naseljih urejeni oziroma v končni fazi izgradnje, medtem ko redkeje poseljena območja zaradi drage gradnje kanalizacijske infrastrukture še nimajo. Tam kaže iskati cenejše rešitve kot so manjše ali individualne biološke čistilne naprave (vir: Občine na območju LAS).

Za zbiranje in delno sortiranje odpadkov so urejeni eko-otoki v vseh naseljih, za odvoz teh pa skrbijo javna komunalna podjetja. Število eko otokov se vsako leto povečuje, mestoma pa je njihova umestitev in ureditev neprimerna. Zlasti v občinah Borovnica, Log-Dragomer in Vrhnika se količine ločeno zbranih odpadkov povečujejo, zmanjšujejo pa količine odloženih odpadkov, tako da so v te občine v Sloveniji med vodilnimi glede ravnanja z odpadki in so tudi vključene v projekt ZERO Waste, v okviru katerega na Vrhniki deluje tudi trgovina z rabljenimi in preoblikovanimi predmeti DEPO.V Ljubljani je začel v letu 2015 delovati Regijski center za ravnanje z odpadki, ki rešuje problem komunalnega ravnanja z odpadki v Osrednji slovenski regiji in celovito rešuje problematiko ravnanja z odpadki. Hkrati zagotavlja zmanjševanje emisije toplogrednih plinov, zlasti metana, omogoča pridobivanje sekundarnih energentov, zagotavlja varovanje vodnih virov in zagotavlja optimalno rabo razpoložljivih odlagalnih površin. Kljub temu bo potrebno v večji meri spodbuditi razvoj krožnega gospodarstva. (vir: Občine na območju LAS).

Energetska infrastruktura: Oskrba z električno energijo je na celotnem območju dobra, dobrodošle bi bile manjše enote stabilne proizvodnje na koncih distribucijskega omrežja, ki bi povečale kakovost oskrbe. Druga energetska infrastruktura pa je razmeroma slabo razvita. Na območju sicer poteka glavni plinovod, ki omogoča gradnjo sekundarnih vodov in oskrbo prebivalstva z zemeljskim plinom, a je ta možnost še premalo izrabljena. Kot vir toplotne energije pa bo zlasti v hribovitih predelih cenovno primernejša energetska oskrba iz alternativnih virov, to je zlasti lesna biomasa, saj območje razpolaga z velikimi zalogami lesne mase. Posamezna gospodinjstva pa se pospešeno preusmerjajo na ta vir toplotne energije, večjih projektov v tej smeri pa zaenkrat še ni (vir: Občine na območju LAS).

Komunikacijska in informacijska tehnologija

S klasično in mobilno telefonsko in internetno infrastrukturo je dolinski del območja relativno dobro pokri. Precejšen problem pa nastaja v hribovitem delu, kjer je zaradi razpršenosti poselitve dostopnost komunikacijskih in informacijskih tehnologij slaba (bele lise). Komerencialnega interesa za gradnjo infrastrukture na teh območjih ni. Občine iščejo možnosti za nekomercialno zagotovitev širokopasovnih elektronskih povezav na celotnem območju (vir: Občine na območju LAS).

Socialna infrastruktura (šolstvo, zdravstvo, otroško varstvo, varstvo starejših, kultura, šport)

Osnovno šolstvo je na območju LAS dobro razvejano. Na območju deluje 9 osnovnih šol z 8 podružnicami in ena šola s prilagojenim programom na območju Vrhnike (vir: SURS 2015).. V kolikor se bo nadaljeval dosednji trend večanja števila prebivalstva, bo potrebno povečati zmogljivosti obstoječih šol.

Lokacije osmih osnovnih šol so v urbanih naseljih: Vrhnika (OŠ Ivana Cankarja, OŠ Antona Martina Slomška, Dobrova-Polhov Gradec (OŠ Dobrova in OŠ Polhov Gradec), Horjul (OŠ Horjul), Brezovica (OŠ Brezovica), Borovnica (OŠ Borovnica), Dragomer (OŠ Log Dragomer), ena

osnovna šola je v Preserju (OŠ Preserje), ki med urbana območja ni uvrščena. Podružnice osnovnih šol se ohranjajo v podeželskih naseljih. Srednjih šol in fakultet na območju LAS ni.

Podobno velja tudi za predšolsko varstvo. Trenutno deluje na območju 24 vrtcev skupaj z enotami (vir: SURS 2015). Posamezne podružnice enot vrtcev se ohranjajo tudi na podeželskem območju. Z novo zakonodajo, ki omogoča varstvo v vzgojno varstveni družini, so dane možnosti za nova delovna mesta na tem področju. Po podatkih AJPEA delujejo na območju LAS zasebni vrtci v občinah Dobrova-Polhov Gradec, Log - Dragomer in Vrhnika. Z ohranjanjem podružničnih šol in vrtcev se **ohranja dobro razvita mreža predšolske in osnovnošolske vzgoje** (vir: Občine na območju LAS).

Zdravstvena in zobozdravstvena dejavnost sta umeščeni v urbanih naseljih

Zdravstvena in zobozdravstvena dejavnost sta dobro pokriti. Na Vrhniki je Zdravstveni dom, ki z zdravstvenimi postajami pokriva tudi občino Borovnica in Log-Dragomer, v ostalih občinah deluje 5 zdravstvenih postaj, ki so v sestavi ZD Vič. Na območju je za potrebe prebivalcev 6 lekarn.

Na območju delujejo trije domovi za starejše občane v urbanih naseljih: Vrhnika, Horjul in Notranje Gorice), ki še ne pokrivajo vseh lokalnih potreb, saj je veliko starejših občanov območja nameščeno v domovih v Cerknici, Logatcu in Ljubljani. Poleg tega je za varstvo starejših občanov organizirana tudi oskrba na domu, ki pa tudi ne more pokrivati vseh potreb. Gradnjo doma v prihodnjih letih načrtujejo tudi v Občini Dobrova-Polhov Gradec.

Za izvajanje kulturnih dejavnosti je na območju na voljo 25 različno velikih kulturnih dvoran oz. večnamenskih prostorov v šolah in gasilskih domovih. Na celotnem območju, tako v urbanih naseljih kot na podeželju je **dobro razvita mreža kulturnih društev**. Predvsem na podeželskem območju pa tudi v pripoznanih urbanih naseljih **prostori za kakovostno delo niso najbolj ustrezni in ne zagotavljajo potrebne infrastrukture, ki jo društva za svojo dejavnost potrebujejo. Primanjkuje pa otroških igrišč in zbirališč za mlade.**

Športne dvorane in igrišča so v večji meri v okviru osnovnih šol. Na območju deluje 75 različnih športnih društev. Primanjkuje večjih in specializiranih športnih površin in objektov. Priseljevanje in **spremenjena demografska struktura** pa zahtevata tudi **povečanje površin in raznovrstnosti infrastrukture in opreme za šport in rekreacijo** (vir: Občine na območju LAS).

5.2.4 Poselitev

Kot že omenjeno večina naselij leži na obrobju Ljubljanskega barja in na višje ležečih predelih hribovitega območja. Prevladujejo manjša naselja, v svoji zasnovi večinoma še agrarnega značaja, ki je v zadnjem obdobju, zaradi pospešene urbanizacije, vse manj izrazit. Vrhnika, kot največje naselje, ki nosi funkcije medobčinskega središča in je izrazito urbano naselje z več centralnimi funkcijami in industrijo. Urbani značaj dobiva vedno več naselij predvsem ob prometnem koridorju, ki ga predstavljajo primorski krak avtoceste in stara deželna (Tržaška) cesta (Brezovica, Vnanje Gorice, Log pri Brezovici, Dragomer, Notranje gorice, Jezero, Verd, Sinja Gorica, Drenov Grič in Lesno Brdo). Razmeroma hitro se urbanizirajo tudi ostala občinska središča (Dobrova, Polhov Gradec, Horjul in Borovnica) Vse bolj in precej nekontrolirano pa posega tudi v zaledna hribovita naselja (Rakitna), ki so zanimiva za naselitev zaradi kvalitetnega bivalnega okolja. Med naselji na Ljubljanskem barju, ki se urbanizirajo, zagotovo sodijo Bevke (Vir SUSR, občine na območju LAS).

5.2.5 Naravne vrednote

Raznolike vodne razmere in geološke podlage obravnavanega območja, ustvarjajo pogoje za izjemno naravno pestrost območja za katerega so **značilni specifični habitati in ohranjena biodiverziteteta**. Varstveni pasovi vodnih virov zavzemajo razmeroma velike površine. Posebej so zanimiva prav območja na obrobju Barja, ob stiku barjanskih in nebarjanskih tal. V bližini Barja je najmanjše kraško polje v Sloveniji, ki je navadno poplavljen ob pomladanskih in jesenskih

deževjih. Posebna zanimivost tega kraškega polja je, da na njem izvirajo in ponikajo vode, ki po "suhi dolini" (v geomorfološkem jeziku) prihajajo iz ponorov na Rakitni. Upravičeno lahko trdimo, da ta primer nudi izredno priložnost za usklajeno urejevanje hidroloških in ekoloških razmer, začeni z jezerom na sami Rakitni in presihajočim jezerom v Ponikvah pri Preserju. Okolje nudi možnosti za gnezdišča močvirskih ptic. Vsekakor je to območje izredno izpostavljeno degradaciji z gradnjami na njegovem obrobju.

Eden od redkih ostankov v vsej južni Evropi je visoko barje na Kostanjevici pri Bevkah, imenovano Mali plac ali Mali bletec, ki meri komaj dva hektarja in je razglašen za naravni rezervat. Na Jurčevem (naravna vrednota) najdemo še redke primerke barjanskih rastlin, skoraj iztrebljena pa je že močvirska želva. Kot pomembne naravne vrednote z visoko doživljajsko vrednostjo velja omeniti še Podpeško jezero, sotesko Pekel pri Borovnici in izvira Ljubljanice v Bistri in Močilniku na Vrhniki, ki pomenijo **še ne dovolj izkoriščen potencial turističnega razvoja**. Posebna varstvena območja so vključena v usklajeno evropsko ekološko omrežje Natura 2000. Za ohranjanje in valorizacijo naravnih vrednot na območju LAS pa skrbita Krajinski park »Polhograjski Dolomiti«, ki sega v občino Dobrova – Polhov Gradec, ter Krajinski park »Ljubljansko Barje«, ki pokriva barjanski del območja LAS (Vir: Razvojni program občin Borovnica, Brezovica, Dobrova-Polhov Gradec, Horjul in Vrhnika, Celota Zavod za razvoj Podeželja, Lukovica, 2004).

5.2.6 Kulturna in arheološka dediščina

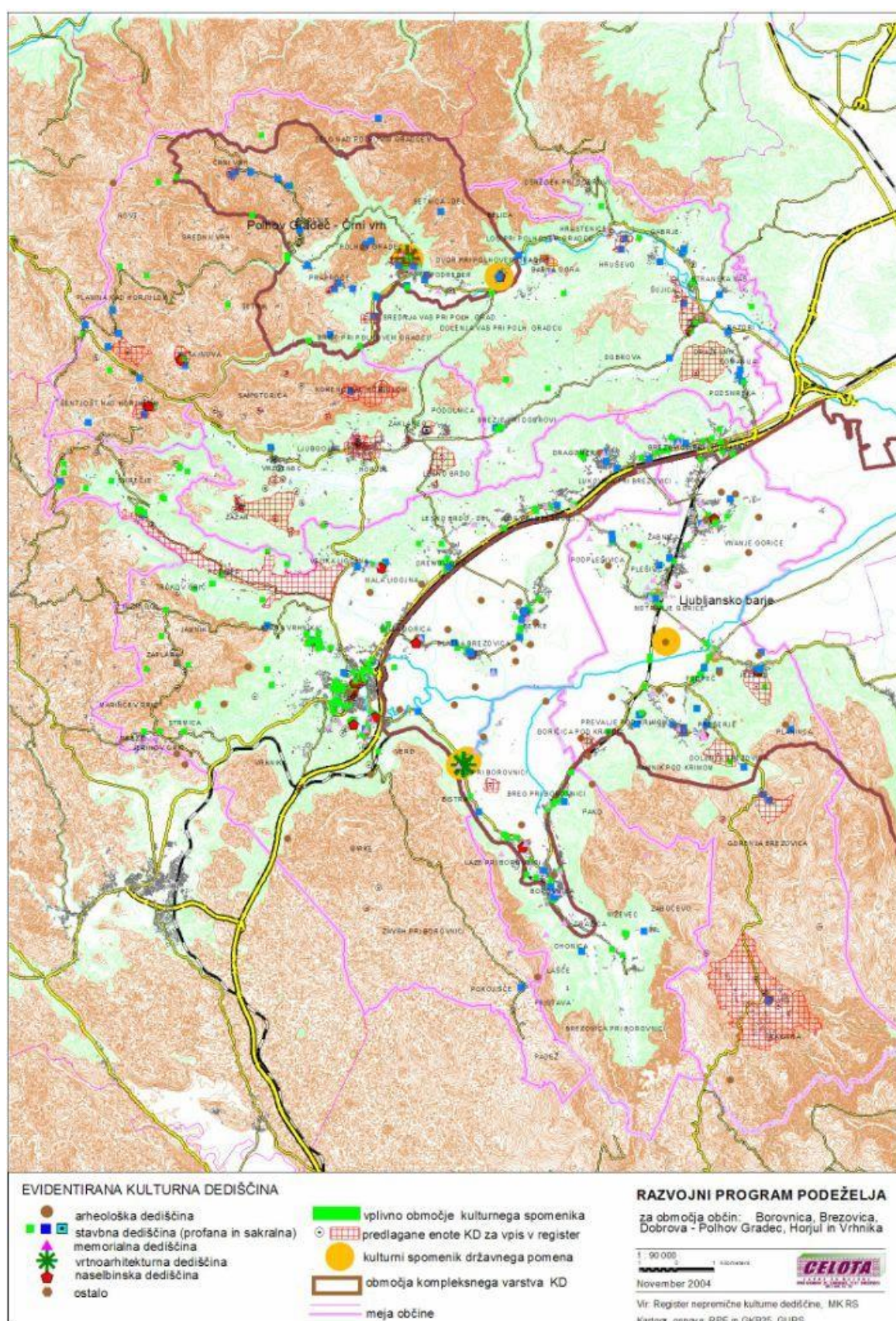
Območje razpolaga **z bogato kulturno dediščino, tako snovno kot nesnovno**, za katero je potrebno zagotoviti celostno ohranjanje, ki mora biti vključeno v razvojne in prostorske procese. To velja še posebej za pomembnejša območja kulturne dediščine, območja dediščinske kulturne krajine ter naselbinska območja, pa tudi bogato arheološko dediščino iz rimske dobe in obdobja kolišč na Barju. nenazadnje pa tudi za tehniško dediščino Južne železnice, zlasti za opuščeno traso proge med Preserjami in Borovnico ter edini preostali steber Borovniškega viadukta, nekoč največjega objekta na progi Dunaj-Trst Po podatkih strokovnih podlag varstva kulturne dediščine so na našem območju številne kulturne dediščine državnega in lokalnega pomena. Nepremičnih enot kulturne dediščine je na območju šestih občin skupno kar 809 (glej tabelo 2). Njihovo prostorsko razporeditev, ki je dokaj enakomerna, pa kaže slika 3 (vir Register kulturne dediščine).

Tabela 2: Pregled važnejše kulturne dediščine na območju LAS, 2015

Občina	Arheološka dediščina	Profana stavbna dediščina	Sakralna stavbna dediščina	Naselbinska dediščina	Memorialna dediščina	Vrtno arhitekturna	Kulturna krajina
Borovnica	8	37	9	1	18	0	0
Brezovica	23	76	37	4	36	0	3
Dobrova-Polhov Gradec	22	56	62	5	17	1	0
Horjul	10	28	19	2	10	0	1
Log Dragomer	2	10	5	0	3	0	0
Vrhnika	33	171	39	6	49	3	3
Skupaj	98	378	171	18	133	4	7

Vir <http://rkd.situla.org/>, 2016

Slika 3: Evidentirana kulturna dediščina na območju LAS Barje z zaledjem

Vir: Razvojni program občin Borovnica, Brezovica, Dobrova-Polhov Gradec, Horjul in Vrhnika, Celota Zavod za razvoj Podeželja, Lukovica, 2004

5.2.7 Stanje okolja

Z izgradnjo kanalizacijskih sistemov in sistematičnim zbiranjem ter odvažanjem odpadkov se je pomembno zmanjšalo onesnaženje okolja, vendar stanje še ni optimalno. Odpadne vode zlasti iz manjših višje ležečih naselij, še vedno nekoliko onesnažujejo vodotoke in podtalnico, zato bo potrebno še naprej intenzivno delati na urejanju predvsem manjših in individualnih sistemov za čiščenje odpadnih vod. Tudi na področju zbiranja odpadkov so še pomanjkljivosti. Vsakoletne akcije čiščenja okolja kažejo, da mnogi še vedno odlagajo odpadke v naravno okolje. Za izboljšanje stanja na tem področju bo treba okrepiti aktivnosti za osveščanje prebivalstva o neprimernosti takega ravnanja in o pomenu čistega okolja za ohranjanje njegove kakovosti in za zdravje prebivalstva. Onesnaženje zraka je občasno kritično v glavnem prometnem koridorju (avtocesta in Tržaška cesta) zaradi velike gostote prometa in v času kurilne sezone. Ta pojav je mogoče s spodbujanjem razvoja krožnega gospodarstva, **z večjo uporabo ustrezno pripravljene lesne biomase v sodobnih, za kurjenje lesne biomase specializiranih kuriščih,** okolju prijazne mobilnosti in ozaveščanju o onesnaževalih zunanjega zraka omiliti. Večjih industrijskih onesnaževalcev zraka na območju LAS ni.

Nevarnega onesnaženja tal na območju ni zaznati. Kot okoljski problem lahko označimo tudi preveč razpršeno in z vidika porabe prostora včasih neracionalno gradnjo stanovanjskih in drugih objektov, kar razkraja homogenost naravnega okolja in prekomerno krči njegov obseg. Številni prebivalci, predvsem tisti, ki živijo ob avtocesti in železniški progi, so izpostavljeni tudi prekomernemu hrupu. Postavitev protihrupnih ograj tega problema v številnih primerih ne more ustrezno rešiti, ponekod pa protihrupne ograje predstavljajo tudi resno oviro za gibanje prostoživečih živali. Značilni in kvalitetni naravni biotopi so mestoma ogroženi zaradi različnih vrst rabe prostora. Za ohranjanje teh biotopov je vzpostavljen naravovarstveni režim Krajinskega parka Ljubljansko barje, Polhograjski dolomiti in območja »Natura 2000«. Predvsem območje Ljubljanskega barja je izpostavljeno hitremu vdoru invazivnih tujerodnih rastlinskih in živalskih vrst. (vir: Razvojni program občin Borovnica, Brezovica, Dobrova-Polhov Gradec, Horjul in Vrhnika, Celota Zavod za razvoj Podeželja, Lukovica, 2004 in občine območja LAS).

5.3 Gospodarski položaj območja LAS

5.3.1 Opis glavnih gospodarskih dejavnosti

Gospodarstvo je na območju, ki ga obravnava LAS razmeroma dobro razvito, a kljub temu je velik del **aktivnega prebivalstva zaposlen zunaj območja, predvsem v Ljubljani.** Od primarnih dejavnosti na območju LAS sta pomembna predvsem kmetijstvo in gozdarstvo, ki zavzemata največ prostora. Pomemben delež predstavljata drobno gospodarstvo in obrt, ki se postopno krepi, kar velja še posebej za storitvene dejavnosti, industrijska dejavnost pa je v zadnjem obdobju, ki ga zaznamuje gospodarska kriza, precej nazadovala, saj je prenehalo delovati ali je zmanjšalo svojo dejavnost kar nekaj pomembnih industrijskih obratov (IUUV Vrhnika, Liko Vrhnika, Hoja Mobiles Polhov Gradec). Posebej kaže omeniti **turizem**, ki ima glede na naravne danosti, prometni položaj in bližino glavnega mesta, **velike razvojne možnosti**, vendar je razmeroma slabo razvit.

Kmetijstvo je dejavnost, ki skupaj z gozdarstvom na območju LAS najbolj zaznamuje značilnosti prostora. Skupaj zavzemata tudi največji delež zemljišč. **Območje nudi kvalitetno okolje za pridelavo visokokakovostnih kmetijskih pridelkov.** Opazen je trend zmanjševanja števila kmetij, kar gre pripisati predvsem odmiranju starejših generacij kmetov na kmetijah brez naslednika oziroma, na katerih potomci nimajo več interesa za kmetovanje. Praviloma so to manjše kmetije. V zvezi s tem je treba omeniti tudi splošno znano dejstvo, ki velja za celotno Slovenijo, da je večji del kmetij v socio - ekonomskem tipu mešanih kmetij, kar pomeni, da njihovi nosilci kmetujejo ob službi. Te kategorije so razvojno zelo stabilne in pogosto ekonomsko ne zaostajajo bistveno za večjimi profesionalnimi kmetijami. Ocenjujemo, da je zaradi bližine Ljubljane (ki je veliko zaposlitveno središče) delež takih kmetij v ravninskem delu območja LAS

večji kot v hribovitem. Dalje je v obdobju med zadnjima dvema popisoma kmetijstva (v letih 2000 in 2010) opaziti trend povečevanja obsega kmetijskih zemljišč v uporabi, kar gre verjetno pripisati politiki subvencioniranja kmetijske dejavnosti. Nasprotno pa je opaziti zmanjšanje živinoreje, ki je na območju vendarle glavna kmetijska panoga. Pretežno gre to pripisati zmanjšanju intenzivnosti reje zaradi vključevanja številnih kmetij v sistem ekološke pridelave, deloma pa tudi povečanemu pridelovanju vrtnin in okrasnih rastlin. Te dejavnosti so delovno razmeroma intenzivne in bolj donosne, zlasti še zaradi neposredne bližine **velikega urbanega potrošniškega središča in kratkih transportnih poti od pridelovalcev do potrošnikov**. To možnost kaže v prihodnje še bolj izrabiti.

Tabela 3: Osnovni podatki o kmetijstvu po popisih 2000 in 2010

Občina Leto	Število kmetij		Kmet. zemljišča v uporabi (ha)		Število živine (GVŽ)	
	2000	2010	2000	2010	2000	2010
Borovnica	97	112	734	890	574	607
Brezovica	299	245	2.488	2.627	2.273	2.101
Dobrova–Polhov Gradec	442	385	3.102	3.054	3.157	3.115
Horjul	168	151	1.052	1.037	1.035	912
Log - Dragomer	62	43	422	z*	369	390
Vrhnika	328	279	2.939	3.180	2.592	2.546
SKUPAJ	1.396	1.215	10.737	12.798	10.000	9.671

(Vir: SURS, Podatkovni portal SI-STAT), uporabljeni so podatki popisov v letu 2000 in 2010

*z-zaupni podatek

Na območju LAS delujeta dve združni in ena zasebna trgovina s kmetijskim reprodukcijskim in investicijskim blagom, tako da je oskrba kmetij s temi dobrinami dobro organizirana. **Slabša je organiziranost na področju trženja kmetijskih pridelkov, ki je v veliki meri prepuščeno individualni pobudi samih kmetov**. Pomemben napredek na tem področju predstavljajo lokalne tržnice, ki so v zadnjem obdobju organizirane na Vrhniki, Brezovici, Podpeči, Polhovem Gradcu, Borovnici in v Ljubljani na Viču. Nekatere med njimi so nastale tudi v okviru LEADER programa v preteklem obdobju. V prihodnje kaže vložiti več navora na področju skupnega trženja kmetijskih pridelkov (vir: Kmetijska svetovalna služba).

Zaradi svojih hidroloških, pedoloških in reliefnih lastnosti, je večji del območja (Ljubljansko barje in hriboviti del) vključen v območje z omejenimi možnostmi za kmetovanje. Na **Barju** prevladuje pridelovanje krme na travnikih in pridelovanje koruze, ki sta osnova za živinorejo. Prevladuje govedoreja, pri čemer ima prireja mleka pomemben delež, vse več kmetij pa se usmerja v rejo krav dojlj in s tem prirejo mesa. Prisotna je tudi reja prašičev, reja toplo in hladnokrvnih pasem konj za meso in športne dejavnosti in vse bolj tudi reja drobnice. Visoka kislost in velika vsebnost šote na nekaterih območjih Barja omogočata pridelovanje ameriških borovnic, ki so delovno razmeroma intenzivna in tržno vse bolj zanimiva kultura, ki ne zahteva umetnih gnojil in zelo malo kemičnih zaščitnih sredstev, mogoč pa je tudi prehod na ekološko in tunelsko pridelavo. Ta dejavnost je v porastu. **Naravovarstveni režim tako Krajinskega parka »Ljubljansko Barje«, kot Polhograjski dolomiti, predstavlja omejitve tradicionalnemu načinu in programu kmetovanja**, zato kaže pri nadaljnjem razvoju kmetijstva na posebej zaščitnih območjih čimbolj izkoristiti možnosti, ki jih iz ekonomskega in tehnološkega vidika ponujajo omenjeni delovno intenzivnejši proizvodni programi (vir: https://sl.wikipedia.org/wiki/Ljubljansko_barje).

Na **hribovitem obrobju** prevladuje travniško kmetijstvo. Pridelovanje poljščin, kar ga je ostalo, je namenjeno predvsem pridelovanju krme (kоруza in silažna kоруza, travno deteljne mešanice ipd.) za živino in samooskrbi kmečkih oziroma mešanih gospodinjev (krompir, vrtnine, nekaj krušnih

žit). Osnovna tržna panoga je govedoreja, pri čemer vse bolj prevladuje reja krav dojilj in pitanje govedi. Širi se tudi reja konj za meso in v manjšem obsegu reja drobnice. Ključni tehnološki problem na tem območju je intenzivno zaraščanje slabših kmetijskih zemljišč, ki niso primerna za strojno obdelovanje. Taka zemljišča se deloma ohranjajo v kmetijski rabi s pašo živine. Z ustreznimi agromelioracijskimi ukrepi bi bilo mogoče ponovno vključiti v kmetijsko rabo še precej več teh zemljišč, vendar so stroški teh ukrepov razmeroma visoki in se ne amortizirajo v ekonomsko realnem času. Ker pa gre pri tem za trajno izboljšanje kmetijskih zemljišč, bi bila umestna večja družbena (državna) pomoč pri izboljševanju teh zemljišč (vir: lokalne izpostave Kmetijske svetovalne službe).

Spreminja se tudi **socio-ekonomska** struktura kmetij. Značilno je zmanjševanje deleža čistih kmetij, in naraščanje deleža mešanih kmetij, ki del dohodka ustvarijo z zaposlitvijo zunaj kmetije. Ocenjujemo, da se bo manjši del čistih kmetij razvijal v smeri velikih in proizvodno intenzivnih obratov, večji del pa bo postopoma prešel v kategorijo mešanih, ki bodo dodaten dohodek pridobivale iz zaposlitve posameznih družinskih članov zunaj kmetije ali z dopolnilnimi dejavnostmi. **Mešane kmetije bodo obvladovale največji del kmetijskega prostora in se lažje prilagajale gospodarskim spremembam.** Prav tako se spreminja **demografska slika** kmečke populacije. Kmečko prebivalstvo se stara in to še hitreje kot celotno prebivalstvo. Z opuščanjem kmetovanja na ostarelih kmetijah se odpira nekaj možnosti za izboljšanje velikostne strukture kmetij, če bo seveda zemljiška politika tako na ravni države kot občin znala in hotela zemljišča teh kmetij obvarovati pred pozidavo.

Gozdarstvo: Gospodarsko osnovo te panoge predstavlja **dobrih 250 km² gozdov (nekaj nad 61% celotne površine)**, ki ležijo večinoma v hribovitem zaledju. Gozdovi, ki so v pretežni večini v zasebni lasti, so praviloma pomembna sestavina kmetij zlasti v hribovitem predelu. Prevladujejo kvalitetni lesno proizvodni gozdovi, nekaj je tudi varovalnih gozdov (npr.: Zala, Pekel pri Borovnici, Strmec, Lovrenc nad Polhovim Gradcem). Letni posek lesnih sortimentov znaša nekaj nad 100.000 m³. V zadnjih letih se je posek lesa močno povečal, na nekaterih območjih tudi za več kot 100%, zaradi močnega pojava žleda v letu 2014 in zaradi močnega napada podlubnikov, ki uničujejo smrekove sestoje v niže ležečih območjih. Po ocenah gozdarskih strokovnjakov bo zaradi škode po podlubnikih posek nekoliko povečan tudi v prihodnjih letih. Nad 90 % lesa se proda lesno predelovalnim obratom izven območja LAS, vse več tudi izven države, saj je lesnopredelovalna industrija tu praktično zamrla. Preostanek lesa pa se predela doma predvsem v okviru dopolnilnih dejavnosti na kmetijah in v okviru obrtniških lesnopredelovalnih obratov. Te dejavnosti kaže pospeševati, saj verjetno pomenijo edino osnovo, za postopen ponovni razvoj lesnopredelovalne industrije. Glede na razmeroma velik obseg lesnih zalog in poseka lesnih sortimentov so možnosti za razvoj lesno predelovalnih dejavnosti na območju LAS še velike, zlasti na področju primarne predelave lesa ter pridobivanja in oskrbe z energijo iz lesne biomase (vir: lokalne izpostave Zavoda za gozdove RS).

Industrija je na območju LAS Barje slabo razvita. Nekdanjih večjih obratov lesno predelovalne in usnjarske industrije na območju ni več. so pa njihove lokacije zaradi industrijskim dejavnostim namenjenega prostora in infrastrukture potencialno privlačne za investicije v nove industrijske zmogljivosti (t.i. brownfield investment), ki seveda morajo biti skladne z najnovejšimi predpisi varstva okolja. Obstaja še nekaj manjših industrijskih obratov: kemična industrija (FENOLIT Borovnica) in industrija pridobivanja in obdelave kamna in gramoza (Mineral z obratoma v Podpeči in Lesnem Brdu, Kamnolom Verd), proizvodnja elektronskih merilnih instrumentov (Metrel, d.d. Horjul), Konstrukcije Schwarzmanna Polhov Gradec, kjer izdelujejo večje jeklene konstrukcije. Se pa **uspešno razvijata drobno gospodarstvo in obrt,** ki sta med vsemi gospodarskimi panogami najbolj zastopana. Gre za različne dejavnosti, od primarne in sekundarne predelave lesa, različnih orodjarskih dejavnosti, do pestre ponudbe storitvenih dejavnosti.

Trgovina, gostinstvo in turizem

Mreža trgovin za preskrbo prebivalstva z vsakdanjimi življenjskimi dobrinami je dobro razvita, saj na območju obratuje več sodobnih trgovskih centrov. Je pa gradnja teh povzročila zapiranje manjših vaških trgovin, kar otežuje oskrbo zlasti starejšim prebivalcem v bolj oddaljenih hribovskih naseljih. Na področju gostinstva prevladujejo manjši gostinski obrati v družinski lasti. Tovrstna ponudba je dobro razvita predvsem v ravninskem delu območja, počasi pa se razvija tudi na kmetijah. Večjih turističnih nastanitvenih objektov ni z izjemo Hotela Mantova v Vrhniki in manjšega hotela na Rakitni. Turistična ponudba je raznovrstna, razpršena in nepovezana, slabo razvita in neprepoznavna. V zadnjem času se organizirana ponudba na tem področju pospešeno razvija. Ureja se različna infrastruktura, (urejanje pohodnih, učnih in kolesarskih poti, označevanje in predstavitev naravnih vrednot, kulturne in arheološke dediščine), ki pa še ne zadostuje vsem potrebam območja. Zelo slabo je urejena osnovna infrastruktura za obiskovalce kot so parkirišča, javna stranišča, počivališča ipd. (vir: Občine na območju LAS)..

Stacionarni turizem na območju LAS je slabo razvit. Pomemben potencial v tej smeri morda predstavlja klimatsko zelo ugodno območje Rakitne z več kot 80 letno tradicijo klimatskega zdravljenja. Mladinsko klimatsko zdravilišče Rakitna je bilo sicer prisiljeno, zaradi sprememb v medicinski doktrini zdravljenja respiratornih bolezni pri otrocih, to dejavnost sicer omejiti in išče nove programe in razvojne možnosti. Vendar klimatsko zdraviliški potencial tega ožjega območja verjetno ostaja pomembna možnost za razvoj posebne klimatsko zdraviliške turistične dejavnosti. S spremenjenim načinom dopustovanja (najem zasebnih sob in hiš) in veliko številu turistov, ki obiščejo Ljubljano, se stanje na tem področju spreminja.

Območje LAS je vključeno v regijsko destinacijsko organizacijo, ki jo vodi Turizem Ljubljana, ki je eno najaktivnejših na območju Slovenije in je turistični generator območja. Z dopolnjevanjem ponudbe mesta Ljubljana tako imenovanega zelenega obroča Ljubljane, lahko pričakujemo hitrejši razvoj vseh storitvenih dejavnosti povezanih s turizmom. Zato smo preteklem obdobju začeli s spodbujanjem razvoja integralnih turističnih produktov (npr. Geolov z Napoleonom, Visoko kulturna Vrhnika, Vrhnika Aktivni, Rimsko osvajanje, Varuh zakladov Ljubljanskega barja, Koliščarji Ljubljanskega barja), programi igrifikacije v turizmu (Čaj z grofom Blagajem) in vključevanjem ponudbe kmetij v turistično ponudbo (npr.: Cula dobrot Blagajevе dežele), kar ponuja možnost razvoja doživljajskega turizma z vključevanjem bogate snovne in nesnovne dediščine, ki pa zaradi slabe promocije in neobstoječe ali neustrezne obiskovalske infrastrukture še ne dosega vidnih rezultatov (vir: občine na območju LAS, RDO).

5.3.2 Stanje na področju gospodarstva

Trenutno stanje na področju gospodarstva na območju LAS Barje z zaledjem odražajo podatki v tabeli 4. Ključna ugotovitev je, da deluje na območju razmeroma veliko število gospodarskih

subjektov, ki pa so majhni. Povprečno število oseb, zaposlenih oseb, znaša 2,4 in se giblje od 1,7 do 3,4 ter se med občinami precej razlikuje. Kaže, da med gospodarskimi subjekti prevladujejo samostojni podjetniki, ki zaposlujejo predvsem družinske člane, ter samozaposleni. Gospodarska dejavnost na območju je torej zelo razdrobljena, kar verjetno kaže na prevlado storitvenih dejavnosti. Druga pomembna ugotovitev iz podatkov v tej tabeli je, da se je v obdobju 2007 – 2014 število gospodarskih subjektov povečalo za skoraj 83%, število oseb, ki delajo, pa se je hkrati zmanjšalo za 1/3. To je gotovo odraz tega, da so v tem obdobju že omenjeni večji industrijski obrati prenehali obstajati in da ljudje, ki so izgubili zaposlitev, iščejo oblike samozaposlovanja (vir: SURS). Zato podatki kažejo, da se je število oseb, ki delajo v gospodarstvu na območju LAS, povečalo za skoraj 20%. To je sicer dosti manj od povečanja števila gospodarskih subjektov, kar potrjuje gornjo ugotovitev o naraščanju števila malih družinskih in samozaposlitvenih gospodarskih subjektov, ki so lažje prilagodljiva na

spremembe in nihanja na trgu in lahko bistveno hitreje realizirajo inovativne ideje a so obenem tudi veliko bolj ranljivi z vidika finančne nediscipline ter poslovnih malverzacij, prav tako pa brez ustrezne podpore svoje izume le težko razvijejo v tržno uspešne inovacije. Kaže pa vendarle tudi na pozitiven trend pri zaposlovanju na področju gospodarstva (vir: SURS).

Tabela 4: Število podjetij in število oseb ki delajo 2007 in 2014

OBČINA	Število podjetij*		Število oseb, ki delajo**		Povprečno število oseb, ki delajo	
	2007	2014	2007	2014	2007	2014
Borovnica	132	263	396	431	3,00	2,40
Brezovica	592	1.141	1.876	2.544	3,20	2,30
Dobrova–Polhov Gradec	334	619	988	1.247	3,00	2,10
Horjul	150	263	738	897	4,90	3,40
Log-Dragomer	234	348	508	592	2,20	1,70
Vrhnika	792	1.451	3.608	3.957	3,40	2,70
SKUPAJ	2.234	4.085	8.114	9.668	3,60	2,40

Vir: SURS-SI-STAT, Podjetja (C-K) po občinah

Opomba: *Število podjetij je število registriranih pravnih ali fizičnih oseb v dejavnosti C-K.

**Število oseb, ki delajo, je število vseh zaposlenih in samozaposlenih oseb skupaj.

5.3.3 Stopnja brezposelnosti na območju LAS

Kljub zgoraj omenjenemu pozitivnemu trendu pri zaposlovanju na območju LAS Barje, pa se je stopnja brezposelnosti delovno aktivnega prebivalstva tu v obdobju 2007 – 2015 povečala, kot kažejo podatki v Tabeli 5. Število brezposelnih oseb se je v tem obdobju povečalo za skoraj 140% (najmočneje v občini Borovnica), medtem ko se je število delovno aktivnih prebivalcev v istem obdobju povečalo le za nekaj manj kot 2,3%. Število delovno aktivnih prebivalcev se je najbolj povečalo v občini Brezovica (za dobrih 11%), bistveno manj v občini Dobrova – Polhov Gradec (za dobrih 3,2%), minimalno v občini Vrhnika (0,2%), v ostalih občinah območja LAS Barje pa se je celo zmanjšalo. To zmanjšanje števila delovno aktivnih prebivalcev gre verjetno v največji meri pripisati odhajanju zaposlenih v pokoj, saj je odseljevanje prebivalstva iz območja, zaradi atraktivnosti bivalnih pogojev tu, manj verjetno.

Tabela 5: Delovno aktivno prebivalstvo in registrirane brezposelne osebe 2007 in 2015

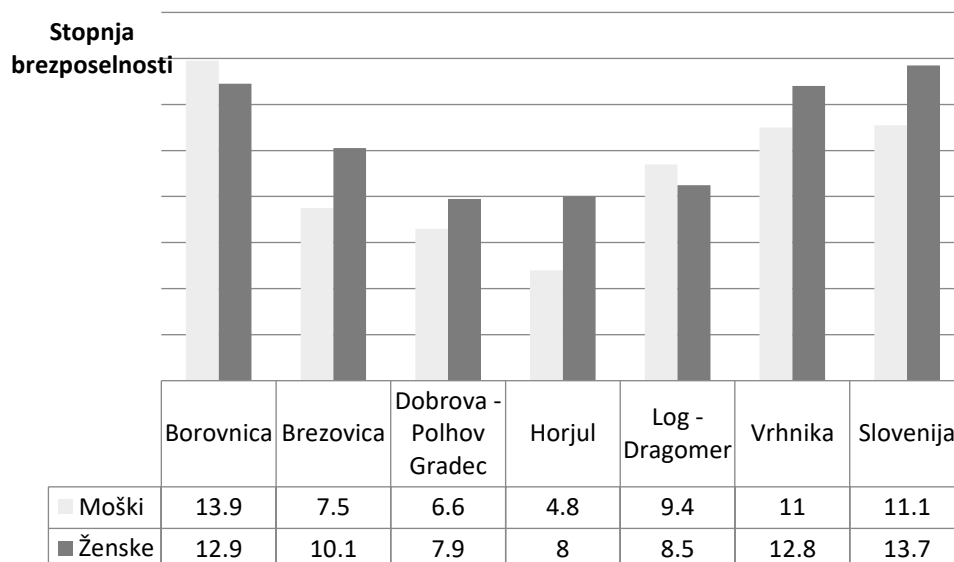
OBČINA	Delovno aktivno prebival.		Brezposelne osebe		Stopnja brezposelnosti	
	2007	2015	2007	2015	2007	2015
Borovnica	1.809	1.679	63	245	3,4	12,7
Brezovica	4.439	4.936	218	471	4,7	8,7
Dobrova –Polhov Gradec	3.017	3.115	120	231	3,8	6,9
Horjul	1.267	1.251	40	64	3,1	4,9
Log-Dragomer	1.459	1.424	83	138	5,4	8,8
Vrhnika	6.916	6.930	326	884	4,5	11,3
SKUPAJ	18.907	19.335	850	2.033		

Vir: SURS- SI-STAT, Delovno aktivno prebivalstvo... po občinah

Pomembno pa se zdi ugotoviti tudi to, da je treba vzroke za povečanje stopnje brezposelnosti videti predvsem v izgubi zaposlitve tistih prebivalcev, ki so bili zaposleni zunaj območja LAS

Barje. Če primerjamo tabeli 4 in 5 je takih – po oceni - okrog 50%. V pogledu razvoja gospodarstva in zaposlenosti prebivalstva območje LAS Barje v obdobju po letu 2007 torej nazaduje. Zdi se, da je ključni vzrok temu ukinitvev nekdanjih razmeroma velikih industrijskih obratov (vir: SURS).

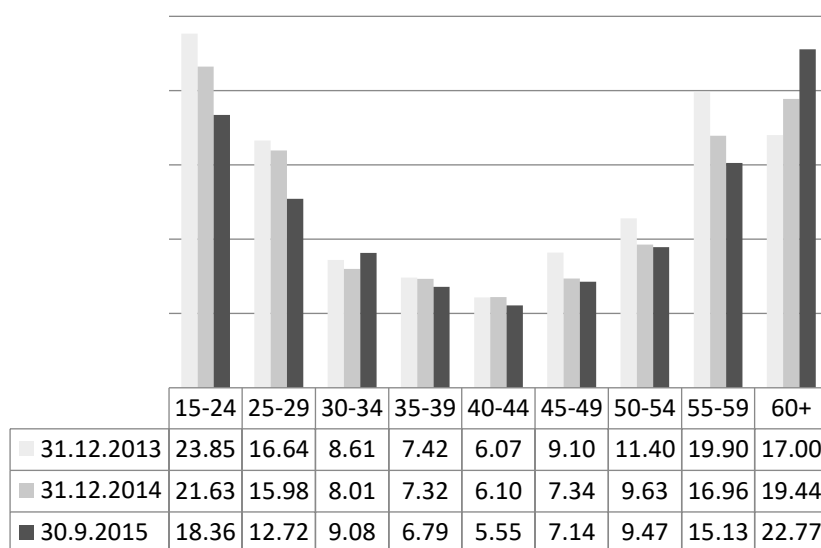
Podrobnejša analiza podatkov za zadnja tri leta kaže, da se zadnja leta stanje zaposlenosti izboljšuje. Od leta 2013 do 2015 se je stopnja registrirane brezposelnosti zmanjšala od 15,4% na 12,8% za celotno območje LAS. Zmanjšanje je prisotno v vseh občinah, so pa med njimi pomembne razlike. Največjo stopnjo brezposelnosti imata občini Borovnica in Vrhnika, najmanjšo občina Horjul. Stopnja registrirane brezposelnosti je po posameznih starostnih skupinah zelo različna. Največja je v starostnih skupinah 15-24 let, ki je v občini Borovnica leta 2013 dosegla celo 29,4%, v letu 2015 le še 27,6%, povprečje vseh šestih občin je bilo 23,85% leta 2013 oziroma 18,36 % leta 2015. Naslednja skupina z velikim deležem brezposelnosti je starostna skupina 25-29 let, s 16,64%-no stopnjo 2013 oziroma 12,72%-no leta 2015. Še nekoliko večjo stopnjo od slednje je prisotna pri starostnih kategorijah 55-59 let ter 60 in več let. **Pri slednji skupini in skupini 30 do 34 let se je v zadnjih treh letih stopnja celo močno povečala** (vir: SURS).

Graf 1: stopnja registriranih brezposelnih oseb, po spolu v letu 2015 po posameznih občinah (vir SURS, 2015)

Stopnja registrirane brezposelnosti v letu 2015 (vir: SURS) po spolu je v vseh občinah razen Borovnici nižja od Slovenskega povprečja, ki je pri moških 11,1% in 13,7 % pri ženskah. Razmerje med registrirano brezposelnostjo med moškimi in ženskami je nižje ob Slovenskega povprečja, razen v Horjulu, kjer je stopnja registrirane brezposelnosti med ženskami skoraj enkrat višja kot med moškimi. (vir: SURS).

Odstotki

Graf 2: Prikaz stopnje registrirane brezposelnosti po starostnih skupinah, na območju LAS, vir SURS na dan 31.12.2013, 31.12.2014 in 30.9.2014

Splošno zmanjševanje stopnje brezposelnosti v zadnjih letih pomeni, da se gospodarstvo postopoma krepi. Krepi se predvsem drobno gospodarski in obrtniški sektor, zlasti na področju storitvenih dejavnosti, kar gotovo spodbuja tudi bližina velikega urbanega središča, ki predstavlja pomembno potrošniško zaledje območja LAS. Verjetno bo to prevladujoča smer gospodarskega razvoja tudi v prihodnje, saj naravovarstveni režim Krajinskega parka Barje in območja »Natura 2000« najbrž ne bo dovoljeval izgradnje velikih industrijskih kompleksov. Bo pa zato več možnosti za razvoj turizma in drugih okolju prijaznejših dejavnosti. (vir: SURS).

5.4 Demografske in sociološke značilnosti na območju LAS

Demografska in sociološka slika imata precej značilnosti urbane populacije, kar je gotovo pogojeno z bližino velikega urbanega središča in prepoznanih urbanih naselij Vrhnika, Dobrova - Polhov Gradec, Horjul, Brezovica, Borovnica, Verd Jezero, Notranje Gorice, Dragomer, Log pri Brezovici, Rakitna, Vnanje Gorice).

Tabela 6: Število prebivalcev na območju LAS od leta 2008 do 2014 (podatki na dan 1.7.)

	Borovnica	Brezovica	Dobrova - Polhov Gradec	Horjul	Log - Dragomer	Vrhnika	Skupaj
2008	3.900	10.431	7.123	2.826	3.484	15.602	43.366
2009	3.941	10.716	7.266	2.874	3.551	16.016	44.364
2010	3.982	10.985	7.310	2.882	3.596	16.147	44.902
2011	3.995	11.246	7.402	2.873	3.628	16.412	45.556
2012	3.992	11.531	7.465	2.893	3.640	16.477	45.998
2013	4.065	11.693	7.540	2.923	3.665	16.609	46.495
2014	4.211	11.827	7.535	2.952	3.610	16.627	46.762

Vir: SURS (2008 do 2014)

Podatki v tabeli 6 kažejo, da se v obdobju od 2004 do 2014 povečalo za 5.794 oseb kar je dobrih 14,1 %. Delež povečanja je med občinami različen in znaša v občini: Borovnica 10,9%, Brezovica 12,1%, Dobrova – Polhov Gradec 10,5 %, Horjul 10,5%, Log – Dragomer 3,5% in Vrhnika 14,1% (Povečanje prebivalstva v Občina Log-Dragomer in Vrhnika je šteto od leta 2007 naprej, ker so

pred tem podatki skupni). Glede na staranje populacije je treba povečanje števila prebivalstva pripisati priseljevanju izven območja LAS, predvsem iz območja mesta Ljubljana. Ta proces je spodbujala razmeroma intenzivna gradnja novih stanovanjskih zmogljivosti v obdobju pred gospodarsko krizo. Glede na to, da je še veliko teh stanovanjskih objektov praznih in celo nedokončanih, lahko predvidevamo, da se bo priseljevanje v naslednjem obdobju še nadaljevalo. To bo zahtevalo vlaganja v povečanje zmogljivosti komunalne in socialne infrastrukture, kar lahko pripelje do izgube identitete vaških naselij in degradacijo okolja oz. kulturne krajine zaradi neprimernih gradenj (vir: SURS, 2008-2014).

Tabeli 7 in 8 kažeta razmeroma neugodno starostno strukturo prebivalstva. Indeks staranja, ki ima za celotno območje vrednost 97,9, daleč presega optimalno vrednost (ki je po oceni geografske stroke okrog 70), je pa za celotno območje bistveno ugodnejši od slovenskega povprečja (119,6). So pa med posameznimi občinami pomembne razlike. Največji je ta indeks v občini Log-Dravograd, ki vključuje močno urbanizirano naselje na majhnem teritoriju in ima visok delež prebivalcev starejših od 64 let. Najugodnejši pa je indeks v občini Dobrova – Polhov Gradec, ki zajema izrazito ruralno območje in ima največji delež mlade populacije. Druga populacijska značilnost območja je staranje prebivalstva. Od leta 2008 do 2015 se je skupni indeks staranja povečal od vrednosti 91,6 na 97,2. Podobno velja tudi za večino občin, razen za občino Dobrova – Polhov Gradec, kjer je starostna struktura v tem obdobju dokaj stabilna, ter za občino Borovnica, kjer se je indeks staranja celo zmanjšal. Glavni razlog za to je verjetno velika nova stanovanjska soseska, ki je bila zgrajena v zadnjih letih in je omogočila priselitev večjega števila mladih družin (vir: SURS, 2008, 2015).

Tabela 7: Število* in starostna struktura (let) prebivalstva na območju LAS Barje 2008H2 in 2015H2**

OBČINA	2008-H2					2015-H2				
	0-14	15-26	27-64	65+	skupaj	0-14	15-26	27-64	65+	skupaj
Borovnica	582	605	2129	584	3900	722	539	2353	663	4277
Brezovica	1727	1616	5615	1473	10431	2117	1523	6286	1994	11920
Dobrova – Polhov Gradec	1279	1063	3654	1109	7105	1430	1083	3850	1242	7605
Horjul	480	469	1395	482	2826	513	396	1455	578	2942
Log-Dravograd	520	472	1970	522	3484	571	418	1862	779	3630
Vrhnika	2423	2359	8566	2254	15602	2816	2035	9176	2738	16765
SKUPAJ	7011	6584	23329	6424	43348	8169	5994	24982	7994	47139

Vir: SURS – SI-STAT, *Prebivalstvo po izbranih starostnih skupinah....2008 H2 in 2015 H2*

Opomba: *Po 1.1.2008 uporabljajo na SURS spremenjeno statistično definicijo prebivalstva, zato podatki za nazaj niso povsem primerljivi.

** H2 je stanje 1.7.

Proces priseljevanja zlasti v ravninskem predelu območja je neposredno povezan s procesom urbanizacije tega podeželskega prostora. Drugi dejavnik, ki pospešuje urbanizacijo, pa je prestrukturiranje gospodarske dejavnosti in s tem povezane spremembe v poklicni oziroma zaposlitveni strukturi prebivalstva. Z vidika programa razvoja podeželja je treba izpostaviti zlasti zmanjševanje deleža kmečkega prebivalstva, ki je posledica tehnološkega napredka v tej panogi in delnega zmanjševanja kmetijske dejavnosti (deagrarizacija). Ta proces se bo še nadaljeval. Poleg sprememb v demografski strukturi pa ta proces prinaša tudi pomembne spremembe na sociološkem področju. Povečala se je poklicna diversiteta in izboljšala izobrazbena struktura prebivalstva. To okrepi človeški kapital, ki je eden ključnih dejavnikov za realizacijo celovitega lokalnega razvoja tako na podeželju kot v urbanih območjih. Prinaša pa tudi spremembe v načinu življenja in v medčloveških odnosih.

Tabela 8: Starostna struktura prebivalstva v % in indeks staranja (IS) prebivalstva na območju LAS Barje

OBČINA	2008					2015				
	0-14	15-26	27-64	65+	IS	0-14	15-26	27-64	65+	IS
Borovnica	14,9	15,5	54,6	15,0	100,3	16,9	12,6	55,0	15,5	91,8
Brezovica	16,6	15,5	53,8	14,1	85,3	17,7	12,8	52,8	16,7	94,2
Dobrova – Polhov Gradec	18,0	15,0	51,4	15,6	86,7	18,8	14,2	50,7	16,3	86,8
Horjul	17,0	16,6	49,4	17,0	100,4	17,4	13,5	49,5	19,6	112,7
Log-Dragomer	14,9	13,5	56,5	15,0	100,4	25,7	11,5	51,3	21,5	136,4
Vrhnika	15,5	15,1	55,0	14,4	93,0	16,8	12,1	54,8	16,3	97,2
SKUPAJ	16,2	15,2	53,8	14,8	91,6	17,3	12,7	53,0	17,0	97,9

Vir osnovnih podatkov: SURS – SI-STAT, Prebivalstvo po izbranih starostnih skupinah....2008 in 2015

Tradicionalni ruralni način življenja, za katerega je bila značilna intenzivna medsebojna povezanost (visoka stopnja socialne kohezije), se izgublja oziroma omejuje na ozek krog prebivalcev v bolj ali manj ohranjenih ruralnih jedrih. Vanj se poleg kmetov deloma še vključuje avtohtono deagrarizirano prebivalstvo. Priseljenci del populacije pa prinaša s seboj ali privzema način življenja značilnega za urbane sredine. Ta se odraža v vsaj začasni **individualni izoliranosti od nove socialne sredine** oziroma v majhni ali nikakršni pripravljenosti za sodelovanje v lokalni skupnosti. Zaradi tega se pomembno zmanjšuje socialni kapital, ki je tudi eden pomembnih dejavnikov celovitega lokalnega razvoja. Na območju LAS sicer deluje **razmeroma veliko število raznih društev – skupaj 313** (Vir Ajpes 23.7.2016), ki omogočajo različno interesno povezovanje prebivalstva. Vendar je značilno, da ta društva večinoma ostajajo aktivna na svojem ozkem interesnem področju. **Z njihovim vključevanjem v vsebinsko širše skupne projekte** bi bilo mogoče sinergijsko povečati učinkovitost razpoložljivega socialnega in človeškega kapitala in preprečevati socialno izključenost in tveganje revščine (vir: SURS 2008, 2015).

Tabela 9: Pregled števila prebivalcev v urbanih in podeželskih naseljih od 2008 do 2016

Leto	Prebivalci LAS v urbanih naseljih	Prebivalci LAS na podeželju	Prebivalci LAS	% prebivalcev v urbanih naseljih
2008	25.403,00	17.407,00	42.810,00	59,34
2009	26.197,00	17.687,00	43.884,00	59,70
2010	26.699,00	17.906,00	44.605,00	59,86
2011	27.089,00	18.093,00	45.182,00	59,96
2012	27.424,00	18.315,00	45.739,00	59,96
2013	27.802,00	18.461,00	46.263,00	60,10
2014	27.966,00	18.554,00	46.520,00	60,12
2015	28.349,00	18.659,00	47.008,00	60,31
2016	28.491,00	18.764,00	47.255,00	60,29

Vir: SURS, 2008 do 2016

opomba: število prebivalcev na dan 1.1.

Število prebivalcev je v urbanih območjih prepoznanih v metodologiji za izračun sredstev ESRR višje kot na podeželju. V urbanih območjih živi 60 % prebivalcev. Delež prebivalcev v urbanih naseljih se zelo počasi povečuje na račun zmanjševanja števila prebivalstva na podeželju.

Gostota poselitve

Povprečna gostota poselitve znaša 114,0 prebivalcev na km², kar je nekaj nad povprečjem v Sloveniji (102 preb/km²), se pa močno razlikuje med občinami. (Glej tabela 1). Najgostejše je naseljena občina Log-Dragomer, ker zajema zelo majhen teritorij. Nadpovprečno gostoto poselitve imata še občini Vrhnika in Brezovica, ker pač vključujeta veliki urbani naselji (Vir SURS).

So pa znatne razlike v poselitvi tudi znotraj posameznih občin, saj je v hribovitih predelih, kjer ležijo manjša naselja s še izraženim agrarnim značajem, gostota poselitve bistveno manjša. Območje LAS Barje je torej v pogledu poselitve izredno heterogeno z izrazitimi urbani naselji in naselji, ki se hitro urbanizirajo in ruralnimi območji, ki ohranjajo svoj agrarni značaj, kar omogoča visoko kakovost bivalnega okolja in oblikuje kakovostno krajino. Na urbanih območjih, ki zavzemajo eno četrtno površine živi 60,31% prebivalcev (vir: SURS 2015).

Tabela 10: Površina, Število prebivalcev in gostota poselitve v urbanih* in podeželskih naseljih v letu 2014**

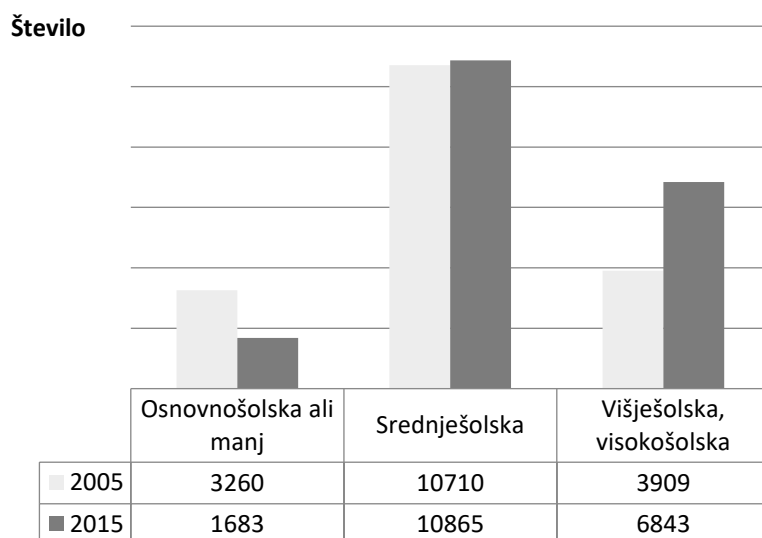
	Površina (km ²)	Število prebivalcev	Gostota poselitve
Urbana naselja	96,5	25.439	263,6
Podeželska naselja	313,6	21.323	68,0
skupaj	410,1	46.762	114,0

Vir: SURS 2014 podatek je podan na 1.1.

*med urbana naselja so vključena le naselja prepoznana v metodologiji za izračun sredstev ESRR (Vrhnika, Dobrova - Polhov Gradec, Horjul, Brezovica, Borovnica, Verd Jezero, Notranje Gorice, Dragomer, Log pri Brezovici, Rakitna, Vnanje Gorice). Ostala urbana naselja so vključena v podeželska območja.

Izobrazbena struktura

Izobrazbena struktura delovno aktivnega prebivalstva se je v zadnjih desetih letih bistveno spremenila. Zmanjšalo se je število delovno aktivnega prebivalstva z največ končano osnovno šolo. Indeks 15/05 je 0,52, medtem ko se je število delovno aktivnega prebivalstva z končano višjo šolo ali več povečalo. Indeks 15/05 je 1,75. Približno enako ostaja število delovno aktivnega prebivalstva s končano srednjo šolo, indeks 2015/2005 je 1,01 (Vir SURS 2005, 2015).

Graf 3: Izobrazbena struktura, delovno aktivnega prebivalstva po občini bivališča v letih 2005 in 2015 (Vir: SURS, 2005 in 2015).

Stanje na področju predšolske vzgoje, izobraževanja in kulture

V letu 2015 je vrtce v obiskovalo 2.348 otrok, v Borovnici je bilo v vrtce vključenih 82,7% otrok, v Brezovici 83,1% otrok, v občini Dobrova-Polhov Gradec 78,3% otrok, v Horjulu 83,1% otrok, v Log-Dragomeru 76,5% otrok in Vrhnikih 84,7% otrok, Delež otrok, ki obiskujejo vrtce je v vseh občinah višji od slovenskega povprečja ki znaša 76,5% (vir SURS 2015).

V osnovnošolsko izobraževanje je bilo v letu 2015 (vir: SURS) vključenih 2.627 učencev. Srednje šole obiskuje 1.946 dijakov, v terciarno izobraževanje je vključenih 1.966 študentov, ki se izobražujejo izven območja LAS. (vir SURS 2015).

Poleg dveh **muzejskih zbirk Tehniškega muzeja Slovenije v Bistri in Muzeja Pošte in telekomunikacij v Polhovem Gradcu, Krajevnih muzejev** (Zavod Polhograjska graščina) in Zavoda Ivana Cankarja za kulturo, šport in turizem Vrhnika, je na območju **dobro razvita mreža kulturnih društev** saj je registriranih 45 kulturnih društev, ki delujejo na vseh področjih kulturnega udejstvovanja (ples, glasba, gledališče, folklor, pevski zbori, godbe, klekljanje,...). Skupno ki s številnimi prireditvami ohranjajo snovno in nesnovno kulturno dediščino območja. (vir spletne strani občin Brezovica, Borovnica, Dobrova-Polhov Gradec, Horjul, Log-Dragomer, Vrhnika, 17.7.2016)

Knjižnična dejavnost je na območju zelo razvejana, pod okriljem Mestne knjižnice Ljubljana in Knjižnice Ivana Cankarja Vrhnika, deluje na območju 10 enot knjižnic Vrhnika, Borovnica, Dobrova, Polhov Gradec, Šentjošt, Brezovica, Podpeč, Notranje Gorice, Rakitna in Horjul, potujoča knjižnica s tremi postajališči (Jezero, Preserje in Brezje), pod okriljem Knjižnice pod Krošnjami, je v poletnem času knjige mogoče prebrati v Knjižnici pod krošnjami. na Vrhniku in Polhovem Gradcu. (vir spletne strani občin Brezovica, Borovnica, Dobrova-Polhov Gradec, Horjul, Log-Dragomer, Vrhnika. spletna stran MKLJ, spletna stran Knjižnice Ivana Cankarja Vrhnika, 17.7.2016).

Opis prepoznani ranljivih skupin

Mladi do 35 leta starosti: velika brezposelnost, povečanje brezposelnosti v starostni skupini 30-35 let, izgubljanje socialnih mrež,

Starejši brezposelni: majhne možnosti za novo zaposlitev, najvišja stopnja brezposelnosti, glede na starostne skupine delovno aktivnega prebivalstva, izgubljanje socialnih mrež,

Upokojenci: dodatna nega in oskrba na domu, nizki dohodki, življenje na pragu revščine, socialna izolacija in izločenost v družbi (vir: Občine na območju LAS).

5.5 Izkušnje z izvajanjem programa LEADER v programskem obdobju 2007-2013

Izkušnje s pripravo SLR v obdobju 2007-2013

V začetnem obdobju smo se srečevali z nekaj težavami pri ustanavljanju LAS. Največji problem je bilo nezaupanje in skepsa pri potencialnih deležnikih. Tako smo za članstvo v LAS uspeli na samem začetku pridobiti od šestih samo tri občine in eno Krajevno skupnost iz občine, ki ni pristopila v članstvo. Prav tako niso kazala interesa razna lokalna društva in druge organizacije civilne družbe. Nekaj problemov smo imeli tudi z vzpostavitvijo organizacijske sheme. Najprej smo poskusili z organizacijsko obliko društva, pa se je pokazalo, da zaradi nekaterih pomislov občin in obstoječe zakonodaje ta oblika ni sprejemljiva. Nazadnje smo se odločili za obliko pogodbenega partnerstva, pri čemer smo morali biti precej inovativni pri oblikovanju ustanovnega dokumenta, saj ni bilo na razpolago natančnega vzorca. Pokazalo se je, da je ta oblika zelo primerna.

Zahvaljujoč dobremu strokovnemu timu smo lokalno razvojno strategijo dobro pripravili. Pri tem smo se naslonili na strateške razvojne dokumente, ki so jih pripravile občine za načrtovanje

razvoja na svojih območjih, koristili smo dosegljive razvojne študije, ki so jih bile pripravile posamezne krajevne skupnosti pa tudi številne druge strokovne vire, kot sledi:

- Program CRPOV Horjul, OIKOS d.o.o.
- Program CRPOV Šentjošt, ZOP Management Consulting d.o.o
- Direktiva Sveta o ohranjanju prosto živečih ptic (79/409/EGS), Svet ES
- European Rural Heritage, Observation guide, CEMAT, 13 CEMAT (2003)4, British Council of Europe
- Karta in gozdnogospodarstveni načrti, Zavod za gozdova RS, OE Ljubljana
- Kartografska osnova RPE, TK50, GK25 in stavbe, 2003, Ljubljana, MOPE, Geodetska Uprava Republike Slovenije
- Milan Orožen Adamič, Drago Perko: Krajevni Leksikon Slovenije, DZS 1995
- Naravovarstvene smernice za pripravo sprememb in dopolnitev dolgoročnega plana občine Dobrova Polhov Gradec, 2004, Zavod RS za varstvo narave, Območja enota Ljubljana
- Naravovarstvene smernice za pripravo sprememb in dopolnitev dolgoročnega plana Občine Dobrova Polhov Gradec, 2004, MOP, Agencija RS za okolje
- Občina Dobrova- Polhov Gradec:« Razvojni program občine Dobrova- Polhov Gradec, 2003, Občina Dobrova-Polhov Gradec
- Podatki o dodani vrednosti na zaposlenega in številu zaposlenih v gospodarskih družbah po občinah leta 2002 in podatki o registrirani stopnji brezposelnosti po občinah, Urad za makroekonomske analize in razvoj
- Popis kmetijskih gospodarstev, 2002, SURS
- Poročilo o opravljenem delu v letu 2006 na pogodbeni nalogi št. 2311-05-000273, 2006, II del, CELOTA- Zavod za razvoj
- Program celostnega razvoja KS Rakitna, Zaključno poročilo, 2004, Center za razvoj podeželja in kmetijstva
- Program zaščite vodnih virov v občini Borovnica« OIKOS, svetovanje za razvoja,d.o.o.
- Razvojni program podeželja občin Borovnica, Brezovica, Dobrova-Polhov Gradec, Horjul in Vrhnika, 2004, CELOTA-Zavod za razvoj
- Regionalne zasnove prostorskega razvoja za območje občin interesne regije južno od Ljubljane;I in II.faza, 2003, Urbania-prostorske rešitve d.o.o., CELOTA- Zavod za razvoj.
- Slovenija pokrajina in Ljudje, 1996, 1007, Geografski inštitut ZRC SAZU, Mladinska knjiga
- Statistični letopisi Slovenije 2002, 2003, 2004, 2005, 2006 in 2007, SURS
- Strategija ohranjanja biotske raznovrstnosti v Sloveniji, MOP, 2002
- Strokovne osnove za zavarovanje kulturne dediščine na območju KP Ljubljansko barje, 2000, Ljubljanski regionalni zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine, Ljubljana
- Strokovne podlage s področja varstva kulturne dediščine za spremembe in dopolnitve prostorskih sestavin dolgoročnega plana občine Borovnica, 2002, Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije
- Strokovne podlage s področja varstva kulturne dediščine za spremembe in dopolnitve prostorskih sestavin dolgoročnega plana občine Vrhnika, 2000, Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije
- Strokovne zasnove s področja varstva kulturne dediščine za območje občine Dobrova – Polhov Gradec, 2004, Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območna enota Ljubljana
- Strokovni predlog naravnih vrednot (točke in območja); Predlagana in že zavarovana območja narave, MOPE, Agencija RS za okolje,
- Ukrepi za zagotavljanje poplavne varnosti jugozahodnega dela Ljubljane, Gradivo za pridobitev smernic za izdelavo DLN, 2004. Inštitut za vode RS, Ljubljana
- Uredba o posebnih varstvenih območjih (Natura 2000), Uradni list RS 49/2004, 30.4.2004
- Uredba o zvrsteh naravnih vrednot, Uradni list RS, št. 52/2002, 14.6.2002
- Uvajalni projekt celostnega razvoja podeželja in obnove vasi v krajevni skupnosti Šentjošt, ZOP Management consulting

Bogate izkušnje obdobja 2007-2013 so pri pripravi SLR izjemnega pomena, saj smo z animacijo območja, že v preteklem obdobju izvedli projekte, pri katerih je bilo vključeno večje število partnerjev in so se izvajali na večjem delu območja LAS. Pridobljene izkušnje nam bodo v tem obdobju vodilo pri izvajanju SLR.

Opis in možnosti izrabe obstoječih razvojnih struktur na opredeljenem območju

1 Zavod RS za varstvo narave, Tobačna ulica 5, 1000 Ljubljana

Zavod Republike Slovenije za varstvo narave, na kratko ZRSVN, je strokovna državna institucija, ki skrbi za ohranjanje slovenske narave, pri čemer posebno pozornost namenja naravovarstveno najvrednejšim območjem. Območna enota Ljubljana opravlja strokovne naloge v osrednjem delu Slovenije (pokriva tudi območje LAS Barje z zaledjem), pokriva 33 občin in meri slabih 4.153 km², kar predstavlja 20,5% slovenskega ozemlja. Zaradi velike površine zavarovanih območij je pomembna razvojna struktura (dva krajinska parka- Ljubljansko barje in Polhograjski dolomiti). (vir: http://www.zrsvn.si/sl/informacija.asp?id_meta_type=62)

2 Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, OE Ljubljana, Tržaška 4, 1000 Ljubljana
ZVKDS je državna inštitucija, ki skrbi za ohranjanje kulturne dediščine, tako snovne kot nesnovne. med njene naloge sodijo svetovanja lastnikom kulturne dediščine, izobraževanje, popularizacija kulturne dediščine, zato je njeno sodelovanje in vključenost v projekte na območju LAS Barje z zaledjem, kjer so kar trije spomeniki državnega pomena (Bistra – samostan in območje samostana, Dvor pri Polhovem Gradcu- gotska cerkev, Polhov Gradec- grad, park in neptunov vodnjak) izjemnega pomena. Vir: <http://www.zvkds.si/sl/o-nas>

3 Tehniški muzej Slovenije

Tehniški muzej Slovenije s svojima zbirkama v Bistri in Polhovem Gradcu je zbiranje, ohranjanje in razstavljanje eksponatov tehniške dediščine s poudarkom na proizvodih domačega znanja in tistih, ki so bistveno vplivali na življenje Slovencev, ali so kakorkoli značilni za slovenski prostor, pregled nad stanjem premične tehniške dediščine na terenu in sodelovanje s sorodnimi ustanovami. (vir: http://www.tms.si/fck_files/file/dokumenti/Poslanstvo%20in%20zbiralna%20politika%20TMS.pdf)

4 Regionalna destinacijska organizacija - Turizem Ljubljana, Vrazov trg 10, Ljubljana

Zavod za turizem Ljubljana, v okviru katerega deluje Regijska destinacijska organizacija spodbuja razvoj trajnostnega turizma ter v sodelovanju s turističnimi ponudniki in promovira turistično ponudbo Ljubljane in regije Osrednja Slovenija (vir: <https://www.visitljubljana.com/sl/turizem-ljubljana/>).

5 Regionalna razvojna agencija Ljubljanske urbane regije, Tehnološki park 19, 1000 Ljubljana,
Regionalna razvojna agencija Ljubljanske urbane regije (RRA LUR) povezuje 26 občin osrednjeslovenske regije, v katerih podpira trajnostno naravnane gospodarske, infrastrukturne, socialne, kulturne in kreativne dejavnosti. Ob tem spodbuja povezovanje in razvoj partnerskih mrež med različnimi deležniki, ki s svojimi aktivnostmi skupaj gradijo trajnostni razvoj regije (vir: <http://www.rralur.si/sl>).

6 KGZS - Zavod Ljubljana, Gospodinjska ulica 6, 1000 Ljubljana,

Strokovne službe KGZS - ZAVODA LJ delujejo na območju 16 upravnih enot, oziroma 38 občin osrednjega dela Slovenije med katerimi so tudi občine vključene v LAS Barje z zaledjem. S svojimi svetovalnimi službami na območju LAS dve pisarni (Vrhnika in Dobrova) nudi vso strokovno podporo ki jo potrebujejo kmetije na območju LAS Barje z zaledjem (vir: <http://lj.kgzs.si/>).

7 Krajinski park Ljubljansko barje, Podpeška 380, 1357 Notranje Gorice,

KPLB se nahaja na Ljubljanskem barju, ki leži v osrednji Sloveniji in je najjužnejši del Ljubljanske kotline. Razprostira se od Ljubljanskih vrat med Golovcem, Gradom in Šišenskim hribom na severu in severovzhodu, do Polhograjskega hribovja na severozahodu in zahodu, na jugu sega do Krimskega hribovja z Menišijo, na jugovzhodu pa do Dolenjskega podolja. KPLB se nahaja na območju 7 občin: Brezovica, Borovnica, Ig, Log – Dragomer, Škofljica, Vrhnika ter Mestna občina Ljubljana. Območje je največje območje mokrotnih travišč s sistemom mejic in gozdnih, grmiščnih in vodnih površin v Sloveniji, z ohranjeno visoka biotsko raznovrstnostjo (vir: <http://www.ljubljanskobarje.si/>).

8 Javni zavod Cene Štupar - Center za izobraževanje Ljubljana, Linhartova cesta 13, 1000 Ljubljana,

Javni zavod Cene Štupar - Center za izobraževanje Ljubljane je ena izmed večjih organizacij na področju izobraževanja odraslih v Sloveniji, V zadnjih desetih letih je dosegel velik razvoj na področju srednješolskega izobraževanja za odrasle, nacionalnih poklicnih kvalifikacij,

izobraževanja tujih jezikov in slovenščine za tujce. Zavod s svojimi programi deluje na območju LAS Barje z zaledjem (vir: http://www.cene-stupar.si/o_nas/kdo-smo).

9 Zavod Ivana Cankarja za kulturo, šport in turizem Vrhnika, Tržaška cesta 25, 1360 Vrhnika, Zavod Ivana Cankarja za kulturo, šport in turizem Vrhnika ki pomembno prispeva in vpliva na razvoj kvantitete in kvalitete kulture, športa in turizma v Občini Vrhnika (vir: <http://zavod-cankar.si/sl-SI/1628/o-nas>).

10 Zavod Polhograjska graščina

Zavod Polhograjska graščina, katerega osnovno poslanstvo je ohranjanje bogate kulturne dediščine Polhograjske graščine in Polhovega Gradca, se vedno bolj uveljavlja kot pomemben razvojni zavod, ki skrbi za razvoj tako kulturnih kot programov in produktov namenjenih obiskovalcem (vir: <http://www.grad-polhovgradec.si/zavod>),

11 CERPOK, Rakitna 46, 1352 Preserje,

CERPOK so ustanovili priznani mednarodni strokovnjaki s področja ekonomike kmetijstva in razvoja podeželja z namenom prepoznavanja razvojnih Svoje poslanstvo zavod uspešno izvaja na področju agrarne ekonomike, managementa, financ, računalništva in predvsem razvoja podeželja. (Vir: SLR 13. poglavje).

Opis uspešno zaključenih projektov

V programskem obdobju 2007-2013 smo uspešno zaključili 47 projektov (za en projekt je bilo sofinanciranje zaradi napake pri izvedbi javnega naročila sicer zavržen, vendar je projekt glede na vsebino uspešno zaključen. Stroške je v celoti pokrtil nosilec projekta).

Ureditev večnamenskega prostora v podružnični osnovni šoli Bevke (LIN 2009)	V podružnični šoli Bevke je bil urejen večnamenski, ki se uporablja za izvajanje vzgojno-izobraževalnega dela, športne in kulturne dejavnosti.
Obnova kotlovnice v Osnovni šoli Ivana Cankarja Vrhnika (LIN 2009)	Energetska sanacija kotlovnice za potrebe ogrevanja prostorov in sanitarne vode OŠ Ivana Cankarja Knjižnice Ivana Cankarja večnamenske telovadnice.
Zunanja ureditev vrtca Brezje (LIN 2009)	Energetska sanacija vrtca, ki je vključevala obnovo dotrajane fasade, zamenjavo oken, vhodnih vrat in ograditev otroškega igrišča
Povečanje energetske učinkovitosti objektov (LIN 2010)	Izvedeni so bili razširjeni energetski pregledi naslednjih javnih objektov na območju Vrhnike: OŠ Ivan Cankar - Lošca 1, OŠ Anton Martin Slomšek, Vrtec Vrhnika – Enota Želvetica in Glasbena šola Vrhnika.
Zunanja ureditev POŠ Črni Vrh (LIN 2010)	Energetska sanacija podružnične šole je vključevala obnovo ovoja stavbe (zamenjava oken, vhodnih vrat, strešne kritine in obnova fasade) izboljšani so se pogoji za vzgojno izobraževalno delo v šoli in urejeno zunanje otroško igrišče.
Obnova vrtca v Dragomerju (LIN 2010)	Energetska sanacija vrtca Dragomer, obnova ovoja stavbe (fasada in okna).
Streha stare Mrakove šole (LIN 2011)	Ureditev dotrajane strešne kritine na strehi stare Mrakove šole na Vrhniki je uvrščena v register nepremične kulturne dediščine. Stavba. Zgrajena je bila leta 1904 je še danes v enaki podobi kot iz tistega časa vrhniški ponos in zgled. Njena lega v osrednjem delu kraja omogoča prikaz stavbne in kulturne dediščine celotnega območja.
Ureditev POŠ Šentjošt (LIN 2011)	Obnova je zajemala energetsko sanacijo ovoja stavbe (menjava strešne kritine in obnova fasade), postavitve male komunalne čistilne naprave, ureditev otroškega igrišča in prenova športnega igrišča za košarko, rokomet, odbojko in mali nogomet, badminton in tenis.
Prenova tal telovadnice v OŠ Log – Dragomer (LIN 2012)	Telovadnica OŠ Log – Dragomer, ki je edini pokriti športni objekt v Občini Log - Dragomer od izgradnje šole v letu 1980 ni bila obnovljena, zato je bila menjava podlage nujno potrebna. Telovadnica je poleg redne šolske vadbe otrok v popoldanskem času na manjena

različni rekreativni vadbi občanov.

Prenova kotlovnice v OŠ Log – Dragomer (LIN 2012)	Z dograditvijo omrežja na zemeljski plin, je obnova kotlovnice s katero je bila omogočena zamenjava energenta (prehod iz uporabe kurilnega olja na zemeljski plin), prispevek k zmanjšanju porabe energentov, s tem posledično nižjimi izpusti CO ₂ , pripomogla k trajnostnemu razvoju okolja.
Ureditev šolskega EKO vrta (LIN 2012)	Urejen zelenjavni (in sadni) vrt, namenjen je otrokom 1. triade osnovne šole, ki vrt obdelujejo sam, omogoča izobraževanje otrok o ekološki pridelavi, lokalno pridelani hrani in pomenu samooskrbe.
Varčna osnovna šola LIN 2012)	Z energetske sanacije stropa OŠ Ivana Cankarja je odpravljena najšibkejša točka šole z vidika varčne rabe energije, s čimer bo v prihodnjih letih prihranjena energija za ogrevanje šole, s tem se znižajo stroški in izpusti CO ₂ , kar je prispevek k trajnostnemu varovanju okolja.
Postavitev ograjenega in razsvetljenega otroškega igrišča v Dragomerju (LIN 2009)	V Dragomerju je urejeno in postavljeno manjše otroško igrišče s štirimi igrali in plezalno steno, postavljena javna razsvetljava in ograjeno.
Ureditev otroškega igrišča na Dobrovi	Na igrišču pri vrtcu Dobrova je postavljenih 6 novih igral primernih za otroke od 2-8 let.
Obnova otroških igrišč na Vrhniku (LIN 2009)	Urejeni sta dve otroški igrišči pri OŠ Antona Martina Slomška, Vrhnika in OŠ Ivana Cankarja, Vrhnika, ki sta hkrati tudi javni igrišči. Igrišči sta prilagojeni okolici (identiteti območja, kulturni dediščini-mostiščarji itn). Otrokom omogočata razvijanje sposobnosti vseh čutov, krepitev domišljije, samozavesti in telesnih spodobnosti.
Otroško igrišče Log (LIN 2011)	Ureditev otroškega igrišča v Logu, v neposredni bližini športnega parka (urejena javna razsvetljava ograja in postavljena nova igrala) omogoča uporabo v popoldanskih oziroma večernih urah, ko je bilo otroško igrišče pri vrtcu zaprto.
Zunanje športno igrišče na Črnem Vrh (LIN 2011)	Urejeno športno igrišče (košarka, odbojka, tenis, mini nogomet, rokomet) za potrebe podružnične šole, lokalnih društev in krajanov.
Polhograjski otroci imajo novo igrišče (NIP 2012)	Ob osnovni šoli Polhov Gradec, je postavljeno novo otroško igrišče s petimi igrali, mizo in klopjo, namenjeno tako dopoldanski aktivnosti šolarjev, kot popoldanskemu razvedrilu otrok.
Gozdna in arheološka učna pot Rimski zid Rakitna (NIP 2012)	Na poti je postavljeno 22 izobraževalnih tabel s področij gozdarstva, kmetijstva, biologije mokrišč, biologije sladkovodnih jezer in ribištva, gozdne in travniške flore in favne, geologije in arheologije ter integralne pozdravne table.
Označitev in ureditev kolesarske povezave na Ljubljanskem barju (NIP 2012)	S projektom je označena 35 km dolga krožna kolesarska pot, ki vodi od Ljubljane do Bevk pri Vrhniku in nazaj. Usmerjen in urejen obisk daje nove priložnosti za razvoj okoljsko sprejemljivih dejavnosti, ki ohranjajo identiteto območja in dvigujejo kakovost bivanja lokalnega prebivalstva. Ljubljansko barje spoznavamo kot urejeno, varno, in zeleno območje za preživljanje prostega časa.
Ureditev Blagajeve tematske poti (LIN 2009)	Blagajeva tematska pot je pot kulturne dediščine Polhovega Gradca. Pot je zasnovana zankasto, postavljene so predstavitvene table, šest pomembnejših objektov je označenih samostojno z znakom Haaške konvencije in kratkim opisom objekta Pot je bila v letu 2011 proglašena za naj pot v Osrednjeslovenski regiji. Obstoječa tematska pot se je v letu 2011 uvrstila med 10 naj poti v Sloveniji.

Blagajeva pot-naravna dediščina (NIP 2012)	Dopolnitev poti z elementi naravne dediščine in postavitvijo hišic, s privlačnimi etnološkimi vsebinami in animacijo, omogočajo vodene ogleda in dopolnjujejo turistično ponudbo Polhovega Gradca..
Naravni kotički in čutna pot (LIN 2011)	Urejen učni prostor z urejenim ribnikom, skalnjakom, zeliščnim vrtom in čutno potjo, sestavljeno iz različnih materialov, po predlogu otrok.
Ureditev tematsko učne poti v Bevkah (LIN 2011)	Na območju Bevk je urejena 6 km dolga krožna kolesarka pot, na kateri je urejena tematska pot z označenimi kulturnimi in naravnimi spomeniki v enem od najpomembnejših delov KP Ljubljansko barje. Postavljene informativne tabele,povezujejo naravno in kulturno dediščino.
Usposabljanje za turistično vodenje (LIN 2009)	Organizacija tečaja usposabljanja lokalnih turističnih vodnikov po občinah Vrhnika, Dobrova - Polhov Gradec, Log - Dragomer, Brezovica, Horjul in Borovnica. Strokovno usposabljanje je potekalo tudi za vodenje po Cankarjevi spominski hiši ter Literarni poti. Na tečaju so kandidati spoznavali splošne osnove turizma, vrste, načine in tehnike vodenja ter zgodovino in znamenitosti občin z okolico. Usposobljenih je 17 lokalnih vodnikov.
Turistični zemljevid Vrhnike (LIN 2010)	Turistični zemljevid občine Vrhnika je tiskana publikacija, na kateri so zbrane vse aktualne turistične in splošne informacije o kraju oz. turističnemu območju. Natisnjen je v 3.000 izvodih. Zemljevid je namenjen tako domačim kot tujim turistom, zato so opisi znamenitosti prevedeni tudi v angleški jezik.
Pojdimo na izlet (LIN 2010)	V brošuri, ki je bila natisnjena v 20.000 izvodih (slovenski jezik) je predstavljenih 17 izletov celotnega območja las Barje z zaledjem.
Pojdimo na izlet v tujih jezikih (NIP 2012)	Knjižica Pojdim na izlet natisnjena v slovenskem jeziku je bila vključena v LIN 2010 in predstavljena na sejmu Turizem in prosti čas v Ljubljani. Zaradi velikega povpraševanja po knjižici in možnosti uporabe promocijskih kanalov Turizma Ljubljana, je tisk knjižice v tujih jezikih (angleščina, nemščina in italijanščina) pomemben za promocijo območja.
Izdelava prospekta »Blagajeva dežela« (NIP 2012)	Izdelava prospekta Blagajeva dežela v slovenskem in tujih jezikih bo prispeva k povečanju turističnega obiska območja občine Dobrova-Polhov Gradec, spodbuja lokalno prebivalstvo k diverzifikaciji v nekmetijske dejavnosti, novim podjetniškim idejam povezanih s turistično dejavnostjo in posledično dvigu dohodka lokalnega prebivalstva.
Novi izzivi v turistični ponudbi (NIP 2012)	Projekt predstavlja možnosti za oživitev turistične ponudbe na Ljubljanskem barju in občinah v zaledju, prostor, ki je zelo bogat s kulturno in naravno dediščino, vendar pa so območja te dediščine in stvarne ostaline zaradi svoje narave, nepoznana. Predlagane so vsebine, ki jih je mogoče hitro, enostavno, kakovostno in cenovno primerno vključiti v turistično ponudbo.
Turistični informator Vrhnike (NIP 2012)	Turistični informator je tiskana publikacija, v kateri so zbrane vse pomembne turistične in splošne informacije območja. Namenjen je spodbujanju turističnega obiska območja.
Promocija in prepoznavnost domačega kraja (LIN 2010)	<u>Izbor naj spominka Vrhnike</u> : 19 produktov z motivi Vrhnike in okolice ter njene naravne in kulturne dediščine), <u>Izdaja miniaturnih Cankarjevih</u> : črtic 850 kompletov črtic v angleškem in italijanskem jeziku. <u>Izdelava izbranih replik arheoloških najdb</u> : izdelava replike skarabeja s človeško glavo, najdenega na Vrhniki. Grški skarabej je pomembna arheološka najdba iz 1. ali 2. stol. n. št. izdelan je bil v grških

	delavnicah. Kako pomemben pa je ta neprecenljiv predmet priča tudi podatek, da gre za prvo tovrstno najdbo na slovenskem ozemlju.
Spletni portal Občine Vrhnika (LIN 2009)	Občina Vrhnika je z izvedbo projekta pridobila obnovljeno in posodobljeno spletno stran (www.vrhnika.si), narejeno na administrativni konzoli z dinamičnimi meniji in podmeniji.
Argonavtski dnevi (LIN 2009, 2010 in 2011)	Sofinanciranje izvedbe prireditve Argonavtski dnevi, ki vsako leto potekajo na Vrhniki, je omogočilo bolj kakovostno organizacijo in izvedbo prireditve, ki se tako prenovljeni obliki izvaja vsako leto.
Usklajeno upravljanje kmetijskih zemljišč s cilji Krajinskega parka Ljubljansko barje (NIP 2012)	Projekt predstavlja nov pristop k načrtovanju in ciljnem usmerjanju upravljanja kmetij na podeželskih območjih s posebnim varstvenim statusom na območju Ljubljanskega barja,. razvija modelni pristop »od spodaj navzgor« načrtovanja z vključevanjem upravljavca kmetije, stroke in drugih deležnikov, ter zagotavlja učinkovit način usklajevanja proizvodno ekonomskih in trajnostnih ciljev. Projekt je bil uspešno izveden, zaradi napake v postopku javnih naročil projekt ni bil sofinanciran s sredstvi LEADER programa.
Ureditev tržnice na Vrhniki (NIP 2012)	Ureditev tržnice na Vrhniki, ki ni imela urejenega prostora za prodajo kmetijskih predelkov in organiziranega obratovanja tržnice, je pripomogla k razvoju in širitvi ponudnikov lokalne hrane.
Prodajamo dobre naše kmetije (Lin 2011)	Izvedba izobraževanj povezanih z dopolnilnimi dejavnostmi, skupna predstavitev kmetij z registriranimi dopolnilnimi dejavnostmi katalogu (slo, ang).
Ureditev prireditvenega prostora v Polhovem Gradcu (LIN 2010)	Prireditveni prostor pri Pograjskem domu je namenjen športno rekreativni dejavnosti in prireditvam, ki jih organizirajo lokalna društva. Urejeno je javno parkirišče, prostor za športno in prireditveno dejavnost, otroško igrišče.
Nosilni zid - zgodovina, izobraževanje, druženje (LIN 2010)	V Kulturno-zadružnem-gasilskem domu Bevke sta urejena dva večnamenska prostora: prostor za gasilski muzej z zgodovinsko zbirko PGD Bevke in multimedijski center pod skupnim imenom » Nosilni ZID« .
Po korakih do nove Cankarjeve knjižnice (LIN 2011)	Priprava projektne in gradbene dokumentacije za ureditev moderne knjižnice v nekdanji šivalnici Industrije usnja Vrhnika. Vključuje kulturno (Ivan Cankar) in industrijsko (IUV) dediščino Vrhnike. Oprema knjižnice je sestavljena iz opreme, ki se je uporabljala pri obdelavi usnja.
Ureditev javnih parkirnih površin na Bevkah (LIN 2011)	Urejeno je javno parkirišče v Bevkah s 45 parkirnimi mesti namenjeno lokalnim prebivalcem kot obiskovalcem Bevk, ki služi kot zunanji prostor za druženje in urjenje gasilskih disciplin
Strategija razvoja »Starega Malna« (LIN 2011)	Priprava strateških smernic za ureditev rekreacijskega območja Star maln na Vrhniki s pripravljeno prostorsko strategijo in idejnim elaboratom s katerim so predlagane ureditvene vsebine. S projektom so postavljene strateške smernice za nadaljnji razvoj območja, kjer naj bi se razvijali rekreacijska in turistična ponudba.
Obnova obeležij NOB v Občini Log Dragomer (LIN 2010)	Na območju občine Log-Dragomer, sta bila restavrirana dva spomenika vključena v register kulturne dediščine: Mozaik z napisom Tito in spomenika padlim v NOB.
Strokovna vodenja po KP Ljubljansko barje (NIP 2012)	Na območju Krajinskega parka je bilo izvedenih 6 strokovnih vodenj z naslednjimi vsebinami Etnološko potepanje po Ljubljanskem barju, Zelišča Ljubljanskega barja, Tujerodne vrste, Krajinska pestrost, Pisane kamenine na obrobju barju in Kmetovanje na Barju. Vodenja so bila namenjena lokalnemu prebivalstvu, zainteresiranim obiskovalcem in strokovni javnosti.

6. Analiza razvojnih potreb in možnosti območja LAS, vključno z analizo prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnost

Analiza potreb in možnosti je rezultat sodelovanja skupin prebivalcev in drugih lokalnih akterjev na delavnicah, ki so bile izvedene v novembru 2015, sodelovanju s člani LAS, opredeljenimi razvojnimi strukturami in analize stanja in razvojnih možnosti na osnovi statističnih in drugih objektivnih podatkov. Na petih delavnicah, na različnih lokacijah je sodelovalo več kot 100 udeležencev. Udeleženci delavnic so se menjavali glede na tematiko delavnice, manjši del njih pa se je udeležil vseh delavnic. Na delavnicah so bile obravnavane naslednje tematike: narava, kultura, kmetijstvo in podjetništvo, turizem in infrastruktura. Vsebina razprav na delavnicah je podrobno dokumentirana in objavljena na spletni strani LAS.

6.1 Rezultati analize in delavnic

V SWOT analizi opredeljene prednosti, priložnosti, slabosti in nevarnosti opredeljuje stanje tako na podeželskem kot na urbanem območju. Stanje med obema območjema se razlikuje mestoma, kar je iz posameznega stanja v analizi razvidno.

PREDNOSTI	PRILOŽNOSTI	SLABOSTI	NEVARNOSTI
• dobra mednarodna prometna povezanost, • bližina glavnega mesta (močna turistična destinacija, veliko potrošniško središče), • vključenost območja v regijsko destinacijsko organizacijo • prevladujoča kmetijska in gozdarska raba prostora, • kvalitetno okolje za pridelavo visokokakovostnih kmetijskih pridelkov • naraščanje števila malih družinskih in samozaposlitvenih gospodarskih subjektov, ki so lažje prilagodljiva na spremembe in nihanja na trgu • lažje prilagajanje mešanih kmetij gospodarskih spremembam • dobro razvita gostinska ponudba • bogata kulturna dediščina območja (snovna in nesnovna)	• razvoj integralnih turističnih produktov • razvoj klimatsko - zdraviliškega turizma • kratke transportne poti od pridelovalcev do potrošnikov kmetijskih pridelkov • vključevanje ponudbe kmetij v turistično ponudbo • možnost razvoja doživljajskega turizma z vključevanjem bogate snovne in nesnovne kulturne dediščine • naravno okolje predstavlja velik potencial	• vedno gostejši promet • zmanjšana prometna varnost • neurejene kolesarske poti • slaba opremljenost urbanih območij z urbano opremo • turistična ponudba je raznovrstna, razpršena in nepovezana, slabo razvita in neprepoznavna • slaba povezanost med nosilci kmetijske dejavnosti pri trženju • slaba promocija kvalitetnih lokalnih proizvodov • velik delež aktivnega delovnega prebivalstva je zaposlen zunaj območja, predvsem v Ljubljani • slaba dostopnost do komunikacijskih in informacijskih tehnologij na območjih razpršene poselitve (bele lise) • izgubljanje podobe kulturne krajine • naravovarstveni režim krajinskega parka »ljubljsko barje« in polhograjski dolomiti predstavlja omejitve tradicionalnemu načinu in programu kmetovanja • redkeje poseljena nimajo	• zmanjšanje prometne varnosti zaradi večjega turističnega obiska • intenzivna urbanizacija območja • intenzivna urbanizacija • poplavna ogroženost območja • pomanjkljivo urejeni prostori za izvajanje društvene dejavnosti • spremenjena demografska struktura prebivalstva • povečanje nezaposlenosti mladih med 30 in 34 letom

• nacionalne in krajevne muzejske zbirke (tum, cankarjeva hiša, polharski muzej.....) • dobro razvita mreža kulturnih društev, • veliko kakovostnih prireditev na območju • bogato območje s specifičnimi naravnimi habitatami • ohranjena biodiverziteta • velika območja zavarovane narave, • kvalitetno okolje za pridelavo visokokakovostnih kmetijskih pridelkov • velike zaloge lesne biomase • gozd obsega nad 61% celotne površine • ni večjih industrijskih obratov • veliko vodnih virov • urejeno ločeno zbiranje odpadkov • veliko število registriranih društev • dobro razvita mreža kulturnih društev • dobro razvita mreža osnovnih šol in vrtcev. • dobra pokritost z zdravstveno in zobozdravstveno dejavnostjo • splošno zmanjševanje stopnje brezposelnosti	za turistični razvoj • izraba lesne biomase za proizvodnjo energije • vključevanje društev v vsebinsko širše skupne projekte • povečati učinkovitost razpoložljivega a socialnega in človeškega kapitala	kanalizacijske infrastrukture. • neprimerna umestitev ekotokov na posameznih območjih • individualna izoliranost urbanega prebivalstva • premalo prostorov namenjeni za druženje mladih • premalo otroških igrišč malo površin in opreme namenjene za šport in rekreacijo.	
---	---	--	--

6.2 Analiza razvojnih potreb

Analiza razvojnih potreb prehaja v cilje in ukrepe določene v SLR. Tematska področja ukrepanja so dodana ciljem oz. ukrepom, vendar se lahko izvajajo tudi v ukrepih ostalih tematskih področij, kot je opredeljeno v poglavju 11. Namen tovrstnega pristopa je spodbujanje uresničevanja teh ciljev na nivoju celotne strategije.

STANJE	POTREBA
Turistična ponudba je raznovrstna, razpršena in nepovezana, slabo razvita in neprepoznava Slaba promocija kvalitetnih lokalnih proizvodov Slaba povezanost med nosilci kmetijske dejavnosti pri trženju Možnost razvoja doživljajskega turizma z vključevanjem bogate snovne in nesnovne kulturne dediščine Naravno okolje predstavlja velik potencial za turistični razvoj Kvalitetno okolje za pridelavo visokokakovostnih kmetijskih pridelkov	Povezovanje razdrobljene ponudbe v turizmu in kmetijstvu Organizacija skupnega trženja sorodnih dejavnosti Povečanje prepoznavnosti območja-strateško naravnana promocija območja Vključevanje kulturne in naravne dediščine v turistične programe Razvoj integralnih turističnih produktov Spodbujanje sodelovanja in povezovanja v proizvodnji, trženju in promociji v kmetijstvu Večja dodana vrednost kmetijskim pridelkom in proizvodom Urejanje sodelavnih prostorov Realizacija inovativnih podjetniških idej

STANJE	POTREBA
Slaba opremljenost urbanih območij z urbano opremo Premalo otroških igrišč Vedno gostejši promet Slabe javne prometne povezave Neurejene kolesarske poti	potreba po urejenih urbanih in vaških naseljih- urbana oprema, otroška igrišča,...) urejena urbana naselja (urbana oprema, otroška igrišča,...) Ureditev varnih kolesarskih poti Urejanje male infrastrukture

STANJE	POTREBA
Bogato območje s specifičnimi naravnimi habitati in ohranjena biodiverziteta	Večja interpretacija naravne in kulturne dediščine Ohranjati naravno in kulturno dediščino območja, snovno in nesnovno kot dobrino, ki je v interesu lokalnega prebivalstva in obiskovalcev.

STANJE	POTREBA
Naravovarstveni režim Krajinskega parka »Ljubljansko Barje« in Polhograjski dolomiti predstavlja omejitve tradicionalnemu načinu in programu kmetovanja	Nove kmetijske tehnologije prilagojene ohranjanju narave
Velike zaloge lesne biomase	Izraba lesne biomase za proizvodnjo energije
Gozd obsega nad 61% celotne površine	Zaščita vodnih virov
Veliko vodnih virov	

STANJE	POTREBA
Pomanjkljivo urejeni prostori za izvajanje društvene dejavnosti	Ureditev sodobnih prostorov za društveno dejavnost
Spremenjena demografska struktura prebivalstva	Spodbujanje socialne povezanosti prebivalstva
Povečanje nezaposlenost mladih med 30 in 34 letom	Vključevanje društev v skupne projekte
Individualna izoliranost urbanega prebivalstva	Vključevanje ranljivih skupin v projekte društev.
Vključevanje društev v vsebinsko širše skupne projekte	

6.3 Projekti sodelovanja

Med LAS-i na območju Slovenije

Slovensko podeželje je po posameznih regijah zelo različno razvito. Vsaka regija ima svoje posebnosti, naravne, socialne in ekonomske vire ter infrastrukturo. Ob pravilnem in učinkovitem izkoriščanju njenih potencialov lahko bistveno prispevamo k razvoju gospodarstva v posamezni regiji. Številna mala industrijska podjetja so v zadnjem poldrugem desetletju propadla. Razvija se nekaj novih podjetij in predvsem obrtno-storitvene dejavnosti, a večina prebivalstva še vedno ostaja v odvisnosti od večjih mest predvsem na področju zaposlitve in oskrbe. Gospodarska slabost podeželja, zaradi katere ne najdejo zaposlitve doma visoko izobraženi kadri, se kaže tudi v nemoči domačinov, da bi izkoristili vse večje zanimanje meščanov za podeželje (turizem, rekreacija, zdrava hrana, itd.) . Vse bolj se uveljavljata sonaravni način kmetijske proizvodnje in dopolnilne dejavnosti kot načina preživetja majhnih kmetij.

Poleg zgoraj omenjenega je podeželje postalo socialno-ekonomsko izredno pestro območje. Različne skupine kmetov (čisti, mešani, ostareli) se soočajo z neagrarnim prebivalstvom, ki je zelo različno po starostni in zaposlitveni sestavi. To se prek različnih interesov kaže v medsebojnih odnosih vaščanov. Kolektivno zavest je praviloma zamenjal individualizem, z njim pa je zamrlo kulturno-družabno življenje. Medsebojni odnosi marsikje postajajo sterilni; posebno starejši domačini pogrešajo družabno življenje. Na drugi strani pa marsikje nastajajo s pomočjo različnih projektov nove oblike povezovanja, ki temeljijo na posodobljenih tradicionalnih oblikah druženja. Prav tako se ljudje vse bolj zavedajo pomembnosti izkoriščanja lokalnih potencialov in vplivu na njihovo kvaliteto življenja. Iz tega lahko sklepamo, da imajo LAS-i na območju Slovenije različne

izkušnje s projekti namenjeni pospeševanju razvoja in ohranjanja naravne in kulturne dediščine. Vedno znova pa se izkaže, da je premalo sodelovanja in izmenjave znanja in izkušenj ne le med LAS-i temveč tudi med različnimi (nevladnimi) organizacijami, občinami in socialnimi podjetji.

Prav zaradi zgoraj omenjenega se bomo s projekti sodelovanja povezali z LAS-i, ki imajo na področju rokodelstva in tradicionalnih znanj, sonaravnega kmetijstva in lokalne prehranske samooskrbe, trajnostnega turizma, ohranjanja naravne in kulturne dediščine, varovanja naravnih virov, gozdarstva in lesarstva več znanja in izkušenj. Skupaj bomo pripravili projekte sodelovanja z namenom izmenjave izkušenj, ogledom dobrih praks, vzpostavili skupne metode dela, obogatili dodatno ponudbo na podežlju in povečali prepoznavnost celotnega območja. Rezultate in učinke projektov bomo razširili še med ostale LAS v Sloveniji.

Med LAS-i na območju ostalih članic EU

Demografski podatki občin vključene v LAS Barje z zaledjem kažejo, da je potreba po ukrepih za zaposlovanje ranljivih skupin velika kar je posledica propada nekaterih podjetij, ki so zagotavljala zaposlitev lokalnih prebivalcev (IUV Vrhnika, Liko Vrhnika...). Ranljive skupine so zaradi svojih lastnosti, načina življenja, življenjskih okoliščin na trgu delovne sile manj konkurenčne, pogosto pa so odrinjene na družbeno obrobje, kjer so ogrožene s socialno izključenostjo. V izogib resnejšim socialnim in družbenim problemom je potrebno v občinah spodbujati socialno podjetništvo, ki bo reševalo socialne in družbene problematike z dobrimi poslovnimi priložnostmi. Največ potenciala za razvoj socialnega podjetništva ima turizem in ekološka predelava, ki ji sledijo raba obnovljivih virov energije in razvoj zelene ekonomije.

V Sloveniji področje socialnega podjetništva ni natančno opredeljeno. Poudarimo lahko le razvoj socialnega podjetništva na področju zaposlovanja oseb z invalidnostjo, kjer se z vključevanjem ranljivih ciljih skupin sistematsko rešuje problem zaposlovanja. Na ostalih področjih pa socialno podjetništvo ostaja neizkoriščena priložnost.

Leta 2012 je stopil v veljavo Zakon o socialnem podjetništvu, ki socialno podjetništvo opredeljuje kot trajno opravljanje dejavnosti socialnega podjetništva ali trajno opravljanje drugih dejavnosti pod posebnimi pogoji zaposlovanja, s proizvodnjo in prodajo proizvodov ali opravljanjem storitev na trgu. Ustvarjanje dobička ni izključni niti glavni cilj opravljanja dejavnosti.

Glavni cilji socialnega podjetništva so:

- krepitev družbene solidarnosti in kohezije,
- spodbujanje sodelovanja ljudi in prostovoljno delo,
- krepitev inovativne sposobnosti družbe za reševanje socialnih, gospodarskih, okoljskih in drugih problemov,
- zagotavljanje dodatne ponudbe proizvodov in storitev, ki so v javnem interesu,
- razvijanje novih možnosti zaposlovanja,
- zagotavljanje dodatnih delovnih mest,
- socialna integracija in poklicna reintegracija najbolj ranljivih skupin ljudi na trgu dela.

Kljub zakonski podlagi pa se v praksi pojavlja veliko ovir za razvoj socialnega podjetništva:

- pomanjkljivo razumevanje socialnega podjetništva;
- pomanjkanje podjetniškega pristopa/pomanjkljiva usposobljenost zaposlenih v socialnih podjetjih;
- pomanjkanje podpornega okolja za spodbujanje socialnega podjetništva;
- visok delež brezposelnih mladih iskalcev prve zaposlitve;
- nepovezanost in neusklajenost institucij;
- slaba podoba trenutnih socialnih podjetij (po končanem projektu, se zgodba zaključi);
- nepovezanost civilne sfere z gospodarstvom;
- nedorečenost Zakona o socialnem podjetništvu glede prednosti socialnega podjetja pred podjetjem ustanovljenim v skladu z ZGD.

Ovire za razvoj socialnega podjetništva se pojavljajo tudi na območju Las Barje z zaledjem, saj je v evidenci socialnih podjetij na MGRT registrirano le eno socialno podjetje, in sicer Babilonski

vrtovi d.o.o., so.p., Vrhnika. To dokazuje, da je potrebno na tem območju povečati prepoznavnost socialnega podjetništva in vedenje o načelih socialnega podjetništva, nadgraditi obstoječe podporno okolje za podjetništvo in spodbuditi zaposlovanje ranljivih skupin na trgu dela. Omenjeno bomo uresničili s projekti sodelovanja LAS z ostalimi članicami EU, kjer je socialno podjetništvo precej bolj razvito, saj zaposluje 9 milijonov ljudi, kar predstavlja 10 % zaposlenih in ustvarja približno 10 % BDP. V Sloveniji je na tem področju zaposlenih le slab odstotek vseh zaposlenih, ki ustvarijo 1% BDP.

S projekti sodelovanja bomo spodbudili razvoj socialnega podjetništva in okrepili podporno okolje predvsem občine in (nevladne) organizacije, ki delujejo na področju promocije, zagovorništva in spodbujanja socialnega podjetništva. Z različnimi usposabljanji bomo pridobivali znanje in izkušnje za svetovanje, si ogledali dobre prakse in jih poskušali prenesti v naše okolje. Z vzpostavitvijo skupnih metod dela bomo prispevali k razvoju celotnega območja sodelujočih LAS in k uresnitvi ciljev Strategije Evropa 2020 (zvišanje stopnje zaposlenosti in zmanjšanje števila oseb z visokim tveganjem revščine ali socialne izključenosti).

Razvita turistična ponudba Ljubljane kot ene najbolj prepoznavnih turističnih destinacij v Evropi je priložnost tudi za območje LAS, ki v okviru Regionalne destinacijske organizacije že sodeluje pri razvoju turistične ponudbe. Ob upoštevanju sodobnih trendov v turizmu smo v preteklem obdobju zasnovali posamezne programe, ki bodo dobro izhodišče za razvoj turističnih produktov v tem obdobju (Čaj z grofom Blagajem, Geolov z Napoleonom, Blagovna znamka Vrhnika, urejene tematske in kolesarske poti, učne (demonstracijske) kmetije, promocijski material, vodniška služba...).

Velik neizrabljen potencial delovnih mest v kmetijstvu bomo razvijali z dvigom dodane vrednosti kmetijskim, gozdarskim in živilskim proizvodom, neposrednim trženjem, spodbujanjem povezovanja in mreženja in razvoju novih modelov povezovanja v kmetijstvu, za katere smo zasnovo pripravili že v preteklem obdobju (Zakladi kmetij Ljubljanskega barja in zaledja).

Ustvarjanje pogojev za nova delovna mesta bo temeljilo na povezovanju osnovnih in ustvarjalnih dejavnost, ter vključevanju mladih v nove inovativne oblike sodelovanja.

Razvoj osnovnih storitev

Razvoj osnovnih storitev na podežlju dviguje kakovost bivanja prebivalcev. Izzivi opredeljeni po modelu od spodaj navzgor, izkazujejo velike potrebe po ureditvi osnovnih storitev za prebivalstvo, ki se v glavnem kažejo kot izgradnja manjše lokalne infrastrukture, povezane s kulturnimi, rekreacijskimi in turističnimi dejavnostmi, ohranjanju bogate kulturne dediščine območja, estetsko in funkcionalno urejanje središč manjših naselij in ustvarjanje pogojev za delovanje društev, delo z mladimi in medgeneracijsko sodelovanje.

Izbrane operacije bodo pomembno prispevale k ostalim tematskim ciljem (Ustvarjanje delovnih mest, varstvo okolja in ohranjanje narave in večja vključenost vseh ranljivih skupin na območju LAS Barje z zaledjem).

Varstvo okolja in ohranjanje narave

Območje LAS Barje z zaledjem leži na jugozahodnem delu osrednjeslovenske regije z ekološko pomembnimi območji in območji Natura 2000, med katerima najpomembnejšo vlogo trajnostnega razvoja nosita krajinska parka Ljubljansko barje in Polhograjski dolomiti. Izzivi opredeljeni na delavnicah in analiza potreb in razvojnih možnosti na področju varstva okolja in ohranjanja narave nakazujejo na veliko odgovornost lokalnega prebivalstva ohranjanja narave, biotske raznovrstnosti in varstva okolja.

Z novimi načini prikaza naravnih vrednost, zaščito ogroženih vrst, spodbujanjem razvoja okolju prilagojenih kmetijskih praks, povezovanju narave z bogato kulturno dediščino, ohranjanju biotske raznovrstnosti, ki jo še posebej ogroža hitra urbanizacija v preteklih letih, spodbujanjem razvoja krožnega gospodarstva, okolju prijaznejših oblik mobilnosti, izobraževanjem in ozaveščanju o onesnaževalih zunanjega zraka, bo ohranjeno ravnovesje med varstvom narave, kmetijstvom, turizmom in podjetništvom.

Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin

Slaba socialna integracija in družbena povezanost med prebivalci območja, ki je še posebej izrazita pri mlajših in starejši populaciji sta osnovna pogoja vključitve tematskega področja v SLR.

Veliko društev, ki delujejo na območju LAS so priložnost za izboljšanje vključevanja in povezanosti prebivalstva in s tem krepitev socialnega kapitala območja. Z izboljšanjem pogojev za

delovanje društev in s spodbujanjem njihovega sodelovanja, povezovanja in sodelovanja z inštitucijami, se bo izboljšal socialni kapital območja.

Aktivnosti bodo usmerjene v okrepitev socialnega kapitala in integracijo med prebivalci (vključevanje mladih, medgeneracijsko sodelovanje, vključevanje učencev osnovnih šol, povezovanje prebivalcev podeželskega območja in prepoznanih urbanih območij).

STANJE	POTREBA	TEMATSKO PODROČJE	CILJ	UKREPI
Turistična ponudba je raznovrstna, razpršena in nepovezana, slabo razvita in neprepoznavna Slaba promocija kvalitetnih lokalnih proizvodov Slaba povezanost med nosilci kmetijske dejavnosti pri trženju Možnost razvoja doživljajskega turizma z vključevanjem bogate snovne in nesnovne kulturne dediščine Naravno okolje predstavlja velik potencial za turistični razvoj Kvalitetno okolje za pridelavo visokokakovostnih kmetijskih pridelkov	Povezovanje razdrobljene ponudbe v turizmu in kmetijstvu Organizacija skupnega trženja sorodnih dejavnosti Povečanje prepoznavnosti območja- strateško naravnana promocija območja Vključevanje kulturne in naravne dediščine v turistične programe Razvoj integralnih turističnih produktov Spodbujanje sodelovanja in povezovanja v proizvodnji, trženju in promociji v kmetijstvu Večja dodana vrednost kmetijskim pridelkom in proizvodom Urejanje sodelavnih prostorov Realizacija inovativnih podjetniških idej	Ustvarjanje delovnih mest	Spodbujanje podjetniških idej, ki vključujejo notranje vire za ustvarjanje novih delovnih mest	Spodbujanje in razvoj turistične ponudbe Ukrep 1.2. Spodbujanje trajnostne pridelave hrane Ukrep 1.3 Aktiviranje notranjih virov

STANJE	POTREBA	TEMATSKO PODROČJE	CILJ	UKREPI
Slaba opremljenost urbanih območij z urbano opremo Premalo otroških igrišč Vedno gostejši promet Slabe javne prometne povezave Neurejene kolesarske poti	potreba po urejenih urbanih in vaških naseljih-urbana oprema, otroška igrišča,...) urejena urbana naselja (urbana oprema, otroška igrišča,...) Ureditev varnih kolesarskih poti Urejanje male infrastrukture	Razvoj osnovnih storitev	Izboljšanje kakovosti bivanja	Razvoj osnovnih storitev

STANJE	POTREBA	TEMATSKO PODROČJE	CILJ	UKREPI
Bogato območje s specifičnimi naravnimi habitati in ohranjena biodiverziteta	Večja interpretacija naravne in kulturne dediščine Ohranjati naravno in kulturno dediščino območja, snovno in nesnovno kot dobrino, ki je v interesu lokalnega prebivalstva in obiskovalcev	Varstvo okolja in ohranjanje narave	Ohranjanje narave in kulturne krajine	Ohranjanje naravnih virov

STANJE	POTREBA	TEMATSKO PODROČJE	CILJ	UKREPI
Naravovarstveni režim Krajinskega parka »Ljubljansko Barje« in Polhograjski dolomiti predstavlja omejitve tradicionalnemu načinu in programu kmetovanja Velike zaloge lesne biomase Gozd obsega nad 61% celotne površine	Nove kmetijske tehnologije prilagojene ohranjanju narave Izraba lesne biomase za proizvodnjo energije Zaščita vodnih virov	Varstvo okolja in ohranjanje narave	Zmanjšanje onesnaženosti okolja in ohranjanje naravnih virov	Zmanjšanje onesnaženosti okolja

Veliko vodnih virov				
---------------------	--	--	--	--

STANJE	POTREBA	TEMATSKO PODROČJE	CILJ	UKREPI
Pomanjkljivo urejeni prostori za izvajanje društvene dejavnosti Spremenjena demografska struktura prebivalstva Povečanje nezaposlenost mladih med 30 in 34 letom Individualna izoliranost urbanega prebivalstva Vključevanje društev v vsebinsko širše skupne projekte	Ureditev sodobnih prostorov za društveno dejavnost Spodbujanje socialne povezanosti prebivalstva Vključevanje društev v skupne projekte Vključevanje ranljivih skupin v projekte društev.	Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin	Okrepiti socialni kapital območja in socialno integracijo med prebivalci	Izvajanje aktivnosti za utrjevanje zavesti o lokalni pripadnosti Oblikovanje in aplikacija modelov medgeneracijskega sodelovanja in vključevanja vseh ranljivih skupin in drugih skupin v gospodarske in družbene aktivnosti

8. Opis in način doseganja ter zasledovanja horizontalnih ciljev Evropske unije

SLR bo z zastavljenimi cilji, ukrepi za njihovo doseganje in izborom operacij prispeval k uresničevanju horizontalnih ciljev EU. Blaženje in prilagajanje na podnebne spremembe, okolje in inovacije. Hkrati SLR prispeva k enakosti med spoloma in nediskriminatornosti med posamezniki oz. posameznicami ali skupinami.

Blaženje in prilagajanje na podnebne spremembe: Upoštevanje vsebin, ki prispevajo k blaženju in prilagajanju na podnebne spremembe je izredno pomembno za zagotavljanje trajnostnega razvoja območja LAS Barje z zaledjem. Načrtovani ukrepi in operacije v prvi vrsti zajemajo spodbujanje odpiranja in ohranjanja zelenih delovnih mest, predvsem v povezavi s kmetijskimi praksami, ki ugodno vplivajo na ohranjanje naravnih virov in prilagajanje na podnebne spremembe, trajnostnim turizmom ter trajnostnim izkoriščanjem gozdov in drugih naravnih virov. Zelena delovna mesta predstavljajo, zaradi okoljskih in geografskih značilnosti, razvojno priložnost za območje in hkrati prispevajo k skladnem in vzdržnem lokalnem razvoju, tako podeželskih kot urbanih območij, ter igrajo pomembno vlogo pri zmanjševanju okoljskega odtisa. Ukrepi in operacije iz tematskega področja »Varstvo okolja in ohranjanje narave« bodo ozaveščali lokalno prebivalstvo o posledicah podnebnih sprememb ter jih spodbujali k trajnostnemu načinu življenja in družbenega delovanja. Predvsem operacije, ki naslavljajo okolju prijaznejšo (trajnostno) mobilnost, učinkovito rabo energije in obnovljive vire energije bodo prispevale k zmanjševanju emisij toplogrednih plinov s ciljem blaženja podnebnih sprememb.

Okolje: Območje LAS je razdeljeno na dva značilna okoljska sklopa in sicer ravninski barjanski del, ki zajema tudi območje varovane narave KP Ljubljansko barje in okoliški hriboviti svet, ki je v intenzivni kmetijski in gozdarski rabi. Prav zato je ključnega pomena skrb za okolje, ohranjanje trajnostne rabe vseh okoljskih elementov, ko tudi sonaravna raba notranjih virov. Ukrepi in operacije LAS, ki se navezujejo na tematsko področje »Varstvo okolja in ohranjanje narave« bodo neposredno prispevali k uresničevanju tega horizontalnega cilja Evropske unije, saj podpirajo aktivno varovanje in trajnostno rabo naravno ohranjenih območij ter spodbujajo trajnostni način življenja in družbenega delovanja. Velik del evidentiranih operacij, ki prispevajo k boljšemu stanju okolja je na temo ozaveščanja, izobraževanja in informiranja prebivalstva, izboljšanja ugodnega stanja zavarovanih vrst in habitatov ter ohranjanja kakovosti pomembnih ekoloških in krajinskih (še posebej vodnih) prvin. Tudi ostala tematska področja posredno prispevajo k uresničevanju cilja skrbi za okolje, predvsem s spodbujanjem trajnostnih kmetijskih praks in odgovornega turizma, z zagotavljanjem osnovnih komunalnih storitev na območju ter zmanjševanjem socialnih razlik med prebivalci.

Inovacije: Ustvarjalnost in inovativnost sta vitalni sili in temeljna povezovalna elementa programa Evropske unije, ki imata svoje korenine v družbenem in ekonomskem okolju lokalnih skupnosti. Inovativnost je kot horizontalen cilj vpeta prav v vsa tematska področja ukrepanja.. Že sam pristop »od spodaj navzgor« ima velik inovativni potencial, saj predstavlja orodje, ki odpira prostor za nove, inovativne razvojne pristope in rešitve. Tako horizontalni cilj spodbujanje inovativnosti posega v vsa tematska področja ukrepanja SLR. Najmočnejšo inovacijsko komponento imajo v tej strategiji ukrepi in operacije iz tematskega področja »Ustvarjanje delovnih mest«, saj so inovativnost, kreativnost in ustvarjalno mišljenje gonilni faktorji podjetniške rasti in s tem ustvarjanja novih zaposlitev. Spodbujanje ustvarjanja novih delovnih mest bo temeljilo na endogenih potencialih in razvoju tržno zanimivih produktov in storitev z novimi pristopi, novih pristopih na področju kratkih prehranskih verig oz. lokalne prehranske samooskrbe, približevanju storitev prebivalstvu na podeželju, kot tudi na področju okoljskih vsebin ter vsebin namenjenih ranljivim skupinam. Pri tem gre za različne vidike inovativnosti, od uvajanja novih proizvodov ali storitev kot tudi za prenose primerov dobrih praks v lokalno območje, nova partnerstva oz. krepitev sodelovanja med različnimi akterji in sektorji, nove načine uporabe obstoječih virov in sredstev ipd. Največji poudarek bo na vzpostavitvi primerne okolja za prenos znanja in razvoj inovacij ter na spodbujanju inovativnih razvojnih partnerstev in praks (zelena delovna mesta, socialno podjetništvo ipd.).

Spodbujanje enakosti moških in žensk ter nediskriminacija: Enakost med spoloma je vpeta v vsa tematska področja ukrepanja, saj se bo v okviru posameznih izvedbenih operacij težilo k enaki zastopanosti obeh spolov. Še posebej pa bodo k uresničitvi tega EU cilja strmele operacije, ki se bodo izvajale pod ukrepom 5.2 Oblikovanje in aplikacija modelov medgeneracijskega sodelovanja in vključevanja vseh ranljivih skupin in drugih skupin v gospodarske in družbene aktivnosti, ki je vsebinsko usmerjan k odpravljanju družbenih neenakosti. Prav tako bo LAS s svojim delovanjem strmela k enakovrednemu obravnavanju vseh članov družbe, ne glede na starostno skupino, versko izpoved ali rasno pripadnost. Vključujoča družba in enakopravnost vseh njenih članov je tudi eden izmed temeljev razvojne vizije LAS.

9. Opis SLR in njenih ciljev, vključno z določitvijo mejnikov in ciljnih vrednosti kazalnikov

Strategija LAS Barje z zaledjem temelji na izkušnjah prejšnjega obdobja, ko je bila velika pozornost namenjena spodbujanju povezovanja in sodelovanja. Cilji so oblikovani na podlagi izzivov opredeljenih na delavnicah in si sledijo na podlagi natančne analize stanja.

9.1 Razvojna vizija območja LAS

Območje LAS Barje razviti kot zeleno gospodarsko in rekreativno zaledje Ljubljane ob izrabi notranjih razvojnih potencialov ter kot kakovosten socialni in bivanjski prostor z ohranjeno identiteto, ki se kaže v prepletenosti ruralnega in urbanega načina življenja ter v raznoliki kulturni krajini, bogati z naravnimi vrednotami in kulturno dediščino.

9.2 Celovitost in inovativnost

SLR za območje LAS izhaja iz analiziranih potreb in na delavnicah opredeljenih izzivih, za vsa štiri tematska področja ukrepanja, na podlagi katerih so opredeljeni razvojni cilji, ki po hierarhiji sledijo razvojnim potrebam območja. Posamezni razvojni cilji vključujejo več tematskih področij ukrepanja in se povezujejo s horizontalnimi cilji EU. Tako lahko zagotavljamo celovit pristop k reševanju razvojnih problemov območja.

Tematska področja se preko ciljev prenašajo v ukrepe, pri katerih bo posebna pozornost usmerjena v krepitev povezovanja in vzpostavljanja partnerstev, vključevanju ranljivih skupin in inovativnosti operacij. Tako bo omogočeno uvajanje novih proizvodov, storitev in načinov obravnavanja razvojnih problemov z uporabo obstoječih virov in sredstev, krepitev sodelovanja med akterji in sektorji, uvajanje modelov socialnih inovacij in ohranjanje snovne in nesnovne kulturne dediščine. Razvojni cilji so med seboj povezani, izvajanje posameznega cilja vpliva pozitivno na ostale cilje, kar izkazuje inovativnost SLR

Cilji si sledijo po vrstnem redu na podlagi razvojnih potreb in možnosti območja (hierarhiji).

9.3 Ključni cilji razvoja

CILJ 1 Spodbujanje podjetniških idej, ki vključujejo notranje vire za ustvarjanje novih delovnih mest

Učinkovito izrabo notranjih virov bo mogoče doseči s spodbujanjem povezovanja in sodelovanja med vsemi akterji in sektorji na območju LAS in s tem ustvarjati pogoje za nova delovna mesta. Cilj vključuje področja, ki izhajajo iz analize razvojnih potreb in SWOT analize, tako na podežlju kot urbanih območjih:

- z medsebojnim povezovanjem turističnih ponudnikov in njihovim povezovanjem z preostalimi deležniki (manjši ponudniki drugih sektorjev, lokalne skupnosti zavodi, Regionalna destinacijska organizacija, društva in podobno),
- s spodbujanjem razvoja inovativnih kratkih dobavnih verig s sledljivostjo in mreženjem ponudnikov (zeleni javni naročila, blagovne znamke, razvoj skupnih inovativnih kulinaričnih proizvodov in njihovo vključevanje v turistično ponudbo),
- z realizacijo podjetniških pobud in povezovanja v različne partnerske oblike tudi s pomočjo manjših investicij v skupne prostore (npr. sodelavni prostori) in druge manjše investicije pomembne za doseganje cilja.

Cilj je opredeljen kot najpomembnejši razvojni cilj strategije k kateremu prispevajo ostali v SLR opredeljeni cilji. Opredeljene aktivnosti se lahko izvajajo tudi v okviru drugega cilja (predvsem pri

manjših investicijskih vlaganjih), kjer pa njihovo izvajanje ni v neposredni povezavi z vsebino, tako da je možnost dvojnega financiranja izključena. Cilj je povezan tudi z ostalimi cilji, saj je za trajnostni razvoj pomembno tako ohranjanje narave in okolja, kot krepitev socialnega kapitala območja.

CILJ 2 Izboljšanje kakovosti bivanja

Predvsem v podeželskih naseljih je izrazita potreba po urejeni infrastrukturi. Ker je območje v najrazvitejši regiji (NUTS 2), je bilo v pretekli perspektivi na razpolago manj sredstev za investicijska vlaganja. Zaznati je zlasti nezadostno urejenost prometne, razvitost kulturne in rekreacijske infrastrukture predvsem v manjših in oddaljenih naseljih, kar se odraža v vedno manjšem medsebojnem sodelovanju in vključevanju ranljivih skupin posameznih območij. Medsebojno ne-sodelovanje je izrazito v urbanih območjih, kjer se prebivalci novih naselij skoraj ne vključujejo v društvene dejavnosti.

Estetske prostorske ureditve in opremljenost dvigujeta kakovost življenja, zmanjšujeta socialne in razvojne razlike med različnimi predeli ter odpirata možnosti za večji turistični obisk območja.

Aktivnosti bodo usmerjene v urejanje prostorov skupnega pomena, oživljanje vaških jeder, obnovo in opremo rekreacijskih in drugih površin, ki dvigujejo kakovost življenja.

Cilj je tesno povezan z ostalimi cilji, pozitivno vpliva na izvajanje ostalih ciljev. Izvajanje cilja omogoča pregled nad ostalimi cilji na način, da ne bo prihajalo do možnosti dvojnega financiranja.

CILJ 3 Ohranjanje narave in kulturne krajine

Veliko območij Nature 2000 in dva krajinska parka, kot tudi dobre dispozicije za razvoj turizma narekujejo posebno pozornost ohranjanju narave in kulturne krajine na območju LAS, na katero negativno vpliva hitra suburbanizacija območja v preteklih letih. Aktivnosti bomo usmerjali v izobraževanje in ozaveščanje o pomenu ohranjenega okolja, zagotavljanju interpretacije narave, povezovanju strokovnih inštitucij z gospodarskimi subjekti, in ohranjanju habitatov ter spodbujanju razvoja okolju prilagojenih kmetijskih praks.

Cilj je povezan z ostalimi cilji, saj je ohranjeno okolje bistvenega pomena za kakovostno bivalno okolje, ki omogoča razvoj podjetništva in lahko povečuje socialni kapital območja.

CILJ 4 Zmanjšanje onesnaženosti okolja in ohranjanje naravnih virov

Zaradi poglobljanja neravnovesja med varstvom narave, kmetijstvom, turizmom in podjetništvom, ki je posledica parcialnega načrtovanja in izvajanja aktivnosti v preteklosti, je učinkovito upravljanje naravnih virov in spodbujanje okolju prijaznejše (trajnostne) mobilnosti izjemnega pomena za ohranjanje okolja, zmanjševanje onesnaženosti okolja, zniževanje koncentracije toplogrednih plinov in porabe energije. Zato bo v okviru tega cilja pozornost usmerjena v izobraževanje in osveščanje lokalnega prebivalstva in obiskovalcev, spodbujanju in razvoju prijaznejše (trajnostne) mobilnosti, ki bo povezovala oblike prevoza (javna prevozna sredstva, železnica, kolesarstvo, ipd) in razvijanju modelov krožnega gospodarstva, s katerimi bomo zagotovili učinkovito zbiranje odpadkov in njihovo ponovno uporabo.

Cilj je povezan z ostalimi cilji, ohranjanje okolja je pomembno dobro počutje lokalnega prebivalstva, ki je najpomembnejši vir za razvoj območja.

CILJ 5 Okrepiti socialni kapital območja in socialno integracijo med prebivalci

Vključevanje v življenje lokalnih skupnosti se zmanjšuje, deloma zaradi pospešene suburbanizacije številnih ruralnih naselij in primerljivo slabših možnosti za njihove aktivnosti v domačem okolju, deloma pa zaradi povečanja obsega in intenzivnosti dela ter vse bolj fleksibilnih in negotovih oblik zaposlovanja. Svoje prispevajo tudi novi življenjski stili in načini komunikacije v družbi, kje tudi družabne interakcije vse bolj temeljijo na informacijsko komunikacijskih tehnologijah. Cilj je močno povezan s drugim ciljem in se z njim dopolnjuje. Z ustrezno urejeno družbeno infrastrukturo, se bo njihov interes za aktivno sodelovanje v lokalnem okolju gotovo povečal, dodatno pa bodo potrebne aktivnosti za obuditev zavesti o lokalni pripadnosti, kar tudi sodi v to tematsko področje ukrepanja.

Aktivnosti bomo usmerjali v vključevanje prebivalstva novih naselij, medgeneracijskim povezovanjem, krepitvi lokalne identitete, spodbujanju društvenih in drugih dejavnosti, ki imajo velike povezovalne učinke. Pri tem bomo uporabljali osnovna načela vodenja sodelovanja in prispevanja posameznikov v skupinah, ki temeljijo na vključenosti in spoštovanju vseh udeležencev.

Kot posebej ranljive skupine na območju LAS, na podlagi analize stanja, potreb in SWOT analize zaznavamo brezposelne starejše osebe, in mlade do 34 let, okviru CLLD programa je mogoče njihov socialni položaj nekoliko izboljšati z njihovim vključevanjem v družbeno življenje lokalne skupnosti in z aktiviranjem njihovega človeškega potenciala v raznih projektih.

Iz obdobja 2007-2013 imamo dobre izkušnje z inovativnim spodbujanjem vključevanja mladih in medgeneracijskega sodelovanja (npr.: turistični program »Čaj z grofom Blagajem«, ki vključuje mlade in je postal stalna oblika turistične ponudbe v Polhograjski graščini). Izkušnje preteklega obdobja nam bodo v veliko pomoč pri spodbujanju mladih in drugih ranljivih skupin v gospodarske in družbene aktivnosti na območju.

Cilj je zaradi hitre urbanizacije in nevarnosti izgube identitete območja povezan z ostalimi cilji, in se v ukrepih izraža z večjo intenzivnostjo sofinanciranja operacij drugih ciljev, ki bodo naslavljale na ta cilj.

9.4 Usklajenost ciljev SLR s cilji operativnih programov in drugih razvojnih usmeritev območja.

Pregled usklajenosti ciljev SLR LAS Barje z zaledjem s cilji operativnih programov

Program razvoja podeželja 2014-2020:

Prednostna naloga Unije 6: Spodbujanje socialne vključenosti, zmanjševanja revščine in gospodarskega razvoja podeželskih območij

Prednostno področje 6B: Pospeševanje lokalnega razvoja podeželskih območij

SLR LAS Barje z zaledjem je v celoti usklajena s prednostnim področjem 6B. SLR bo prispevala tudi k prednostnim področjem 1A, 1C, 3A in 4A.

Operativni program za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2014-2020:

Tematski cilj 9: Socialna vključenost in zmanjšanje tveganja revščine, Investicijsko področje 9b: Vlaganje v okviru strategij, ki jih vodi lokalna skupnost

SLR LAS Barje z zaledjem bo posredno prispevala še k prednostnim naložbam drugih tematskih ciljev, na področju spodbujanja podjetništva (TC 3), boljšemu stanju okolja in biotske raznovrstnosti (TC6), trajnostne mobilnosti (TC7) in vseživljenjskemu učenju (TC10).

Usklajenost z Regionalnim razvojnim programom Ljubljanske urbane regije

Območje LAS Barje z zaledjem je del Ljubljanskega urbanega območja. SLR je skladna z Regionalnim razvojnim programom Ljubljanske urbane regije 2014-2020 v sledečih vsebinah:

Prioriteta/Program RRP LUR:

Prioriteta 1: Rast konkurenčnosti regijskega gospodarstva

Program 1.1.: Inovativnost, kreativnost, znanje za konkurenčno gospodarstvo

Program 1.2.: Zelene ekonomije

Prioriteta 2: Ohranjeno okolje in trajnostna raba virov

Program 2.2.: Okoljska infrastruktura

Program 2.3.: Ohranjanje narave

Prioriteta 3: Ljudem prijazna regija

Program 3.1.: Trajnostna mobilnost

Program 3.2.: Urejanje prostora

Program 3.3.: Družbeno povezovanje in enake možnosti

Program 3.4.: Kultura

Program 3.5.: Šport

SLR je skladna s **Strategijo razvoja in trženja turizma za regijo Osrednja Slovenija 2012-2016**, **Strategijo razvoja turizma v Vrhniki in razvojnimi programi občin**.

9.5 Okoljski učinki

Izvajanje strategije na okolje ne bo imelo negativnih učinkov. Operacije, ki se bodo izvajale v okviru SLR in se bodo navezovala na trajnostno rabo naravnih virov, spodbujale trajnostno proizvodnjo in potrošnjo, ohranjale biotsko raznovrstnost, krožno gospodarstvo ipd., bodo imele na okolje pozitivne učinke.

Tabela 11.: Opis SLR in njenih ciljev vključno z določitvijo mejnikov in ciljnih vrednosti kazalnikov

Tematsko področje	Cilj	Kazalnik	Sklad	Ciljna vrednost kazalnika na dan 31. 12. 2023
Ustvarjanje delovnih mest	Spodbujanje podjetniških idej, ki vključujejo notranje vire za ustvarjanje novih delovnih mest	Število delujočih modelov sodelovanja in povezovanja	EKSRP	2
			ESRR	5
			ESPR	
		Število novih dopolnilnih dejavnosti na kmetiji, osebnega dopolnilnega dela ali druge sorodne oblike	EKSRP	6
			ESRR	0
			ESPR	
			EKSRP	
			ESRR	
			ESPR	
			EKSRP	
			ESRR	
			ESPR	
			EKSRP	
			ESRR	
			ESPR	
Razvoj osnovnih storitev	Izboljšanje kakovosti bivanja	Število obnovljenih objektov in male infrastrukture z novo vsebino	EKSRP	23
			ESPR	
		Število urejenih zunanjih površin	EKSRP	7
			ESPR	
			EKSRP	
			ESPR	
			EKSRP	
			ESPR	

			EKSRP	
			ESPR	
Varstvo okolja in ohranjanje narave	Ohranjanje narave in kulturne krajine	Število ohranjenih naravnih virov	EKSRP	2
			ESRR	2
			ESPR	
	Ohranjanje narave in kulturne krajine	Število kmetij z vključenimi novimi prilagojenimi kmetijskimi praksami	EKSRP	3
			ESRR	
			ESPR	
	Zmanjšanje onesnaženosti okolja in ohranjanje naravnih virov	Število izvedenih modelov, ki zmanjšujejo onesnaženosti okolja in naravnih virov	EKSRP	1
			ESRR	5
			ESPR	
			EKSRP	
			ESRR	
			ESPR	
			EKSRP	
			ESRR	
			ESPR	
Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin	Okrepiti socialni kapital območja in socialno integracijo med prebivalci	Število na novo vključenih oseb različnih ranljivih skupin	EKSRP	20
			ESRR	20
			ESPR	
			EKSRP	
			ESRR	
			ESPR	
			EKSRP	
			ESRR	
			ESPR	
			EKSRP	
			EKSRP	

			ESRR	
			ESPR	
			EKSRP	
			ESRR	
			ESPR	

Tabela 12: EKSRP

Mejnik/kazalnik	Mejnik na dan 31. 12. 2018	Ciljna vrednost kazalnika na dan 31. 12. 2023
Število novo ustvarjenih delovnih mest	0	1
Število zaključenih operacij v primerjavi z odobrenimi operacijami	0	27
Delež dodeljenih sredstev v odločitvi o potrditvi operacije primerjavi z določenim finančnim okvirjem	15%	100%
Delež izplačanih sredstev v primerjavi z dodeljenimi sredstvi v odločitvi o potrditvi operacije	0%	100%
Število delujočih modelov sodelovanja in povezovanja	0	2
Število novih dopolnilnih dejavnosti na kmetiji, osebnega dopolnilnega dela ali druge sorodne oblike	0	6
Število obnovljenih objektov in male infrastrukture z novo vsebino	0	23
Število urejenih zunanjih površin	0	7
Število ohranjenih naravnih virov	0	2

Tabela 13: ESRR

Mejnik/kazalnik	Mejnik na dan 31. 12. 2018	Ciljna vrednost kazalnika na dan 31. 12. 2023
Število novo ustvarjenih delovnih mest	0	1
Število zaključenih operacij v primerjavi z odobrenimi operacijami	0	40
Delež dodeljenih sredstev v odločitvi o potrditvi operacije primerjavi z določenim finančnim okvirjem	15%	100%
Delež izplačanih sredstev v primerjavi z dodeljenimi sredstvi v odločitvi o potrditvi operacije	0%	100%
Število deležnikov na lokalni ravni vključenih v izvajanje projektov CLLD	5	15
Število podprtih partnerstev	1	1
Število delujočih modelov sodelovanja in povezovanja	0	5
Število ohranjenih naravnih virov	0	2
Število izvedenih modelov, ki zmanjšujejo onesnaženosti okolja in naravnih virov	0	5
Število na novo vključenih oseb različnih ranljivih skupin	0	20

Tabela 14: ESPR

Mejnik/kazalnik	Mejnik na dan 31. 12. 2018	Ciljna vrednost kazalnika na dan 31. 12. 2023
Število novo ustvarjenih delovnih mest		
Število zaključenih operacij v primerjavi z odobrenimi operacijami		
Delež dodeljenih sredstev v odločitvi o potrditvi operacije primerjavi z določenim finančnim okvirjem		
Delež izplačanih sredstev v primerjavi z dodeljenimi sredstvi v odločitvi o potrditvi operacije		

10. Opis postopka vključitve skupnosti v pripravo SLR

10.1 Partnerstvo v programskem obdobju 2007-2013 in priprava poziva za oblikovanje partnerstva v obdobju 2015-2020

Las Barje z zaledjem je bila kot partnerstvo organizirana že v programskem obdobju 2007-2013. Ker se je na območju pred letom 2008 pripravljalo večje število programov, ki so temeljili na razvoju podeželja (CRPOV, Program razvoja podeželja, ipd), ki niso bili nikoli izvedeni, so bile predvsem občine zadržane pri vključevanju v program LEADER. Zato smo veliko pozornost namenjali animaciji in prepoznavnosti lokalne akcijske skupine, kar se odraža v bistveno večjem in kakovostnejšem vključevanju skupnosti v pripravo SLR v tem obdobju.

Večje zanimanje skupnosti se je odražalo z udeležbo na delavnicah in pristopu petih občin k partnerski pogodbi (v preteklem obdobju so ustanovno pogodbo podpisale le tri občine). Ker je bila LAS že organizirana kot partnerstvo je Skupščina na svoji 7. seji, 19.10.2015 sprejela sklep, o prenehanju veljavnosti obstoječe pogodbe o ustanovitvi z dnem ustanovitve nove Lokalne akcijske skupine, ustanovljene na podlagi Uredbe o izvajanju lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost, v programskem obdobju 2014-2020 (Uradni list RS št.: 42/2015 in 28/16). Predsednika in Upravljalca pa pooblastila, da izpeljeta vse postopke za ponovno oblikovanje LAS Barje z zaledjem. Tako je bil 28.9.2015 na spletni strani objavljen javni poziv za vstop v partnerstvo v Lokalni akcijski skupini Barje z zaledjem (skupaj s pristopno izjavo), ki deluje na območju občin Borovnice, Brezovica, Dobrova-Polhov Gradec, Horjul, Log Dragomer in Vrhnika. Predlog oblikovanja LAS Barje z zaledjem so podprle vse občine na območju LAS Barje z zaledjem.

10.2 Vključevanje lokalnih akterjev v pripravo SLR

S posvetom, petimi delavnicami in pobudami, ki so jih posamezniki naslavljali na LAS, se je v pripravo SLR aktivno vključila širša javnost. Vsebine delavnic so pokrivale naslednja področja: narava, kultura kmetijstvo in podjetništvo, turizem in infrastruktura.

Slika: skupinsko delo na delavnici kultura

Vir: www.lasbarje.si

Potekale so po sistemu tehnike Svetovna kavarna, na podlagi vseh štirih tematskih področij ukrepanja, s predhodno opredelitvijo izzivov, s katerimi se moramo spopasti v tem programskem obdobju in so bili podlaga za oblikovanje razvojnih ciljev strategije. Izzivi, opredeljeni v posamezni skupini so bili razvrščeni v sklope. Na podlagi opredeljenih izzivov je potekala identifikacija idej, predvsem z namenom mreženja, izmenjave pogledov, iskanja skupnih rešitev in prehodom s perspektive »jaz/moj projekt« v povezovanje in iskanje skupnih in s tem močnejših rešitev »mi/naš projekt«. Poseben poudarek je bil na identifikaciji projektnih idej, ki so bile podlaga za finančno razporeditev sredstev.

Posvet Razvoj kolesarstva in kolesarskega turizma na Ljubljanskem barju je opredelil ključne izzive razvoja trajnostne mobilnosti na območju LAS. Podrobnejši pregled dela in zaključkov delavnic in posveta je razviden iz priloge 17.7.

10.3 Postopek priprave SLR

Lokalni akterji so bili v pripravo strategije vključeni v vseh fazah priprave SLR. V pripravo analize stanja, potreb, SWOT analize, določitev glavnih ciljev in tematskih področij ukrepanja iz katerih so izhajajo ukrepi, so bili lokalni akterji vključeni v okviru petih delavnic in enega posveta, kjer so bile z naborom projektnih idej, pripravljene tudi osnove za finančno razporeditev sredstev, ki so jo dokončno opredelili in potrdili člani LAS Barje z zaledjem na svojih sejah. Povabila na delavnice so bila javna in objavljena v lokalnih medijih. Osnutek tako pripravljene strategije je bil posredovan članom v javno obravnavo. SLR je bil sprejeta na skupščini dne 21.1.2016. Tako je bilo zagotovljeno sodelovanje lokalnih akterjev v pripravo SLR.

11 Akcijski načrt, iz katerega izhaja opis prenosa ciljev v ukrepe, odgovornost za izvajanje ukrepov, vključno s časovno opredelitvijo letnih aktivnosti

Na podlagi analize stanja, štirih tematskih področij ukrepanja in horizontalnih ciljev EU izhaja pet razvojnih ciljev, v okviru katerih so oblikovani ukrepi, s katerimi želimo dosegati opredeljene cilje.

Cilji bodo uresničevani z ukrepi, ki so opisani v nadaljevanju. Ukrepi se praviloma ne nanašajo na en sam cilj, pač pa bi izvajanje posameznih ukrepov prispevalo k doseganju več ciljev.

11.1 Prenos ciljev v ukrepe

CILJ 1 Spodbujanje podjetniških idej, ki vključujejo notranje vire za ustvarjanje novih delovnih mest

UKREP 1.1 Spodbujanje in razvoj turistične ponudbe

Opis ukrepa:

Razvoj novih inovativnih turističnih produktov, prireditev in storitev z namenom dviga kvalitete storitev, trženja in mreženja. V ukrep se lahko vključujejo manjše naložbe v turistično infrastrukturo, obnovo objektov kulture dediščine in ureditev območja naravnih vrednot, kadar je to potrebno za izvedbo operacije.

Ker je za učinkovito izvajanje ukrepa sodelovanje in partnerstvo bistvenega pomena, bodo upravičene le operacije, z več kot dvema partnerjema.

Posebna pozornost bo namenjena sodelovanju, vključevanju mladih in drugih ranljivih skupin in inovativnosti posameznih operacij, ki se mora izražati z novo vsebino, drugačno izvedbo ali pa vključuje nove ciljne skupine.

Z ukrepom naslavljamo v analizi stanja in SWOT analizi izraženo slabo povezanost med nosilci turističnih dejavnosti.

Tematska področja, ki jih vključuje ukrep ustvarjanje delovnih mest, razvoj osnovnih storitev varstvo okolja in ohranjanje narave, večja vključenost mladih in drugih ranljivih skupin

Vir financiranja: ESRR in EKSRR. S sredstvi ESRR se lahko sofinancirajo le operacije v medobčinsko središče (Vrhnika), dve funkcionalni urbani območji Dobrova-Polhov Gradec in Horjul in ostala urbana območja (Brezovica, Borovnica, Verd, Jezero, Notranje Gorice, Vnanje Gorice, Dragomer, Log in Rakitna).

Geografsko območje izvajanja ukrepa: podeželje in urbana območja z upoštevanjem določil upravičenih območij posameznega sklada.

UKREP 1.2. Spodbujanje trajnostne pridelave hrane

Opis ukrepa

Ukrep bo spodbujal nove modele trženja lokalno pridelane hrane, vzpostavljanje kratkih dobavnih verig, spodbujanju uporabe lokalne hrane v osnovnih šolah, ureditvi prostorov za trženje in pridelavo hrane, naložbe v sodelavne prostore in druge prostore potrebne za izvedbo operacij, ureditev učnih vrtičkov, izobraževalnih kmetij in prostorov za prikaz in prakticiranje tradicionalnih kmečkih opravil namenjenih izobraževanju in spoznavanju pomena kakovostno pridelane hrane. Do podpore bodo upravičene le operacije v katere bo vključenih več partnerjev. **Tematska področja, ki jih vključuje ukrep:** ustvarjanje delovnih mest, razvoj osnovnih storitev, varstvo okolja in ohranjanje narave, večja vključenost mladih in drugih ranljivih skupin

Vir financiranja: ESRR in EKSRR. S sredstvi ESRR se lahko sofinancirajo le operacije v medobčinsko središče (Vrhnika), dve funkcionalni urbani območji Dobrova-Polhov Gradec in Horjul in ostala urbana območja (Brezovica, Borovnica, Verd, Jezero, Notranje Gorice, Vnanje Gorice, Dragomer, Log in Rakitna).

Geografsko območje izvajanja ukrepa: podeželje in urbana območja z upoštevanjem določil upravičenih območij posameznega sklada.

Z ukrepom naslavljamo v analizi stanja in SWOT analizi izraženo slabo povezanost med nosilci kmetijske dejavnosti.

UKREP 1.3 Aktiviranje notranjih virov

Opis ukrepa

Ukrep bo usmerjen v spodbujanje razvoja podjetništva, ki bo temeljilo na uporabi notranjih virov (človeški, materialni, itd). Podprte bodo podjetniške ideje, ki bodo za doseganje cilja aktivnosti usmerjale v izobraževanje in povezovanje strokovnih inštitucij z gospodarskimi subjekti, nudile podporo pri realizaciji podjetniških pobud in povezovanju v različne oblike partnerstev, tudi s pomočjo manjših naložb v skupne prostore ki jih uporabljajo deležniki sorodnih panog (npr.: sodelavni prostori) in spodbujanju razvoja ustvarjalnih skupnosti. Do podpore bodo upravičene le operacije v katere bo vključenih več partnerjev.

Tematska področja, ki jih vključuje ukrep: ustvarjanje delovnih mest razvoj osnovnih storitev, varstvo okolja in ohranjanje narave in večja vključenost mladih in drugih ranljivih skupin

Vir financiranja: ESRR in EKSRR. S sredstvi ESRR se lahko sofinancirajo le operacije v medobčinsko središče (Vrhnika), dve funkcionalni urbani območji Dobrova-Polhov Gradec in Horjul in ostala urbana območja (Brezovica, Borovnica, Verd, Jezero, Notranje Gorice, Vnanje Gorice, Dragomer, Log in Rakitna).

Geografsko območje izvajanja ukrepa: podeželje in urbana območja z upoštevanjem določil upravičenih območij posameznega sklada.

Iz analize potreb in SWOT analize izhaja, da so na območju LAS premalo izkoriščani notranji viri območja.

CILJ 2 Izboljšanje kakovosti bivanja

UKREP 2.1 Razvoj osnovnih storitev

Opis ukrepa

V okviru ukrepa se bodo izvajala manjša investicijska dela, ureditev in nakup opreme v objekte skupnega pomena, oživiljanje vaških jeder, obnovo in opremo rekreacijskih površin ipd.

Tematska področja, ki jih vključuje ukrep:

Ukrep pokriva tematska področja: ustvarjanje delovnih mest, razvoj osnovnih storitev, varstvo okolja in ohranjanje narave, večja vključenost mladih in drugih ranljivih skupin

Vir financiranja: EKSRR

Geografsko območje izvajanja ukrepa: Celotno območje LAS

Cilj 3 Ohranjanje narave in kulturne krajine

UKREP 3.1 Ohranjanje naravnih virov

Opis ukrepa

Na območju LAS sta dve zavarovani območji narave (Krajinski park Ljubljansko barje in Polhograjski dolomiti) in veliko območje Nature 2000. Zaradi poglobljanja neravnovesja med varstvom narave, kmetijstvom, turizmom in podjetništvom bodo podprte operacije, katerih vsebina bo usmerjena v: izobraževanje in ozaveščanje o pomenu ohranjenega okolja, zagotavljanje interpretacije narave, povezovanje strokovnih inštitucij z gospodarskimi subjekti, ohranjanje habitatov, spodbujanje razvoja okolju prilagojenih kmetijskih praks, ozaveščanje in ukrepanje glede invazivnih tujerodnih rastlinskih in živalskih vrst..

Tematska področja, ki jih vključuje ukrep: ustvarjanje delovnih mest razvoj osnovnih storitev varstvo okolja in ohranjanje narave, večja vključenost mladih in drugih ranljivih skupin

Vir financiranja: ESRR in EKSRRP. S sredstvi ESRR se lahko sofinancirajo le operacije v medobčinsko središče (Vrhnika), dve funkcionalni urbani območji Dobrova-Polhov Gradec in Horjul in ostala urbana območja (Brezovica, Borovnica, Verd, Jezero, Notranje Gorice, Vnanje Gorice, Dragomer, Log in Rakitna).

Geografsko območje izvajanja ukrepa: podeželje in urbana območja z upoštevanjem določil upravičenih območij posameznega sklada.

CILJ 4 Zmanjšanje onesnaženosti okolja in ohranjanje naravnih virov

Ukrep 4.1 Zmanjšanje onesnaženosti okolja

Zaradi poglobljanja neravnovesja med varstvom narave, kmetijstvom, turizmom in podjetništvom, ki je posledica parcialnega načrtovanja in izvajanja aktivnosti v preteklosti, je učinkovito upravljanje naravnih virov in spodbujanje okolju prijaznejše mobilnosti izjemnega pomena na ohranjanje okolja, zmanjševanje onesnaženosti okolja, zniževanje koncentracije toplogrednih plinov in porabe energije.

Ukrep bo usmerjen v izobraževanje in osveščanje lokalnega prebivalstva in obiskovalcev in razvijanju modelov krožnega gospodarstva in okolju prijaznejše (trajnostne) mobilnosti. Podprte bodo operacije, ki razvijajo sisteme zbiranja in ponovne uporabe odpadkov, z namenom zagotavljanja daljšega kroženja izdelkov v rabi in okolju prijaznejšo mobilnost, ki bo povezovala različne oblike prevoza (javna prevozna sredstva, železnica, kolesarstvo, ipd), vključno z manjšimi vlaganji v okoljsko infrastrukturo in obnovo sistemov tematskih, kolesarskih in drugih poti, ki vplivajo na zmanjševanje emisij toplogrednih plinov. Podprte bodo operacije ozaveščanja o onesnaževalih zunanjega zraka (zlasti ko gre za lesno biomaso oz. drva) z vidika ravnanj za njihovo zmanjševanje in zmanjšanje izpostavljenosti nevarnim koncentracijam.

Tematska področja, ki jih vključuje ukrep: ustvarjanje delovnih mest razvoj osnovnih storitev varstvo okolja in ohranjanje narave, večja vključenost mladih in drugih ranljivih skupin

Vir financiranja: ESRR in EKSRRP. S sredstvi ESRR se lahko sofinancirajo le operacije v medobčinsko središče (Vrhnika), dve funkcionalni urbani območji Dobrova-Polhov Gradec in Horjul in ostala urbana območja (Brezovica, Borovnica, Verd, Jezero, Notranje Gorice, Vnanje Gorice, Dragomer, Log in Rakitna).

Geografsko območje izvajanja ukrepa: podeželje in urbana območja z upoštevanjem določil upravičenih območij posameznega sklada.

CILJ 5 Okrepiti socialni kapital območja in socialno integracijo med prebivalci

Ukrep 5.1 Izvajanje aktivnosti za utrjevanje zavesti o lokalni pripadnosti

Potreba po izboljšanju družbene povezanosti in krepitev lokalne identitete, ki izhajata iz analize potreb in SWOT analize sta prepoznani tako na podeželskem območju, kot v urbanih središčih. Podprte bodo operacije, ki bodo spodbujale različne oblike društvenih dejavnosti in druge oblike povezovanja, ki bodo okrepile lokalno identiteto prebivalcev. Podprta bodo izobraževanja, delavnice, prireditve in predstavitve, vključno z manjšimi naložbami namenjenimi ureditvi prostorov.

Tematska področja, ki jih vključuje ukrep: ustvarjanje delovnih mest, razvoj osnovnih storitev varstvo okolja in ohranjanje narave, večja vključenost mladih in drugih ranljivih skupin

Vir financiranja: ESRR in EKSRR. S sredstvi ESRR se lahko sofinancirajo le operacije v medobčinsko središče (Vrhnika), dve funkcionalni urbani območji Dobrova-Polhov Gradec in Horjul in ostala urbana območja (Brezovica, Borovnica, Verd, Jezero, Notranje Gorice, Vnanje Gorice, Dragomer, Log in Rakitna).

Geografsko območje izvajanja ukrepa: podeželje in urbana območja z upoštevanjem določil upravičenih območij posameznega sklada.

Ukrep 5.2 Oblikovanje in aplikacija modelov medgeneracijskega sodelovanja in vključevanja vseh ranljivih skupin in drugih skupin v gospodarske in družbene aktivnosti

Aktivnosti bomo usmerjali v razvoj modelov medgeneracijskega povezovanja in sodelovanja, vključevanja ranljivih skupin in drugih skupin v družbeno življenje lokalne skupnosti in v gospodarske aktivnosti. Podprta bodo izobraževanja, delavnice, prireditve in predstavitve, vključno z manjšimi naložbami namenjenimi ureditvi prostorov.

Tematska področja, ki jih vključuje ukrep: ustvarjanje delovnih mest, razvoj osnovnih storitev varstvo okolja in ohranjanje narave, večja vključenost mladih in drugih ranljivih skupin

Vir financiranja: ESRR in EKSRR. S sredstvi ESRR se lahko sofinancirajo le operacije v medobčinsko središče (Vrhnika), dve funkcionalni urbani območji Dobrova-Polhov Gradec in Horjul in ostala urbana območja (Brezovica, Borovnica, Verd, Jezero, Notranje Gorice, Vnanje Gorice, Dragomer, Log in Rakitna).

Geografsko območje izvajanja ukrepa: celotno območje LAS z upoštevanjem posebnih določil upravičenih območij posameznega sklada.

Tabela 15: Akcijski načrt iz katerega izhaja opis prenosa ciljev v ukrepe, odgovornost za izvajanje ukrepov, vključno s časovno opredelitvijo letnih aktivnosti

Ukrep	Odgovornost za izvajanje	Sklad	Časovna opredelitev izvajanja (2016, 2017, 2018, 2019, 2020)	Načrtovana sredstva (EU + SLO) (v EUR)
Spodbujanje in razvoj turistične ponudbe	Regionalna destinacijska organizacija (Turizem Ljubljana), Zavod Ivana Cankarja Vrhnika, Krajinski park Ljubljansko barje, Polhograjska graščina, občine	EKSRP	2017, 2018, 2019, 2020	24.185,17
		ESRR	2017, 2018, 2019, 2020	135.862,90
		ESPR		
Spodbujanje trajnostne pridelave hrane	Kmetijska svetovalna služba, ZRSVN, občine, Kmetijske zadruge	EKSRP	2017, 2018, 2019, 2020	24.185,35
		ESRR	2017, 2018, 2019, 2020	108.690,31
		ESPR		
Aktiviranje notranjih virov	Območna obrtna zbornica, občine, ZVKDS, ZRSVN	EKSRP		
		ESRR	2017, 2018, 2019, 2020	95.104,21
		ESPR		
Razvoj storitev osnovnih	Občine, ZVKDS	EKSRP	2017, 2018, 2019, 2020	483.703,32
		ESRR		
		ESPR		
Ohranjanje naravnih virov	Kmetijska svetovalna služba, ZVKDS, ZRSVN, občine, Zavod Ivana Cankarja, Polhograjska graščina, DOPPS Tehniški muzej Slovenije, KP Ljubljansko barje	EKSRP	2017, 2018, 2019, 2020	48.370,34
		ESRR	2017, 2018, 2019, 2020	40.758,87
		ESPR		

Zmanjšanje onesnaženosti okolja	Kmetijska svetovalna služba, , ZRSVN, občine, KP Ljubljansko Barje, RCERO Ljubljana, Komunalno podjetje Vrhnika	EKSRP	2017, 2018, 2019, 2020	48.370,34
		ESRR	2017, 2018, 2019, 2020	95.104,03
		ESPR		

11.2 Dejavnosti sodelovanja LAS

LAS Barje z zaledjem bo v okviru ESRR sklada izvajala operacije sodelovanja LAS, in sicer tako na območju Slovenije kot na območjih različnih držav članic EU. Na območju Slovenije bomo izvajali operacije na področju rokodelstva in tradicionalnih znanj, ekološkega kmetijstva in lokalne prehranske samooskrbe, trajnostnega turizma, ohranjanja naravne in kulturne dediščine, varovanja naravnih virov, gozdarstva in lesarstva, ki je hkrati lahko tudi razvojna priložnost za podeželje. Njihove rezultate in učinke razvitih znotraj ukrepov SLR pa bomo razširili na ostale LAS.

Pri projektih sodelovanja s tujimi LAS-i se bomo osredotočili predvsem na socialno podjetništvo. V času ekonomske krize namreč iščemo nove priložnosti in ideje, ki bi pripomogle k ustvarjanju novih delovnih mest in ponovnem zagonu gospodarstva. Pomembno vlogo pri tem ima tudi uvajanje in razvoj socialnega podjetništva. Socialno podjetništvo v Sloveniji sicer pridobiva hiter zagon, vendar pa smo v primerjavi z EU, kjer po nekaterih podatkih v starih članicah ta sektor zaposluje 9 milijonov ljudi, kar predstavlja 10 % zaposlenih in ustvarja približno 10 % BDP-ja, kljub temu na začetku. Prav slednje je razlog, da nas zanimajo izkušnje iz tujine. S projekti sodelovanja bomo z usposabljanji pridobivali znanje in izkušnje za svetovanje, si ogledali dobre prakse in jih poskušali prenesti v naše okolje. Z vzpostavitvijo skupnih metod dela bomo prispevali k razvoju celotnega območja sodelujočih LAS.

12 Opis sistema spremljanja in vrednotenja SLR

V programskem obdobju 2014-2020 bo vrednotenje potekalo na dveh ravneh:

- na ravni posameznega programa (izvaja zadevni organ upravljanja),
- na ravni SLR, ki ga bo izvajal LAS.

12.1 Teme in aktivnosti vrednotenja

V načrtu vrednotenja SLR bodo vključene teme, ki jih bomo spremljali in analizirali razvojne cilje in kazalnike, katerih doseganje je ključnega pomena za doseganje ciljev tematskih področij ukrepanja. Spremljali bomo delovanje upravljavskih struktur in delovanje partnerstev posameznih operacij.

Analiza ciljev

Pri opredelitvi razvojnih ciljev strategije smo izhajali iz analize stanja, analize potreb in SWOT analize, na podlagi katerih so opredeljene glavne potrebe območja. Razvojni cilji imajo določene kazalnike rezultatov, ki bodo podali natančno oceno realizacije cilja v letu 2023. Z ukrepi, ki izhajajo neposredno iz razvojnih ciljev in preko njih iz analize potreb so opredeljeni kazalniki učinka, katerih doseganje na letni ravni, vodi do doseganje razvojnega cilja v letu 2023.

Tabela 16: Cilji in kazalniki ciljev

Cilj	Kazalnik rezultata (31.12.2023)
Spodbujanje podjetniških idej, ki vključujejo notranje vire za ustvarjanje novih delovnih mest	Število delujočih modelov sodelovanja in povezovanja
Spodbujanje podjetniških idej, ki vključujejo notranje vire za ustvarjanje novih delovnih mest	Število novih dopolnilnih dejavnosti na kmetiji, osebnega dopolnilnega dela ali druge sorodne oblike
Izboljšanje kakovosti bivanja	Število obnovljenih objektov z novo vsebino
Izboljšanje kakovosti bivanja	Število urejenih zunanjih površin
Ohranjanje narave in kulturne krajine	Število ohranjenih naravnih virov
Ohranjanje narave in kulturne krajine	Število kmetij z vključenimi novimi prilagojenimi kmetijskimi praksami
Zmanjšanje onesnaženosti okolja in ohranjanje naravnih virov	Število izvedenih modelov, ki zmanjšujejo onesnaženosti okolja in naravnih virov
Okrepiti socialni kapital območja in socialno integracijo med prebivalci	Število na novo vključenih oseb različnih ranljivih skupin

Doseganje kazalnikov ciljev bo vrednoteno ob zaključku programskega obdobja. Zato bo na letni oz. dvoletni ravni vrednoteno doseganje kazalnikov posameznih ukrepov.

Analiza ukrepov in kazalnikov učinka

Kazalniki na nivoju ukrepov se spremljajo na letni ravni in so pokazatelj doseganja razvojnega cilja.

Tabela 17: Ukrepi in kazalniki ukrepov

Aktivnost/Ukrep	Kazalnik učinka	Kazalnik rezultata
Spodbujanje in razvoj turistične ponudbe	Število novih turističnih produktov na trgu	Število delujočih modelov sodelovanja in povezovanja
Spodbujanje trajnostne pridelave hrane	Število novih dejavnosti v kmetijstvu	Število delujočih modelov sodelovanja in povezovanja
Aktiviranje tradicionalnih virov	Število zasnovanih podjetniških idej	Število delujočih modelov sodelovanja in povezovanja

Tabela 18: Ukrepi in kazalniki ukrepov

Aktivnost	Kazalnik učinka	Kazalnik rezultata
Razvoj osnovnih storitev	Število operacij ki vključujejo obnovo objektov z novo vsebino	Število obnovljenih objektov z novo vsebino
	Število operacij, ki vključujejo urejene zunanji površini	Število urejenih zunanji površin

Tabela 19: Ukrepi in kazalniki ukrepov

Aktivnost	Kazalnik učinka	Kazalnik rezultata
Ohranjanje naravnih virov	Število operacij, ki varujejo posamezne habitate	Število ohranjenih naravnih virov
	Število operacij, ki uvajajo nove prilagojene kmetijske prakse	Število kmetij z vključenimi novimi prilagojenimi kmetijskimi praksami
Zmanjšanje onesnaženosti okolja	Število operacij, ki zmanjšujejo onesnaženosti okolja in naravnih virov	Število izvedenih modelov, ki zmanjšujejo onesnaženosti okolja in naravnih virov

Tabela 20: Ukrepi in kazalniki ukrepov

Aktivnost	Kazalnik učinka	Kazalnik rezultata
Izvajanje aktivnosti za utrjevanje zavesti o lokalni pripadnosti	Število vključenih društev in drugih skupin	Število na novo vključenih oseb različnih ranljivih skupin
	Število operacij, ki vključujejo prebivalce urbanih območij	Število na novo vključenih oseb različnih ranljivih skupin
Oblikovanje in aplikacija modelov medgeneracijskega sodelovanja in vključevanja vseh ranljivih skupin in drugih skupin v gospodarske in družbene aktivnosti	Število vzpostavljenih modelov sodelovanja in vključevanja v družbene aktivnosti	Število na novo vključenih oseb vseh ranljivih skupin
	Število vzpostavljenih modelov sodelovanja in vključevanja v gospodarske aktivnosti	Število na novo vključenih oseb vseh ranljivih skupin

Z doseganjem kazalnikov posameznega ukrepa vrednotimo in spremljamo uresničevanje končnega cilja. Doseganje kazalnikov posameznega ukrepa bo na letni ravni. Kazalniki prispevajo k učinkom posameznega ukrepa.

Delovanje postavljenih upravljavskih struktur

Delovanje upravljavskih struktur bo spremljano na podlagi realiziranih sklepov posameznih organov, aktivnosti pri oblikovanju in realizaciji operacij, ki jih izvaja LAS.

Spremljanje izvajanja in učinkovitosti operacij

V spremljanje izvajanja in učinkovitosti operacij s katero je povezano tudi »preživetje« posamezne operacije

- časovno spremljanje operacij od oddaje vloge od odobritve operacij s strani organa upravljanja,
- primerjava med finančno konstrukcijo operacije ob oddaji vloge in odobritvi s strani organa upravljanja,
- časovno spremljanje izplačil operacij od oddaje zahtevka do izplačila,
- primerjavo med finančno konstrukcijo operacije ob oddaji zahtevka in višino dejanskega izplačila.

12.2 Sistem zagotavljanja podatkov

Sistem zagotavljanja podatkov s katerimi bomo redno spremljali vrednosti kazalnikov učinka in rezultata bo vključeval več različnih virov, in sicer:

- Glavni (primarni) vir - rezultati izvedenih projektov, informacije iz prijavnic operacij, poročila oz. zahtevki o izvedenih operacijah, doseženih rezultatih znotraj posameznih operacij in poročila namenjena sledenju trajnosti izvedenih operacij.
- Ostali (sekundarni) viri, ki omogočajo spremljanje SLR na območju LAS:

- SURS – podatki o stanju na območju LAS, ki so dostopni na ravni naselij in občin
- AJPES – letna poročila o poslovanju gospodarskih subjektov, podatki o gospodarskih subjektih, nosilcih registriranih dopolnilnih dejavnostih, zadrug, idr.
- Območna obrtno-podjetniška zbornica: podatki o stanju obrtništva in podjetništva na območju LAS,
- RRA LUR podatki na področju domače in umetnostne obrti, skupnih blagovnih znamk, podjetništva ipd.
- Občine: podatki na področju okolja
- Drugi viri: izvedene študije na lokalni, regionalni ali nacionalni ravni, druga poročila javnih institucij s področij, ki zadevajo območje LAS

Po potrebi bomo podatke zagotavljali na podlagi lastnih vprašalnikov, analiz ali drugih oblik (fokusnih skupin, delavnic z upravičenci)

12.3 *Terminski načrt vrednotenja*

Terminski načrt spremljanja in vrednotenja je časovno prilagojen obveznostim poročanja organu upravljanja, ki zahteva, da se poročilo posreduje vsako leto do 31. marca za obdobje do 31. decembra preteklega leta. Poročanje bo vključevalo standardno poročanje o spremljanju in razširjeno poročanje z vsebinami vrednotenja v letih 2019 in 2024.

Tabela 21: Terminski načrt poročanja

Leto	Vrsta poročanja	Obdobje poročanja	Rok oddaje poročila	OPOMBE
2017	Letno poročilo	do 31.12.2016	31.3.2017	
2018	Letno poročilo	do 31.12.2017	31.3.2018	
2019	Letno poročilo in vrednotenje	do 31.12.2018	31.3.2019	do 30.6. 2019 obvestilo o doseganju mejnikov.
2020	Letno poročilo	do 31.12.2019	31.3.2020	
2021	Letno poročilo in vrednotenje	do 31.12.2020	31.3.2021	
2022	Letno poročilo	do 31.12.2021	31.3.2022	
2023	Letno poročilo	do 31.12.2022	31.3.2023	
2024	Letno poročilo in vrednotenje	do 31.12.2023	31.3.2024	

Letna poročila o spremljanju doseganja kazalnikov in s tem uresničevanju ciljev SLR se bodo obravnavala na organih LAS. Na koncu programskega obdobja (po potrebi pa tudi v vmesnem obdobju), bo LAS pripravil poročilo o napredku lokalnega območja, doseženega na podlagi opredeljenih ciljev in izvajanja SLR.

12.4 *Uporabljeni viri podatkov*

Spremljanje in vrednotenje SLR bo opravljal vodilni partner. Za posamezne vsebine in področja bo LAS vključil svoje člane in po potrebi zunanje strokovnjake, pri čemer bo sledil načelu nepristranskosti in ekonomičnosti. Zunanji strokovnjaki bodo vključeni v primeru ugotovljenih

večjih odstopanj v doseganju ciljev strategije. V procesih spremljanja in vrednotenja bodo sodelovali tudi upravičenci, ki zagotavljajo informacije o podprtih operacijah. Potrebni finančni viri za izvajanje aktivnosti spremljanja in vrednotenja se bodo zagotavljali iz sredstev, ki so predvidena za podukrep Podpora za tekoče stroške in animacijo, kot jih predvideva 41. člen Uredbe CLLD.

12.5 Način obveščanja javnosti o rezultatih vrednotenj

Z rezultati vrednotenja bo LAS redno obveščal ožjo in širšo javnost.

Tabela 22: Načini obveščanja javnosti

Načini obveščanja javnosti	Dosežene ciljne skupine
Pisna gradiva o rezultatih vrednotenja v elektronski obliki (poročila, predlogi ukrepov...)	- organi LAS (Skupščina, Nadzorni odbor, Upravni odbor) - organi upravljanja
Spletna stran LAS (redna objava vseh aktivnosti in informacij o dogajanju v LAS)	širša zainteresirana javnost
Predstavitve, informiranje in animacija	- potencialni upravičenci operacij - lokalno prebivalstvo
Promocijski prispevki v (lokalnih, regionalnih in nacionalnih) tiskanih in elektronskih medijih	širša javnost
Preko e-novic (Mreže za podeželje; Društvo za razvoj slovenskega podeželja)	širša zainteresirana javnost

12.6 Mehanizmi za spremljanje uporabe rezultatov vrednotenja

V skladu s pripravljenim načrtom spremljanja in vrednotenja bo vodilni partner oz. izvajalec vrednotenja pripravil poročilo o izvedenem vrednotenju, ki bo vsebovalo podatke o ciljih, uporabljenih metodah, vključenih udeležencih ter rezultatih vrednotenja s predlogom ukrepov za izboljšanje stanja.

Poročila o izvedenih vrednotenjih obravnava Upravni odbor LAS, ki sprejme oz. dopolni predlog ukrepov za izboljšanje stanja na področju vrednotenja. Vodilni partner bo zagotavljal informacije Upravnemu odboru. LAS bo poročal organom upravljanja glede izvajanja dogovorjenih ukrepov.

Uporaba rezultatov vrednotenja bo t.i. kontrola uravnoteženega izvajanja ukrepov SLR iz katere bo razvidno v katere ukrepe je potrebno usmerjati več pozornosti, da bodo rezultati doprinesli k napredku celostne SLR.

13 Opis postopka določitve vodilnega partnerja LAS in opis kadrovskih kapacitet, finančni viri, izkušnje in znanje

13.1 Opis postopka določitve vodilnega partnerja LAS

Lokalno partnerstvo LAS Barje z zaledjem, se je, v skladu z 11. členom uredbe CLLD, odločilo, da izmed članov LAS, izbere vodilnega partnerja, kar je tudi predvideno v 16. členu Partnerske pogodbe o ustanovitvi lokalno zasebnega partnerstva LAS Barje z zaledjem. Postopki za izbor Vodilnega partnerja so bili izvedeni v okviru 2. točke dnevnega reda 1. seje Upravnega odbora LAS Barje z zaledjem, ki je potekala dne, 21.1.2016, ter 2. točke 1. redne seje skupščine LAS Barje z zaledjem, ki je potekala dne, 21.1.2016. Na osnovi Javnega poziva, za vzpostavitev partnerstva in članstva v Lokalni akcijski skupini Barje z zaledjem 2014 -2020, objavljenega septembra 2015, je svojo pripravljenost za vključitev v članstvo LAS izrazilo 31 predstavnikov iz javnega, gospodarskega sektorja ter organizacij civilne družbe.

Vsem potencialnim članom LAS, ki so svoj interes za sodelovanje v LAS izkazali s podpisom pristopne izjave, je bilo dne 14. 1. in 18.1.2016, poslano sporočilo z napovedjo datuma Ustanovne skupščine. V okviru 5. točke dnevnega reda Ustanovne skupščine, je bila članom predstavljena Partnerska pogodba o ustanovitvi lokalno zasebnega partnerstva LAS Barje z zaledjem ter 16. člen pogodbe, v katerem je predlagan način izbora vodilnega partnerja s partnersko institucijo. V skladu s določili Partnerske pogodbe o ustanovitvi lokalno zasebnega partnerstva LAS Barje z zaledjem je Upravni odbor LAS Barje z zaledjem na svoji 1. seji 21.1.2016 v okviru 2. točke dnevnega reda opravil izbor Vodilnega partnerja. Predsednik LAS je predstavil zahteve, ki jih mora izpolnjevati vodilni partner. Navzoči so bili pozvani, da oddajo predloge, koga izmed članov LAS, ki je kadrovsko, finančno in upravo dovolj sposoben voditi LAS, predlagajo za vodilnega partnerja ter koga za partnersko institucijo. Podan je bil en predlog in sicer, da naloge vodilnega partnerja s partnersko institucijo, tako kot v prejšnjem programskem obdobju izvaja Zavod CERPOK. Ker ni bilo nobenega drugega predloga kandidata, je predsednik k glasovanju pozval vse člane upravnega odbora in jih prosil, da se z dvigom rok opredelijo glede izbire Zavoda CERPOK za Vodilnega partnerja LAS. Člani UO so soglasno potrdili predlagan izbor vodilnega partnerja, s čemer ga je lahko UO predlagal v potrditev Skupščini LAS Barje z zaledjem.

Skupščina LAS Barje z zaledjem je na svoji 1. redni skupščini 21.1.2016 na predlog upravnega odbora obravnavala izbor Vodilnega partnerja. Prisotni so soglasno izglasovali in sprejeli sklep, da se za Vodilnega partnerja za programsko obdobje 2014 – 2020 potrdi Zavod CERPOK.

13.2 Opis kadrovskih kapacitet, izkušenj in znanj ter finančnega stanja vodilnega partnerja

Center za razvoj podeželja in kmetijstva Preserje (CERPOK) je zasebni zavod, ki že od svoje ustanovitve leta 1998 uspešno deluje na področju razvoja podeželja in kmetijstva. CERPOK so ustanovili štirje partnerji (prof. dr. Matija Kovačič, prof. dr. Andrej Udovč, dr. Anton Perpar in mag. Robert Fabijan), vsi priznani mednarodni strokovnjaki s področja ekonomike kmetijstva in razvoja podeželja z namenom uresničevanja poslanstva zavoda, tj. prepoznavati razvojne potencialne slovenskega podeželja ter načrtovati in soustvarjati njegov trajnostni razvoj. Svoje poslanstvo zavod od ustanovitve dalje uspešno izvaja zahvaljujoč visoki usposobljenosti svojih ustanoviteljev na področju agrarne ekonomike, managementa, financ, računalništva in predvsem razvoja podeželja, saj je prof. dr. Kovačič dejansko začetnik strokovnega izvajanja razvoja podeželja v Sloveniji. Projekti so temeljna metoda delovanja CERPOK-a, ki projekte snuje, pridobiva in vodi, zato ima ustrezne izkušnje z izvajanjem vseh aktivnosti pri različnih tipih nacionalnih in mednarodnih projektov. CERPOK je s prepoznavanjem potreb in priložnosti območja LAS ter z zagotavljanjem finančnih in človeških virov tudi koordiniral celoten proces priprave in izvedbe razvojnih projektov v preteklem programskem obdobju, kakor tudi pripravo nove SLR. V procesu

spodbujanja ter povezovanja zainteresiranih deležnikov uspešno oblikuje strateška partnerstva, katerih delovanje temelji na merljivih ciljih in skrbnem vrednotenju doseženih rezultatov.

CERPOK nima redno zaposlenih, zato za izvajanje projektov sklepa ustrezne pogodbe z izbranimi strokovnjaki, kar mu omogoča, da za vsak projekt sestavi optimalen interdisciplinaren team potrebnih sodelavcev. Za potrebe vodenja LAS načrtuje CERPOK skleniti ustrezne pogodbe o zaposlitvi, podjemne pogodbe in pogodbe o sodelovanju s strokovnjaki s področij razvoja podeželja, agrarne ekonomike, podjetništva in upravljanja s projekti, računovodskih storitev in informatike v naslednjih okvirnih obsegi sodelovanja:

Tabela 26: Kadrovske kapacitete

Področje delovanja	Okvirni PDM
Izvajanje Strategije lokalnega razvoja LAS	1,0
Administrativna podpora delovanju LAS in Vodilnega partnerja	0,2
Upravno pravna podpora	0,3
Animacija prijaviteljev pri izvedbi operacij	0,3
Vodenje računovodstva	0,2
Informacijska podpora in upravljanje spletnih strani	0,2

Ravno omenjena fleksibilnost, je tudi zagotovilo, da bo lahko CERPOK v vsakem trenutku ustrezno kombiniral znanje, izkušnje in potreben obseg dela za izvedbo vseh nalog Vodilnega partnerja. Zaradi razpršenosti zadolžitev in pristojnosti, tudi eventualne nezmožnosti za opravljanje zastavljenih nalog posameznika (npr. bolezni) ne more ogroziti izvedbo vseh nalog Vodilnega partnerja.

Fleksibilnost in poznavanje tematike razvoja podeželja je bilo glavno vodilo, da je Razvojni svet LAS Barje z zaledjem za upravljavca LAS že v programskem obdobju 2007-2013 izbral zavod CERPOK. Pridobljene izkušnje z vodenjem LAS v preteklem programskem obdobju in visoko strokovno usposobljen kader bo zagotovilo za operativno delovanje in opravljanje nalog Vodilnega partnerja LAS, saj bo ustrezna ekipa strokovnjakov, s katerimi so za namene izvajanja nalog upravljavca LAS v obdobju 2007-2013 že tudi sklenjene ustrezne pogodbe, zagotavljala vsa potrebna znanja iz najrazličnejših področij potrebna za kvalitetno opravljanje dela in nalog vodilnega partnerja.

CERPOK se financira izključno preko pridobljenih projektov s strani zasebnih in javnih naročnikov. Finančno stanje zavoda je stabilno in v vsem svojem obdobju poslovanja še nikoli ni izkazoval likvidnostnih težav. Ker zavod posluje s pozitivnim denarnim tokom tudi v primerih minimalnih bilančnih presežkov odhodkov nad prihodki, ni zadolžen. Svoje obveznosti poravnava tekoče, zapadlih in neplačanih obveznosti nima. Povzetek posameznih postavk iz Bilance stanja v letih od 2012 do 2014 in Izkaza prihodkov in odhodkov v letih od 2013 do 2015 je razviden iz spodnjih tabel. Za vodenje finančnega knjigovodstva ima zavod sklenjeno pogodbo z računovodskim servisom Apollo plus d.o.o.

CERPOK se zavezuje, da bo spoštoval odločitve organov LAS in njihove interne in splošne akte ter zagotavljal vpogled v poslovanje LAS, s čimer se bo zagotovil nadzor nad zakonito porabo javnih sredstev ter preprečeval konflikt interesov. Iz zgoraj navedenega izhaja, da je CERPOK, kadrovske, finančne in upravne sposobnosti voditi LAS tudi v obdobju 2014 – 2020. Ima izkušnje z upravljanjem razvojnih programov in javnih sredstev in izpolnjuje druge zahtevane pogoje.

Tabela 27: Bilanca stanja na dan 31.12. v letih od 2012 do 2014 (Letna poročila CERPOK za leta od 2012 do 2014)

	2012	2013	2014
--	------	------	------

Sredstva	33.439,00	58.087,00	17.865,00
Dolgoročna sredstva in sredstva v upravljanju	570,00	300,00	231,00
Kratkoročna sredstva (razen zalog) in AČR)	32.869,00	57.787,00	17.634,00
Zaloge	0,00	0,00	0,00
Obveznosti do virov sredstev	33.439,00	58.087,00	17.865,00
Kratkoročne obveznosti in PČR	28.770,00	37.008,00	401,00
Lastni viri in dolgoročne obveznosti	4.669,00	21.079,00	17.464,00

Tabela 28: Izkaz prihodkov in odhodkov v letih od 2013 do 2015 (Letna poročila CERPOK za leta od 2013 do 2015)

	2013	2014	2015
Prihodki od poslovanja	49.157,00	26.969,00	38.425,31
Finančni prihodki	3,00	2,00	2,19
Drugi prihodki	2,00	1,00	1,18
Celotni prihodki	49.162,00	26.972,00	38.428,68
Stroški blaga, materiala in storitev	32.181,00	30.424,00	27.330,96
Stroški dela	0,00	0,00	185,77
Amortizacija	466,00	155,00	107,09
Drugi stroški	3,00	7,00	1,47
Finančni odhodki	0,00	0,00	1,53
Drugi odhodki	0,00	1,00	6,75
Celotni odhodki	32.650,00	30.587,00	27.633,57
Presežek prihodkov	16.512,00	-3.615,00	10.795,11

Naloge vodilnega partnerja so:

1. Vodilni partner zastopa LAS v upravnih in finančnih zadevah ter opravlja sledeče naloge v zvezi z delovanjem LAS:
 - organizira delovanje LAS, skrbi za dokumentacijo in arhiv LAS,
 - nudi organom LAS prostorsko, logistično, administrativno, strokovno in tehnično podporo, ki jo ti potrebujejo za svoje delovanje,
 - na svojem poslovnem naslovu gostuje poslovni naslov LAS, tako da zagotavlja naslov za sprejem pošte za LAS in tudi sprejema pošto za LAS,
 - informira člane LAS o svojem delu,
 - pripravi letno poročilo o delu in finančno poročilo LAS in ju posreduje Upravnemu odboru LAS v sprejem,
 - pripravi letni načrt aktivnosti LAS in ga posreduje Upravnemu odboru LAS v sprejem,
 - sodeluje pri pripravi in izvedbi prijave na razpis za izbor in potrditev Lokalnih akcijskih skupin,
 - zagotavlja in ažurno upravlja spletno stran LAS, na kateri objavlja splošne akte in dokumente LAS, javne pozive LAS, rezultate javnih pozivov z informacijami o sofinanciranih projektih in druge informacije, namenjene večji informiranosti subjektov, ki so bili izbrani na javnih pozivih LAS in
 - zagotavlja javnosti delovanja LAS in opravlja dejavnosti stikov z javnostjo.
2. Vodilni partner opravlja sledeče naloge v zvezi s Strategijo lokalnega razvoja:
 - sodeluje pri pripravi Strategije lokalnega razvoja in jo promovira,
 - pripravlja in distribuira promocijsko gradivo, s katerim predstavlja Strategijo lokalnega razvoja,
 - izvaja informiranje, animacijo in motivacijo prebivalcev ter drugih subjektov iz območja LAS, jih spodbuja k sodelovanju na javnih pozivih LAS in k drugim oblikam sodelovanja pri izvajanju Strategije lokalnega razvoja,
 - zagotavlja informacije vsem zainteresiranim na območju LAS o delovanju LAS in o Strategiji lokalnega razvoja,

- zagotavlja vse potrebne informacije, potrebne za omogočanje spremljanja in vrednotenja Strategije lokalnega razvoja,
 - predlaga Upravnemu odboru LAS spremembo Strategije lokalnega razvoja, če oceni, da je to potrebno,
 - do 31. marca za preteklo leto pripravi letno poročilo o izvajanju Strategije lokalnega razvoja, kjer navede tudi podatke o doseganju ciljev strategije in o izpolnjevanju obveznosti za preteklo leto, in ga posreduje pristojnemu skladu oziroma organu in
 - pripravlja letne načrte aktivnosti za potrebe pridobivanja sredstev za delovanje LAS in za animacijo in jih pravočasno posreduje pristojnemu organu oziroma skladu.
3. Vodilni partner opravlja sledeče naloge v zvezi z javnimi pozivi LAS:
- upošteva splošne akte LAS in druge predpise pripravi javne pozive LAS in razpisno dokumentacijo,
 - objavlja javne pozive LAS in razpisno dokumentacijo na spletni strani LAS ter obvestilo o tem po potrebi tudi v medijih,
 - skrbi za izvedbo javnih pozivov LAS, za izdelavo s tem povezane dokumentacije in za nemoteno delovanje Ocenjevalne komisije in
 - na javnih pozivih izbrane projekte posreduje v potrditev pristojnemu organu oziroma skladu.
4. Vodilni partner opravlja sledeče naloge v zvezi z izvajanjem projektov na območju LAS:
- skrbi za krepitev subjektov na območju LAS za razvoj in izvajanje projektov, vključno s spodbujanjem zmogljivosti njihovega upravljanja projektov, tako da jim nudi strokovno svetovanje in podporo pri pripravi, upravljanju in vodenju projektov,
 - zbira projektne ideje, ki jih predlagajo člani LAS in drugi subjekti iz območja LAS, ter jih pomaga razvijati,
 - pripravlja in vodi projekte LAS povezane s sodelovanjem LAS z drugimi Lokalnimi akcijskimi skupinami,
 - spremlja izvajanje projektov, ki so bili izbrani na javnih pozivih LAS, kar zajema tudi spremljanje mejnikov in ciljev projektov, izvajanje nadzora nad njihovo izvedbo in financiranjem,
 - informira izvajalce projektov o njihovih pravicah in obveznostih, vključno z obveznostmi po zadnjem izplačilu sredstev,
 - izvaja nadzor nad izvajanjem projektov pred in po izplačilu sredstev,
 - zagotavlja varen elektronski predal za prejem elektronske pošte za LAS in kvalificirano elektronsko potrdilo za oddajo vlog in zahtevkov,
 - uredi dostop do informacijskih sistemov ustreznih skladov pred vlaganjem vlog in zahtevkov za izplačilo,
 - zagotavlja posredovanje vlog in zahtevkov za izplačilo v skladu s pravili ustreznega sklada in
 - pred posredovanjem zahtevkov ustreznemu skladu za povračilo stroškov preveri, če so upoštevana pravila označevanje, upravičenost stroškov in skladnost s Strategijo lokalnega razvoja ter operativnimi programi.
5. Vodilni partner opravlja tudi sledeče druge naloge:
- sodeluje z drugimi Lokalnimi akcijskimi skupinami,
 - sodeluje z državnimi organi, revizijskimi in nadzornimi organi,
 - pripravi seznam nalog iz točke 2.9.,
 - opravlja druge naloge, določene v splošnih aktih LAS ali s sklepi organov LAS, ki so povezane z izvajanjem nalog po tej pogodbi ali z doseganjem namena LAS in
 - opravlja druge naloge, ki se lahko naknadno določijo z dodatkom k tej pogodbi, ki postane njen sestavni del.

14. Opis nalog, odgovornosti in postopkov sprejemanja odločitev organov LAS

Poleg nalog odgovornosti in postopkov sprejemanja odločitev organov, LAS upravlja še naslednje naloge:

1. vsako leto do 31. decembra na naslov Koordinacijskega odbora CLLD posredovati letni načrt aktivnosti za podukrep »Podpora za tekoče stroške in stroške animacije«.
2. Pripravi dokumente za delovanje LAS, v katerih določa člane posameznega organa LAS in jih javno objavi na spletni strani LAS
3. zagotovitev skladnosti s strategijo lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost, pri izbiri operacij z njihovo prednostno razvrstitvijo teh operacij glede na njihov prispevek k doseganju ciljev in ciljnih vrednosti te strategije
4. izbira operacij in določitev zneska podpore ali, če je ustrezno, predložitev predlogov pristojnemu za končno potrditev upravičenosti pred odobritvijo organu,

14.1 Skupščina LAS

Skupščina je najvišji organ LAS. Sestavljajo jo vsi člani. Skupščino skliče Upravni odbor glede na potrebe (najmanj enkrat letno) in na zahtevo ene tretjine članov, vodilnega partnerja ali nadzornega odbora, v 30 ih dneh od prejema zahteve. V kolikor Upravni odbor Skupščine ne skliče, jo lahko skličeta vodilni partner ali nadzorni odbor. Vabilo z dnevnim redom in gradivom, se pošlje članom LAS najmanj 7 dni pred načrtovano sejo z elektronsko pošto. V kolikor gradiva ali del gradiva iz objektivnih okoliščin ni mogoče pripraviti prej, se ga lahko predstavi na skupščini. Kadar je potrebno hitro ukrepanje se lahko vabilo na skupščino pošlje tri dni pred načrtovano sejo. Skupščino vodi predsednik in je sklepčna če je na seji prisotna več kot polovica članov. Če ob uri sklica skupščine ni prisotnih vsaj polovica članov, se seja odloži za 30 minut, po poteku katerih Skupščina lahko odloča če je prisotna ena tretjina članov. Pri glasovanju na skupščini bomo zagotavljali, da v programskem obdobju, na ravni odločanja niti javni niti katerakoli posamezna interesna skupina nima več kot 49% glasovalnih pravic, s sorazmernim znižanjem glasovalnih pravic članov interesne skupine, katerih udeležba bo presegla 49% glasovalnih pravic po modelu, da ima vsaka interesna skupina, ne glede na število članov 1/3 glasovalnih pravic. Glede na število prisotnih članov, se za posamezno skupino izračuna vrednost glasu posameznega prisotnega člana. V primeru soglasnih sprejemov odločitev članov, je znižanje glasovalnih pravic brezpredmetno, ker ne spreminja izida glasovanja.

Naloge in pristojnosti Skupščine

- na predlog Upravnega odbora potrdi letno poročilo o delu in finančno poročilo LAS,
- na predlog Upravnega odbora potrdi letni načrt aktivnosti,
- sprejema splošne akte LAS, če za to ni pristojen drug organ,
- sodeluje pri pripravi Strategije lokalnega razvoja in jo potrdi na predlog Upravnega odbora,
- na predlog Upravnega odbora potrdi spremembe Strategije lokalnega razvoja,
- izmed članov LAS izvoli Predsednika, Podpredsednika ter člane Upravnega odbora in Nadzornega odbora,
- razreši Predsednika, Podpredsednika, člane Upravnega odbora in Nadzornega odbora, če ti delujejo v nasprotju s to pogodbo, splošnimi akti LAS, sklepi organov LAS ali v nasprotju z nameni in interesi LAS,
- razreši člana Upravnega odbora, če se ta v obdobju enega leta ne udeleži več kot polovice sej Upravnega odbora,
- dokončno odloča o izključitvi člana iz LAS,
- na predlog Upravnega odbora potrdi vodilnega partnerja,
- daje Upravnemu odboru in Predsedniku navodila za delo,
- dokončno odloča o pritožbah zoper sklepe drugih organov, ki jih prizadeti lahko vložijo v 15 dneh od kar je izvedel ali bi lahko izvedel za sklep organa,
- odloča o drugih zadevah, določenih s to pogodbo, drugimi splošnimi akti LAS ali predpisi, in o najpomembnejših zadevah za LAS.

Poleg navedenih nalog in pristojnosti Skupščina potrjuje projekte, ki jih bo izvajal LAS, na podlagi predloga Upravnega odbora z upoštevanje 3b točke 34 člena uredbe 1303/2013/EU, ki narekuje da pri izbiri operacij 50% glasov prispevajo partnerji, ki niso javni organi.

14.2 Organ upravljanja LAS

Organ odločanja, upravljanja in najvišji izvršilni organ LAS je upravni odbor. Sestavljajo ga

- štirje predstavniki javnega sektorja,
- dva predstavnika gospodarskega sektorja,
- trije predstavniki zasebnega sektorja.

Upravni odbor vodi in skliče predsednik glede na potrebe LAS ali na pisno zahtevo ene tretjine članov upravnega odbora ali vodilnega partnerja v 15 dneh od prejema zahteve. Če predsednik na podlagi zahteve ne skliče upravnega odbora, lahko upravni odbor skličejo člani upravnega odbora ali vodilni partner, ki so sklic zahtevali. Tako sklican Upravni odbor lahko odloča samo o zadevah, za katere je sklican. Pisna zahteva za sklic mora vsebovati vzroke za sklic in predlog sklepov. Vabilo, z dnevnim redom in gradivom, na sejo Upravnega odbora se pošlje članom upravnega odbora najmanj sedem dni pred sejo na elektronski naslov. V kolikor gradiva ali del gradiva iz objektivnih okoliščin ni mogoče pripraviti prej, se ga lahko predstavi na skupščini. Kadar je potrebno hitro ukrepanje se lahko vabilo na sejo pošlje tri dni pred načrtovano sejo. Tako sklicana seja Upravnega odbora lahko odloča samo o zadevah, za katere je bila sklicana. Upravni odbor lahko za izvedbo svojih nalog oblikuje delovne skupine kot načine dela. Za svoje delo je Upravni odbor odgovoren Skupščini.

Naloge in pristojnosti upravnega odbora

- skrbi za učinkovito delovanje LAS, njeno plačilno sposobnost in usklajenost postopkov LAS z veljavno zakonodajo, kar zajema tudi ugotavljanje in preprečevanje tveganj, ki ogrožajo delovanje LAS,
- daje Predsedniku navodila za delovanje,
- sklicuje Skupščino in skrbi za izvajanje njenih sklepov,
- se glede svojih odločitev posvetuje z zainteresiranimi člani LAS,
- sprejme predlog Strategije lokalnega razvoja ter njene spremembe in jih da v potrditev Skupščini,
- sprejme letno poročilo o delu in finančno poročilo LAS, ki ju pripravi vodilni partner, in ju da v potrditev Skupščini,
- sprejme letni načrt aktivnosti LAS in ga po prejemu soglasja Nadzornega odbora da v potrditev Skupščini,
- sprejme odločitve, potrebne za izvajanje Strategije lokalnega razvoja, kar zajema tudi vzpostavitev sistema njenega spremljanja in vrednotenja,
- sprejme splošni akt LAS v katerem opredeli način izvedbe javnih pozivov LAS, pregleden, neodvisen in odprt način izbire predlogov projektov za financiranje in nepristranska merila za izbor projektov, in ga da v potrditev Skupščini,
- imenuje člane in nadomestne člane Ocenjevalne komisije, ki pregleduje in ocenjuje projektne predloge oddane na javne pozive LAS,
- na podlagi poročila Ocenjevalne komisije odloči o predlogu prejemnikov in o tem poroča Skupščini,
- izvaja evalvacijo rezultatov izbranih projektov za financiranje,
- predlaga projekte, ki jih lahko izvaja LAS,
- izmed članov LAS izbere vodilnega partnerja in da izbor v potrditev Skupščini,
- določi besedilo pogodbe z vodilnim partnerjem,
- odloča o izključitvi člana LAS,
- opravlja druge naloge, določene s to pogodbo, drugimi splošnimi akti LAS ali predpisi, in naloge, ki mu jih naloži Skupščina.

Posamezne interesne skupine so v upravnem organu imenovane tako, da nobena od njih skupaj nima več kot 49% glasovalnih pravic skladno z uredbo 1303/2013/EU. Pri odločanju o predlogu prejemnikov oz. operacijah upravni odbor upošteva 3b točko 34 člena uredbe 1303/2013/EU, ki narekuje, da pri izbiri operacij 50% glasov prispevajo partnerji, ki niso javni organi.

14.3 Predsednik

Predsednik je zastopnik LAS in po svoji funkciji predsednik Upravnega odbora. Predsednik svoje delo opravlja v skladu z navodili Skupščine in Upravnega odbora. Za svoje delo je Predsednik LAS odgovoren Skupščini in Upravnemu odboru.

Predsednik ima sledeče naloge in pristojnosti:

- samostojno in neomejeno predstavlja in zastopa LAS,

- podpisuje dokumente in listine v imenu LAS,
- sklicuje in vodi seje Upravnega odbora LAS,
- skrbi za izvajanje sklepov Upravnega odbora,
- vodi seje Skupščine LAS,
- opravlja druge naloge, določene s to pogodbo, drugimi splošnimi akti LAS ali predpisi, in naloge, ki mu jih naloži Upravni odbor ali Skupščina.

14.4 Podpredsednik

Podpredsednik opravlja naloge Predsednika in ima vse njegove pristojnosti v primeru, če je Predsednik odsoten, nedosegljiv, nezmožen za delo, če Predsedniku predčasno preneha mandat ali če ga Predsednik pooblasti za opravljanje svojih pristojnosti ali nalog. Za svoje delo je Podpredsednik odgovoren Skupščini, Upravnemu odboru in Predsedniku.

14.5 Nadzorni odbor

Nadzorni odbor je nadzorni organ LAS, ki ga sestavljajo trije člani. Član nadzornega odbora ne more biti član upravnega odbora ali ocenjevalne komisije, oseba, ki opravlja finančno-računovodske posle za LAS, oseba, ki opravlja delo pri vodilnem partnerju ali druga oseba, če bi prišlo do navzkrižja interesov. Nadzorni odbor skliče predsednik nadzornega odbora glede na potrebe LAS. Ali na pisno zahtevo ene tretjine članov nadzornega odbora, upravnega odbora ali vodilnega partnerjev 15 dneh od prejema zahteve, ki mora vsebovati vzroke za sklic in predlog sklepov. Če predsednik nadzornega odbora seje ne skliče jo lahko skličejo člani nadzornega odbora, upravni odbor ali vodilni partner, ki so sklic zahtevali. Tako sklican Nadzorni odbor lahko odloča samo o zadevah, za katere je sklican. Vabilo na sejo Nadzornega odbora se pošlje članom nadzornega odbora po elektronski pošti, najmanj sedem dni pred sejo. Skupaj z vabilom se pošlje tudi dnevni red in gradiva, potrebna za odločanje. Izjemoma, se gradivo lahko predstavi na seji Nadzornega odbora, kadar ga iz objektivnih razlogov ni mogoče pripraviti prej. Seje nadzornega odbora vodi predsednik nadzornega odbora. Člani Nadzornega odbora lahko sodelujejo na sejah Skupščine in Upravnega odbora brez pravice glasovanja. Nadzorni odbor ima pravico do vpogleda v vse listine in dokumentacijo LAS. Za svoje delo je Nadzorni odbor odgovoren Skupščini.

Naloge in pristojnosti:

- izmed svojih članov izvoli predsednika Nadzornega odbora,
- nadzira finančno in materialno poslovanje LAS,
- nadzira delo Predsednika, Podpredsednika in Upravnega odbora,
- nadzira delo vodilnega partnerja,
- nadzira gospodarnost poslovanja LAS,
- na zahtevo Predsednika ali Upravnega odbora poda oceno o pravilnosti ali gospodarnosti posameznega posla LAS ali delovanja vodilnega partnerja,
- najmanj enkrat letno o svojem delu poroča Skupščini,
- pred sprejemom letnega poročila o delu in finančnega poročila LAS, poda Skupščini svoje mnenje o obeh poročilih,
- daje Upravnemu odboru soglasje k letnemu načrtu aktivnosti LAS,
- opravlja druge naloge, določene s to pogodbo, drugimi splošnimi akti LAS ali predpisi.

14.6 Ocenjevalna komisija

Ocenjevalna komisija pregleduje popolnost in ustreznost prijav na javne pozive LAS, jih ocenjuje ter preverja zmogljivosti predlagateljev projekta za njihovo izvedbo in o tem za Upravni odbor pripravi poročilo. Komisija ima pet članov in dva nadomestna člana, ki jih imenuje upravni odbor izmed neodvisnih strokovnjakov s področja razvoja podeželja, regionalnega razvoja, strateškega in projektnega načrtovanja in podobno. Član ocenjevalne komisije se izloči iz pregledovanja in ocenjevanja prijav na javni pozive in ga nadomesti nadomestni član, kadar je zasebno ali poslovno povezan s prijaviteljem na javni razpis ali njegovim partnerjem v projektu, ali kadar bi iz drugih razlogov nastalo navzkrižje interesov.

Seje Ocenjevalne komisije sklicuje vodilni partner, vodi pa jih predsednik ocenjevalne komisije, ki ga člani ocenjevalne komisije izvolijo izmed sebe. Član Ocenjevalne komisije ne more biti član

Upravnega odbora ali Nadzornega odbora svoje delo je Ocenjevalna komisija odgovorna Upravnemu odboru.

O sejah organov LAS se vodi zapisnik, ki zajema najmanj datum in kraj seje, seznam prisotnih, dnevni red, sprejete sklepe in po potrebi kratek povzetek. Zapisnik se v sedmih delovnih dneh po seji organa posreduje vsem na seji prisotnim članom.

15 Merila za izbor operacij in opis postopka izbora operacij

Opisan postopek izbora operacij zagotavlja nediskriminatornost in preglednost izbora operacij. Pripravljen je na podlagi Pravilnika o postopkih za izvrševanje proračuna Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 50/07, 61/08, 99/09, 3/13), ki v 12. Poglavju določa pregleden postopek (transparentni postopek) in z določili v 218 členu preprečuje konflikta interesov. V postopku izbora operacij vse tehnično administrativne naloge opravi vodilni partner. Organi LAS pri odločanju o predlogu prejemnikov zagotovijo, da najmanj 50% glasov prispevajo partnerji, ki niso javni organi, skladno s 3b točko 34. člena Uredbe 1303/2013/EU,

Postopek izbora operacij je zasnovan tako, da zagotavlja transparentnost in preprečevanje konflikta interesov.

15.1 Zbiranje predlogov operacij

Na podlagi objavljenega javnega poziva se prične postopek zbiranja predlogov operacij. Javni poziv se objavi na uradni spletni strani LAS Barje z zaledjem in bo odprt najmanj mesec dni.

Javni poziv mora vsebovati zlasti:

- naslov in sedež LAS, ki objavlja javni poziv,
- pravno podlago za izvedbo javnega poziva,
- predmet javnega poziva z intenzivnostjo sofinanciranja
- navedbo osnovnih pogojev za kandidiranje na javnem pozivu in meril s pomočjo katerih se izmed vlog, ki izpolnjujejo pogoje lahko izbere upravičene operacije,
- okvirno višino sredstev, ki so na razpolago za predmet javnega razpisa,
- določitev obdobja v katerem morajo biti operacije zaključene,
- rok do katerega morajo biti predložene vloge,
- datum odpiranja vlog, pri katerem se upošteva, da rok od izteka roka za dostavo vloge in odpiranjem ne sme biti daljši od 8 dni,
- rok v katerem bodo vlagatelji obveščeni o izidu javnega poziva Las Barje z zaledjem,
- kraj, čas in osebo pri kateri lahko zainteresirani dobijo dodatne informacije,
- opis postopka posredovanja upravičenih vlog na UO posameznega sklada,
- informacijo o tem, da se posamezna operacija šteje za izbrano šele po potrditvi s strani ARSKTRP oz. MKGT (odločba, sklep in pogodba),
- navedba o tem kdo odloči o dodelitvi sredstev in kdo o pritožbi,
- razpisna dokumentacija, ki mora vsebovati najmanj:
 1. podatke o operaciji,
 2. vzorec pogodbe sklenjene med LAS in upravičencem,
 3. navedba dokumentov, ki jih mora prejemnik predložiti uporabniku za dokazilo da izpolnjuje pogoje,
 4. podrobnejša merila za izbor vlog, kadar niso objavljena že v razpisu,

15.2 Preveritev popolnosti in ustreznosti operacij

15.2.1 Ocenjevalna komisija

Postopek javnega poziva vodi ocenjevalna komisija, ki jo imenuje upravni odbor LAS. Seje ocenjevalne komisije sklicuje vodilni partner, ki nudi tehnično in administrativno pomoč ocenjevalni komisiji.

Naloge komisije so:

- pred odločitvijo o objavi javnega poziva v zapisniku oceni ali je vsebina razpisne dokumentacije pripravljena tako, da je možno objaviti uspešen javni poziv,
- po vrstnem redu prispetja pregleda administrativno popolnost in upravičenost vlog in pripravi zapisnik o administrativnem pregledu in dopolnitvah vlog,
- izvede postopek pregleda vlog in dopolnitev in vlagatelje nepopolnih vlog pozove na dopolnitev in vsebinsko razjasnitev,
- popolne vloge (po prejetih dopolnitvah in vsebinskih razjasnitvah) na podlagi meril oceni in pripravi zapisnik o ocenjevanju in predlog sofinanciranih operacij, ki ga v potrditev posreduje upravnemu odboru.

Upravni odbor odloči in potrdi predlog izbranih operacij in o tem poroča skupščini.

Obvezne vsebine vloge:

- osnovni podatki o vlagateljih,
- naziv operacije,
- opis operacije in načrtovane aktivnosti,
- območje (lokacija izvajanja operacije),
- cilje, ki jih zasleduje operacija,
- dinamiko izvajanja in črpanja finančnih sredstev načrtovane operacije,
- finančni načrt oziroma zaprta finančna konstrukcija,
- elektronska oblika vloge,
- obvezne priloge, ki izhajajo iz predpisov Evropske unije ali nacionalne zakonodaje glede na tip operacije (npr. dovoljenja, soglasja).

Vloga za sredstva EKSRP vsebuje še:

- dokazila o že prejetih javnih sredstvih

15.2.2 Odpiranje vlog, ustreznost in popolnost operacij

Postopek odpiranja vlog vodi ocenjevalna komisija. Odpiranje vlog ni javno. Odpirajo se samo v roku dostavljene vloge s pravilno označenimi in izpolnjenimi ovojnicami.

Vloge, ki nimajo pravilno izpolnjene ovojnice ali niso dostavljene v roku, se zavrže oz. zavrne.

Ocenjevalna komisija odpira vloge po vrstnem redu prispetja, pregleda administrativno popolnost vlog in o tem pripravi zapisnik o administrativnem pregledu in dopolnitvah vlog, ki mora vsebovati najmanj:

- naslov, čas in prostor odpiranja dospelih vlog,
- predmet javnega razpisa,
- imena navzočih predstavnikov ocenjevalne komisije,
- imena oz. naziv vlagateljev po vrstnem redu odpiranja,
- ugotovitve o popolnosti vlog,
- navedbo vlagateljev, ki niso dostavili popolne vloge,
- navedbo vlagateljev prepozno prispelih vlog in vlog katerih ovojnica ni pravilno označena.

Zapisnik podpišejo predsednik in člani ocenjevalne komisije.

Ocenjevalna komisija v roku 8 dni od odpiranja vlog pisno pozove vlagatelje nepopolnih vlog, da jih dopolnijo. Rok za dopolnitev vlog je 15 dni od prejema vloge. Vloge vlagateljev, ki vloge ne dopolnijo v roku, se zavržejo.

Vlagatelja popolne vloge, ki je vsebinsko nerazumljiva, se pozove, da jo pojasni. Vlagatelj mora opraviti pojasnitev na način, določen v zahtevi za pojasnitev. Po prejemu pojasnitve se vloga na

javni razpis ponovno pregleda.

15.3 Ocenjevanje in razvrščanje in izbor operacij

Ocenjevalna komisija opravi strokovni pregled na podlagi pogojev opredeljenih v SLR in javnem pozivu.

Zagotavljanje transparentnosti postopkov in način preprečevanja navzkrižja interesov

Člani komisije, se iz pregledovanja in ocenjevanja vlog izločijo, kadar so zasebno ali poslovno povezani z vlagateljem na javni razpis, partnerjem v projektu, ali kadar bi iz drugih razlogov nastalo navzkrižje interesov. Pri vseh postopkih, ki so vezani na ostale organe LAS (UO, SKUPŠČINA NO) **transparentnosti postopkov in način preprečevanja navzkrižja interesov dosega** z izločitvijo posameznikov iz postopka ali izjavami.

Vloge, ki izpolnjujejo vse pogoje se oceni na podlagi meril. Ocenjene vloge se razvrstijo po vrstnem redu, glede na število prejetih točk. V primeru, da imata na zadnjem mestu seznama ocenjenih vlog na javni razpis dve ali več vlog isto število prejetih točk, se vlogeodobrijo po vrstnem redu prejetja popolnih vlog, glede na datum in uro prejetja.

Ocenjevalna komisija o strokovnem pregledu in razvrstitvi popolnih vlog vodi zapisnik o strokovnem pregledu popolnih vlog.

Na podlagi ocene vlog pripravi predlog sofinanciranih operacij, ki ga sprejme upravni odbor. Upravni odbor o tem obvesti skupščino LAS. Vodilni partner, obvesti vlagatelje o rezultatih razpisa LAS in o nadaljnjem postopku ocenjevanja upravičenosti pri zadevnem organu.

Upravni odbor in Skupščina LAS morata pri odločanju o predlogu upravičenih operacij, skladno s 3b točko 34. člena Uredbe 1303/2013/EU, zagotoviti, da najmanj 50% glasov prispevajo partnerji, ki niso javni organi, ,

15.4 Pogoji upravičenosti vlog in merila za izbor operacij

Vloge, ki jih obravnava ocenjevalna komisija morajo izpolnjevati naslednje **pogoje upravičenosti**:

- vloga mora biti oddana v roku določenem v javnem pozivu,
- ovojnica vloge mora biti izpolnjena skladno z zahtevo v javnem pozivu,
- vloga mora biti predložena na obrazcu objavljenem v javnem pozivu,
- operacija mora biti skladna s cilji EKSRP in ESRR ter mora prispevati k uresničevanju ciljev določenih v SLR,
- operacija se ne sme začeti izvajati pred obdobjem upravičenosti. Za začetek obdobja upravičenosti se pri EKSRP šteje izdana odločba Agencije RS za kmetijske trge in razvoj podeželja (ARSKTRP), pri ESRR pa vložitev vloge na Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo (MGRT),
- upravičenci morajo imeti stalno bivališče oziroma sedež na območju LAS, registrirano izpostavo, podružnico, organizacijsko enoto oziroma poslovno enoto na območju LAS. Kadar so upravičenci pravne osebe javnega prava ali pravne osebe zasebnega prava v javnem interesu, ki delujejo na območju LAS, morajo biti v operacijo vključeni tudi partnerji, ki imajo stalno bivališče oz. sedež na območju LAS,
- upravičeni stroški operacije se ne smejo sofinancirati iz drugih javnih sredstev, razen kadar so upravičenci občine, ki so članice LAS. V tem primeru se prispevek občin ne šteje za javna sredstva,
- v vlogi morajo biti opredeljeni rezultati in koristi operacije za območje LAS,
- ob oddaji vloge morajo biti za operacijo izdana vsa potrebna dovoljenja, kot jih določa zakonodaja,
- operacija se mora izvajati skladno z zakonodajo na področju javnih naročil,

- iz opisa operacije v vlogi mora biti razvidna zaprta finančna konstrukcija za celotno operacijo, kar pomeni, da mora prikazovati razdelitev posameznih stroškov po posameznih partnerjih in vrstah stroškov,
- operacija se mora izvajati na območju LAS, skladno z določili posameznega sklada, ki so natančneje opredeljeni v javnem pozivu,
- operacija se mora izvajati skladno s določili državnih pomoči, kjer je to relevantno,
- operacija se mora zaključiti najkasneje v treh letih od pravnomočnosti odločbe ARSKTRP oz. od podpisa pogodbe o sofinanciranju z MGRT,
- operacija mora biti izvedena v skladu s prijavljeno in odobreno vsebino s strani ARSKTRP oz. MGRT ter področno zakonodajo.
- Operacije, ki se sofinancirano iz sklada ESRR, se lahko izvajajo le v naseljih upoštevanih v izračunu finančnega okvirja ESRR (medobčinsko središče (Vrhnika), dve funkcionalni urbani območji Dobrova-Polhov Gradec in Horjul in ostala urbana območja (Brezovica, Borovnica, Verd, Jezero, Notranje Gorice, Vnanje Gorice, Dragomer, Log in Rakitna).
- V skladu z 2. odst. 28. člena Uredbe CLLD so upravičeni samo stroški, ki so nastali v skladu s posebnimi pogoji zadevnega sklada.

Upravičenci iz naslova EKSRR

Upravičenci do sredstev so LAS ter fizične in pravne osebe, ki imajo stalno bivališče oziroma sedež na območju LAS, registrirano izpostavo, podružnico, organizacijsko enoto oziroma poslovno enoto na območju LAS. Upravičenci so to tudi pravne osebe javnega prava ali pravne osebe zasebnega prava v javnem interesu, ki delujejo na območju LAS.

Upravičenci iz naslova sklada ESRR

Upravičenci so lokalne akcijske skupine LAS, pravne osebe javnega in zasebnega prava, nevladne organizacije, institucije lokalnega razvoja. Fizične osebe niso upravičenci.

Posebni določili upravičenosti za ukrepe 1.1, 1.2 in 1.3:

- podprte bodo samo operacije v katere bosta vključena več kot dva partnerja,
- operacije, ki bodo vključevale samo naložbo ne bodo upravičene do sofinanciranja v okviru tega ukrepa.

Okvirno razmerje 70:30 med operacijami sofinanciranimi s sredstvi ESRR, ki se izvajajo v obliki partnerstev in operacijami, ki jih upravičenci izvajajo in prijavljajo samostojno, je določeno v ukrepih 1.1 Spodbujanje in razvoj turistične ponudbe, 1.2. Spodbujanje trajnostne pridelave hrane, 1.3 Aktiviranje notranjih virov je v posebnih določilih določeno: podprte bodo samo operacije v katere bosta vključena več kot dva partnerja. Pri ostalih ukrepih se partnerstvo spodbuja z višjo intenzivnostjo sofinanciranja. S tem je jasno razvidno katera področja oz. ukrepi se lahko izvajajo v obliki partnerstev v javnem pozivu in zagotovljeno razmerje določeno v uredbi.

Merila za izbor operacij izhajajo iz skupnih načel:

- prispevajo k doseganju ciljev SLR,
- prispevajo k doseganju horizontalnih ciljev Unije,
- okoljska trajnost,
- socialna vzdržnost,
- ekonomska trajnost,
- vključenost partnerjev,
- vpliv na območje LAS,
- prispevek k dvigu družbene ozaveščenosti

Tabela 29: Podrobnejša merila za izbor operacij

	MERILA	
1	DOSEGANJE HORIZONTALNIH CILJEV EU	9
	Operacija prispeva k blaženju podnebnih sprememb in prilagajanju nanje	3
	Operacija prispeva k ohranjanju narave, okolja in spodbuja rabo endogenih potencialov	3
	Spodbujanje enakosti moških in žensk ter nediskriminacija	3
2	ZASLEDOVANJE CILJEV SLR	15
	Spodbujanje podjetniških idej, ki vključujejo notranje vire za ustvarjanje novih delovnih mest	3
	Izboljšanje kakovosti bivanja	3
	Ohranjanje narave in kulturne krajine	3
	Zmanjšanje onesnaženosti okolja in ohranjanje naravnih virov	3
	Okrepiti socialni kapital območja in socialno integracijo med prebivalci	3
3	OKOLJSKA TRAJNOST OPERACIJE	10
	Načrtovane aktivnosti <u>izboljšujejo</u> kakovost bivanja z vidika varovanja in ohranjanja okolja	10
	Načrtovane aktivnosti <u>ohranjajo</u> kakovost bivanja z vidika varovanja in ohranjanja okolja	5
4	SOCIALNA VZDRŽNOST	10
	Aktivnosti operacije so namenjene vsaj dvema ranljivima skupinama	10
	Aktivnosti operacije so namenjene vsaj eno ranljivo skupini	5
5	EKONOMSKA TRAJNOST	20
	Operacija jasno zagotavlja vsaj eno novo delovno mesto (zaposlitev za polni delovni čas, skladno z zakonom o delovnih razmerjih. Delovno mesto se mora ohranjati vsaj 3 leta po izplačilu zahtevka)	10
	Operacija zagotavlja registracijo dopolnilne dejavnosti na kmetiji, osebnega dopolnilnega dela ali druge sorodne oblike	10
6	VKLJUČENOST PARTNERJEV	10
	Pri operaciji sodelujejo najmanj 4 partnerji (prijavitelj in najmanj 3 partnerji različnih sektorjev)	10
	Pri operaciji sodelujejo najmanj 3 partnerji (prijavitelj in najmanj 2 partnerja različnih sektorjev)	5
	Pri operaciji sodelujeta 2 partnerja (prijavitelj in 1 partner različnih sektorjev)	3

7	VKLJUČENOST PREBIVALSTVA V PROJEKT	8
	Operacije ima učinek na 500 prebivalcev in več	8
	Operacije ima učinek med 300 in 499 prebivalci	5
	Operacije ima učinek na 299 prebivalcev in manj	2
8	TERITORIALNA POKRITOST	8
	Operacija se izvaja na območju več kot štirih občin	8
	Operacija se izvaja na območju treh in štirih občin	5
	Operacija se izvaja na območju manj kot treh občin	2
9	INOVATIVNOST OPERACIJE	10
	Operacija je inovativna in ustvarja novo dodano vrednost v okolju (uporaba novih metod, pristopov in programov, uvajanje novih storitev in proizvodov, uvajanje novih znanj,..)	10
	Operacija je delno inovativna (vsebina operacije ni nova, se pa izvaja na drugačen način ali vključuje nove ciljne skupine)	5
	SKUPAJ	100

Minimalni prag doseženih točk je 11. Vloge, ki dosežejo manj kot 11 točk niso upravičene do sofinanciranja.

Obveščanje vlagateljev

Obvestilo mora vsebovati najmanj utemeljitev odločitve, postopek pritožbe o kateri odloča Skupščina LAS in povabilo k podpisu pogodbe o predhodnem izboru operacij. Vlagatelj mora pogodbo podpisati v roku 8. dni od prejema. Če se vlagatelj ne odzove se šteje, da je umaknil vlogo.

Postopek pritožbe:

O pritožbi na odločitev odloča Skupščina LAS. Rok za pritožbo je 8 dni od prejema odločitve. V pritožbi morajo biti opredeljeni razlogi. Predmet pritožbe ne morejo biti postavljena merila za ocenjevanje vlog. O pritožbi mora biti odločeno v roku 15. dni.

Vložene pritožbe ne zadržijo podpisa pogodb z drugimi izbranimi vlagatelji.

Pogodba o predhodnem izboru operacij mora vsebovati najmanj:

- naziv in naslov LAS Barje z zaledjem in vlagatelja,
- namen operacije,
- predvidena višina dodeljenih sredstev in informacijo o tem, da se višina sredstev lahko spremeni, na podlagi nadaljnje presoje vloge na zadevnem skladu,
- terminski načrt porabe sredstev,
- način nadzora nad porabo sredstev,
- izjave skladne z določili o Državnih pomočeh, kadar je upravičenec prejemnik državne pomoči,
- informacijo o morebitnih spremembah, ki so lahko posledice ponovnega pregleda vlog s strani ARSKTRP ali MGRT,

- sankcijah določenih v uredbi CLLD,
- zadnjem roku za oddajo zahtevka na LAS, da lahko LAS še zagotovi pravočasno vložitev zahtevka na ARSKTRP oz. MGRT,
- obveznost vlagatelja o označevanju operacije skladno z navodili posameznega sklada,

Vodilni partner nudi fizičnim in pravnim osebam, ki želijo predlagati operacijo za sofinanciranje, dodatne informacije in svetovanje o primernosti predlagane operacije po vsebini za sofinanciranje na podlagi objavljenega poziva. Vodilni partner sproti objavlja odgovore na prejeta vprašanja na spletni strani LAS.

15.5 Poseben postopek izbora operacij ki jih izvaja LAS

Če je nosilec operacije LAS, se operacija ocenjuje pod enakimi pogoji in merili, kot to velja za vloge drugih vlagateljev. LAS izvaja operacije na predlog Upravnega odbora LAS neposredno (prijava na javni poziv ni potrebna). Operacijo, ki zadostuje vsem pogojem in merilom potrdi Skupščina LAS. LAS je lahko nosilec razvojno pomembnih operaciji.

Skupščina in Upravni odbor morata pri odločanju o operacijah katerih nosilec je LAS zagotoviti, da najmanj 50% glasov prispevajo partnerji, ki niso javni organi, skladno s 3b točko 34. Člena Uredbe 1303/2013/EU,

15.6 Predložitev izbranih operacij v potrditev pristojnim organom

Vodilni partner izbrane operacije predloži v potrditev organu pristojnemu za končno odobritev operacije in sicer:

- operacije, ki se sofinancirajo iz EKSRP na ARSKTRP ter
- operacije, ki se sofinancirajo iz ESRR na MGRT,

Pristojni organ na podlagi morebitnih dopolnitev odloča o odobritvi oz. zavrnitvi operacije. Poziv za dopolnitev vloge in odločitev o izboru pristojni organ posreduje LAS. O izboru operacij, ki se sofinancirajo iz EKSRP se odloči z odločbo. Za izvajanje operacij, ki se sofinancirajo iz sklada ESRR, se z upravičencem sklene pogodba.

Upravičenec lahko v obdobju izvajanja operacije največ dvakrat zaprosi za spremembo operacije. Vloga mora biti vložena pred nastalo spremembo.

15.7 Vlaganje zahtevka

Zahtevek za izplačilo vloži upravičenec LAS, 30 dni pred rokom za oddajo zahtevka določenim v odločbi ARSKTRP ali pogodbi MGRT. Zahtevek mora vsebovati:

Skupne določbe EKSRP in ESRR:

- osnove podatke o upravičencu,
- podatke o doseženih ciljih operacije,
- poročilo o opravljenem delu,
- kopije računov, ki jih potrdi LAS,
- kopije veljavnih pogodb, aneksov k pogodbam, ki se nanašajo na uveljavljene stroške,
- dokazila o plačilih,
- v primeru postopka javnega naročanja vso dokumentacijo javnega naročila,
- v primeru gradenj:
- fotografije lokacije pred, med gradnjo in po zaključku del,

- kopija končne situacije, potrjena s strani pooblaščenega nadzornega organa (natančna specifikacija po vrstah gradbenih del po cenah na enoto in porabljenih količinah) in projekt izvedenih del in knjigo obračunskih mer v elektronski obliki

Pri pripravi in vlaganju zahtevka se bodo upoštevala navodila in morebitna posebna določila pristojnih organov EKSRR in ESRR.

16 Finančni načrt, vključno s finančno razdelitvijo po zadevnih skladih iz te uredbe v skladu s finančnim okvirjem

Na podlagi kriterijev je območje LAS upravičeno do sredstev dveh skladov EKSRP in ESRR po podatkih centralnega registra objektov akvakulture delujejo 4 ribogojci s skupno letno proizvodnjo 5.700 kg postrvi, kar ne dosegata kriterijev upravičenosti sredstev ESRR.

16.1 Določitev finančnega okvira po skladu

Izračun sredstev za EKSRP

Tabela 30: Izračun sredstev kmetijskega sklada

			KOEFIICIENTI ZA IZRAČUN			IZRAČUN SREDSTEV			
občina	število prebivalcev 1.7.2014	površina v km ²	točka na preb.	točka na pov.	razvitost občin	na preb.	na pov.	na razvitost	skupaj sredstva EKSPR
Borovnica	4.211	42,3	10	550	1,03	42.110,00	23.265,00	60.000,00	125.375,00
Brezovica	11.827	91,2	10	550	1,05	118.270,00	50.160,00	60.000,00	228.430,00
Dobrova - Polhov Gradec	7.535	117,5	10	550	1,14	75.350,00	64.625,00	55.000,00	194.975,00
Horjul	2.952	32,5	10	550	1,3	29.520,00	17.875,00	55.000,00	102.395,00
Log - Dragomer	3.610	11,0	10	550	1,09	36.100,00	6.050,00	60.000,00	102.150,00
Vrhnika	16.627	115,6	10	550	1,17	166.270,00	63.580,00	55.000,00	284.850,00
SKUPAJ	46.762	410,1				467.620,00	225.555,00	345.000,00	1.038.175,00

Finančni okvir EKSRP = (Št. prebivalcev LAS*vrednost točke)+(površina LAS*vrednost točke)+(razvitost občin* vrednost točke)

Finančni okvir EKSRP =(46.762*10)+(410,1*550)+(3*55.000,00)+(3*60.000,00)= 1.038.175,00

16.2 Določitev finančnega okvira za ESRR

Tabela 31: Izračun sredstev regionalnega sklada

	Podlaga za vključitev	Naselje	Finančni okvir (EUR)
fiksni del	medobčinska središča	Vrhnika	314.600,00
variabilni del	funkcionalna urbana območja	Dobrova - Polhov Gradec	538.200,00
	funkcionalna urbana območja	Horjul	
	ostala urbana območja (letopis 2013 poglavje 32.1)	Brezovica pri Ljubljani	
	ostala urbana območja (letopis 2013 poglavje 32.1)	Borovnica	
	ostala urbana območja (letopis 2013 poglavje 32.1)	Verd	
	ostala urbana območja (Pravilnik)	Jezero	
	ostala urbana območja (Pravilnik)	Notranje Gorice	
	ostala urbana območja (Pravilnik)	Dragomer	
	ostala urbana območja (Pravilnik)	Log pri Brezovici	
	ostala urbana območja (Pravilnik)	Rakitna	
	ostala urbana območja (Pravilnik)	Vnanje Gorice	
		SKUPAJ	852.800,00

Izračun fiksnega dela: $242.000 + (242.000 * 1 * 0,3) = 314.600,00$

Izračun variabilnega dela: $138000 + (138000 * 2 * 0,1 + 138000 * 9 * 0,3) = 538.200,00$

Izračun finančnega okvira ESRR: $314.600,00 + 538.200,00 = 852.800,00$

16.3 Določitev glavnega sklada

Na podlagi izračuna finančnega okvira zagotavlja Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja (EKSRP), **1.038.175,00 EUR** in Evropski sklad za regionalni razvoj **852.800,00 EUR**.

Glavni sklad Las Barje z zaledjem, ki zagotavlja večino sredstev, je Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja (EKSRP) in bo zagotavljal celotna sredstva podukrepa Podpora za tekoče stroške in stroške animacije.

16.4 Razdelitev sredstev podukrepov po posameznem skladu

Tabela 32: Razdelitev sredstev po posameznem skladu

Podukrep	Sklad	(EU + SLO) (v EUR)	(v %)
Pripravljalna podpora	EKSRP	10.980,31	0,58%
	ESPR		
	ESRR	9.019,69	0,48%
Podpora za izvajanje operacij v okviru Strategije lokalnega razvoja , ki ga vodi skupnost	EKSRP	652.999,69	34,53%
	ESPR		
	ESRR	801.591,29	42,39%
Priprava in izvajanje dejavnosti sodelovanja lokalne akcijske skupine	EKSRP		
	ESPR		
	ESRR	42.189,02	2,23%
Podpora za tekoče stroške in stroške animacije	EKSRP	374.195,00	19,79%
	ESPR		
	ESRR		
Skupaj		1.890.975,00	100,00%

Tabela 33: Razdelitev sredstev po posameznem skladu

	EKSRP (EU + SLO) (v EUR)	ESRR (EU + SLO) (v EUR)	ESPR (EU + SLO) (v EUR)	Skupaj (v EUR)
Prispevek sklada	1.038.175,00	852.800,00	0,00	1.890.975,00
Lastna soudeležba	183.207,35	213.200,00	0,00	396.407,35
Skupaj (v EUR)	1.221.382,35	1.066.000,00	0,00	2.287.382,35

16.5 Načrtovana dinamika črpanja sredstev za posamezne podukrepe po letih

Tabela 34: Načrtovana dinamika črpanja sredstev za posamezne podukrepe po letih

Podukr ep	Sklad (EU + SLO)	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Podpor a za izvajanj e operacij v okviru SLR, ki ga vodi skupno st	EKSR P	0,00	24.185, 09	120.925, 85	120.926, 03	120.925, 85	120.925, 85	72.555,5 1	72.555,5 1
	ESRR	0,00	67.931, 63	108.690, 31	135.862, 90	135.862, 90	135.862, 90	122.276, 62	95.104,0 3
	ESPR	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Priprav a in izvajanj e dejavnosti sodelov anja LAS	EKSR P	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	ESRR	0,00	0,00	14.063,0 1	14.063,0 1	14.063,0 0	0,00	0,00	0,00
	ESPR	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Podpor a za tekoče stroške in stroške animaci je	EKSR P	36.028, 00	50.373, 00	50.274,0 0	50.373,0 0	50.373,0 0	50.373,0 0	50.373,0 0	36.028,0 0
	ESRR	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	ESPR	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Skupaj		36.028, 00	142.48 9,72	293.953, 17	321.224, 94	321.224, 75	307.161, 75	245.205, 13	203.687, 54

16.6 Načrtovana razdelitev sredstev po posameznih tematskih področjih ukrepanja

Tabela 35: Načrtovana razdelitev sredstev po posameznih tematskih področjih ukrepanja

Tematsko področje	Sklad (EU + SLO)	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ustvarjanje delovnih mest	EKSRP	0,00	0,00	24.185,17	24.185,35	0,00	0,00	0,00	0,00
	ESRR	0,00	27.172,76	27.172,57	67.931,45	81.517,73	54.345,16	40.758,88	40.758,87
	ESPR	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Razvoj osnovnih storitev	EKSRP	0,00	24.185,09	96.740,68	72.555,51	96.740,68	96.740,68	48.370,34	48.370,34
	ESPR	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Varstvo okolja in ohranjanje narave	EKSRP	0,00	0,00	0,00	24.185,17	24.185,17	0,00	24.185,17	24.185,17
	ESRR	0,00	0,00	27.172,58	27.172,58	0,00	27.172,58	27.172,58	27.172,58
	ESPR	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin	EKSRP	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	24.185,17	0,00	0,00
	ESRR	0,00	40.758,87	68.408,17	54.821,88	68.408,17	54.345,16	54.345,16	27.172,58
	ESPR	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Skupaj		0,00	92.116,72	243.679,17	270.851,94	270.851,75	256.788,75	194.832,13	167.659,54

16.7 Stopnja sofinanciranja po posameznih podukrepih

Tabela 36: Stopnja sofinanciranja po posameznih podukrepih

Podukrep	EKSRP (v %)	ESRR (v %)	ESPR (v %)
Podpora za izvajanje operacij v okviru SLR, ki ga vodi skupnost	40%, 50%, 60%, 70%, 80%	80%	
Priprava in izvajanje dejavnosti sodelovanja LAS		80 %	
Podpora za tekoče stroške in stroške animacije	100%	-	

17 Priloge

17.1 Seznam članov LAS

Ustanovni člani LAS Barje z zaledjem:

Ustanovni člani LAS Barje z zaledjem: Javni sektor

- 1 Javni zavod Cene Štupar - Center za izobraževanje Ljubljana, Linhartova cesta 13, 1000 Ljubljana,
- 2 KGZS - Zavod Ljubljana, Gospodinjska ulica 6, 1000 Ljubljana,
- 3 Krajevna skupnost Rakitna, Rakitna 66, 1352 Preserje,
- 4 Krajevna skupnost Vrhnika Breg, Tržaška 11, 1360 Vrhnika,
- 5 Krajinski park Ljubljansko barje, Podpeška 380, 1357 Notranje Gorice,
- 6 Občina Borovnica, Paplerjeva ulica 22, 1353 Borovnica,
- 7 Občina Brezovica, Tržaška cesta 390, 1351 Brezovica,
- 8 Občina Dobrova-Polhov Gradec, Stara cesta 13, 1356 Dobrova,
- 9 Občina Horjul, Občinski trg 1, 1354 Horjul,
- 10 Občina Log Dragomer, Dragomer, Na Grivi 5, 1358 Log pri Brezovici,
- 11 Občina Vrhnika, Tržaška cesta 1, 1360 Vrhnika,
- 12 RRA LUR, Tehnološki park 19, 1000 Ljubljana,
- 13 Zavod Ivana Cankarja za kulturo, šport in turizem Vrhnika, Tržaška cesta 25, 1360 Vrhnika,
- 14 Zavod RS za varstvo narave, Tobačna ulica 5, 1000 Ljubljana
- 15 Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, OE Ljubljana, Tržaška 4, 1000 Ljubljana

Gospodarski sektor

- 16 Hosta delavnice, s.p., Na klancu 19, 1360 Vrhnika.
- 17 Poslovno svetovanje, Mateja Saksida, s.p, Vrtnarija 2c, 1360 Vrhnika,
- 18 Vinko Košir, Zabočevo 10, 1353 Borovnica,
- 19 Limnos, Podjetje za aplikativno ekologijo d.o.o., Požarnice 41, 1351 Brezovica,

Zasebni sektor

- 20 Ana Marta Grom, Stara Vrhnika 133, 1360 Vrhnika,
- 21 dr. Matija Kovačič, Rakitna 46, 1352 Preserje,
- 22 Jelena Jančič Bobbera - Ekoloka, Vrtna pot 2, Dragomer 1351 Brezovica,
- 23 Planinsko društvo Borovnica, Zalarjeva cesta 10, 1353 Borovnica,
- 24 Turistično društvo Borovnica, Paplerjeva ulica 22, 1353 Borovnica,
- 25 Zavod Gmajna, Zavod za ohranitev podeželja, Padež 4, 1353 Borovnica,
- 26 Kulturno društvo Rakitna, Rakitna 66, 1352 Rakitna,
- 27 CERPOK, Rakitna 46, 1352 Preserje,

Ostali člani

Zasebni sektor

- 28 Boštjan Dobrovoljc, Stara cesta 44, 1360 Vrhnika,
- 29 dr. Stane Kavčič, Lipalca 6, 1354 Horjul,
- 30 Petra Hladnik, Verd 20, 1360 Vrhnika

Javni sektor

- 31 Vrtec Vrhnika, Tržaška cesta 2a, 1360 Vrhnika,
- 32 Javni Zavod Polhograjska graščina, Polhov Gradec 61, 1355 Polhov Gradec,
- 33 Javno podjetje komunalno podjetje Vrhnika, d.o.o., Pot na Tojnice 40, 1360 Vrhnika

17.2 *Pogodba o ustanovitvi LAS*

17.3 Osnutek javnega poziva za izbor operacij iz naslova podukrepa »Podpora za izvajanje operacij v okviru strategije lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost«

17.4 *Pogodba z vodilnim partnerjem LAS*

17.5 *Indikativna lista operacij sodelovanja LAS, ki bodo sofinancirane s sredstvi ESRR*

17.6 *Elektronska verzija SLR*

17.7 *Ostale priloge*